

Kontrarevolučné verše
(1944 – 1945)

Kontrarevolučné verše (1944 – 1945)

ZOSTAVIL
MARTIN LACKO

BYTČA
2024

KONTRAREVOLUČNÉ VERŠE (1944 – 1945)

ZOSTAVIL MARTIN LACKO

Bytča

2024

2. doplnené a rozšírené vydanie.

© Martin Lacko

© Slovenský dejepisný spolok

Slovenský dejepisný spolok

1. mája 35/4

014 01 Bytča

Zdroj fotografie na obálke: Slovenský národný archív, fond STK

ISBN 978-80-973443-8-2

OBSAH

SLOVO NA ÚVOD (2) (Martin Lacko)	9
----------------------------------	---

POVSTANIE

RUDOLF DILONG	SVIATOK KRVI	15
RUDOLF DILONG	SLOVENSKÁ HANBA (NAPÍSANÉ ZA PUČU 1944)	16
RUDOLF DILONG	KTO SA PRAVDY VZDÁVA	18
RUDOLF DILONG	SBOHOM	20
RUDOLF DILONG	ROZLÚČKA	22
JULO ZBOROVJAN	VÝMENA STRÁŽÍ	24
JULO ZBOROVJAN	PRÍKAZ DNEŠKA (JUNÁKOM HM)	25
JULO ZBOROVJAN	LISTY VLASTI	27
JULO ZBOROVJAN	TAK NÁM VERNOSŤ KÁŽE	29
KAROL STRMEŇ	SLOVENSKU	30
KAROL STRMEŇ	20.000	32
KAROL STRMEŇ	TESTAMENT	34
JOZEF VARINSKÝ	KLIATBA	43
JOZEF VARINSKÝ	DÔVERA	45
GORAZD ZVONICKÝ	BANSKÁ BYSTRICA	46
GORAZD ZVONICKÝ	A PREDSA, PREDSA... (SPOMIENKOVÁ)	48
VALENTÍN BENIAK	V REVOLÚCII	49
MARIAN ŽIAR	ROK ŠTYRIDSIATYŠTVRTÝ	61
TÓNO JURIGA	KTO BUDE...?	66
R. SNET	NAD HROBOM HRDINU	68
JANKO POLOM	DEŇ HNEVU - DEŇ ŽIALU	69
RUDOLF KRAJČOVIČ	VO VÍRE TÝCHTO DNÍ	71
JÁN HARANTA	TRPIACA ZEM	72
FRANTIŠEK KOŠŤÁK	TRI OSUDY	74
VOJTECH MIHÁLIK	ZO ŠERA ŤAŽKÝCH DNÍ	81
JÁN MOTULKO	VPRED...	83

JANKO MLYNÁR	NEŠIEL SOM	84
PAVOL ORAVČAN	PRÍCHOD ZAVEDENÉHO VOJAKA	85

FRONT A HRÔZY VOJNY

GORAZD ZVONICKÝ	ZEM OBETNÁ	89
GORAZD ZVONICKÝ	NITRA	90
GORAZD ZVONICKÝ	KRST	92
GORAZD ZVONICKÝ	RAZ MÁJ, RAZ AUGUST	94
GORAZD ZVONICKÝ	BOH PRISVEDČIL	96
GORAZD ZVONICKÝ	TVRDÚ A HORKÚ	98
ĽUDO BEŠEŇOVSKÝ	POSLEDNÝ VÝSTREL	99
ĽUDO BEŠEŇOVSKÝ	MIER	100
ĽUDO BEŠEŇOVSKÝ	BOLŠEVIZMUS	101
ĽUDO BEŠEŇOVSKÝ	KOMISÁR	103
ĽUDO BEŠEŇOVSKÝ	ŠIBENICE	105
RUDOLF DILONG	ROK 1945	108
RUDOLF DILONG	BRATISLAVA	110
RUDOLF DILONG	MŔTVY STĽP	113
RUDOLF DILONG	PLAČ	115
JÁN OKÁE	STALAG X	116
JÁN OKÁE	PRI KARTÁCH	118
JÁN OKÁE	SPOMIENKA NA FRONT	120
JÁN OKÁE	MNÍCHOV 1945	122
JOŽO ZVONÁR TIEŇ	OKUPÁCIA	123
JOŽO ZVONÁR TIEŇ	SLOVENSKÁ VEĽKÁ NOC	127
JOŽO ZVONÁR TIEŇ	ZNAMENIA VZKRIESENIA	129
JOŽO ZVONÁR TIEŇ	MY A ONI	131
VALENTÍN BENIAK	ZA LETECKÝCH ÚTOKOV	133
VALENTÍN BENIAK	AKO IGRICA ZLAPALI	145
MICHAL GERDELÁN	DÁVAJ, LEN DÁVAJ	148
MICHAL GERDELÁN	NÁRODNÁ HANBA	150
JÚLIUS HOMOLA	VOJNA PRI HRONE	151
JÚLIUS HOMOLA	VYPÁLENÉ MESTO	153

MIKULÁŠ ŠPRINC	DONBAS	154
PAVOL GAŠPAROVIČ	HLBINA VOJNA	156
IVAN JAVOR	EPITAF (16. JÚN 1944)	157
JULO ZBOROVJAN	PREŠOVSKÉ VIANOCE 1944	159
ĽUDOMIL	KEĎ RUSI PRIŠLI	160
JÁN MILO MILOV	VOJNOVÉ NOCTURNO	162
MILAN STANISLAV	ĎURICA VERŠ DNEŠKA	163

ZA MIER A POKOJ

JULO ZBOROVJAN	NEPOŠKVRNENÁ	167
JULO ZBOROVJAN	RAZ OPĚŤ	169
JULO ZBOROVJAN	MODLITBA SPOLOČNÁ	170
R. F. STYBAR	VIANOCE 1944	172
R. F. STYBAR	NOVÝ ROK 1945	174
ANDREJ ŽARNOV	VSTAŇ, PANE, ZMRTVÝCH!	175
L. LALKA	ZA POKOJ	176
PAVOL GAŠPAROVIČ	HLBINA MODLITBA ZA POKOJ	178
JÁN E. BALÁŽ	Ó, PRÍĎ UŽ, PRÍĎ UŽ LETO PÁNA	179
JÁN MILO MILOV	KOLEDA Z ROKU 1944	181
MILAN STANISLAV	ĎURICA LEŤ, DUŠA	183
JÁN MARCINČÁK	NOVOROČNÁ MODLITBA	185
D. KÁČER	MODLITBA HÁEMISTU ZA POKOJ	186
MARTIN BRAXATORIS-SLÁDKOVIČOV	V TOKU ČASOV	187
FRANTIŠEK HEČKO	ZAKLÍNAM VÁS, BRATIA...	188
RUDOLF KRAJČOVIČ	MODLITBA ZA VLAST'	190
SAMKO STANKO	MODLITBA ZA SLOVENSKÚ ZEM	192
ŠTEFAN KUCHÁRIK	SLOVENSKÝ OTČENÁŠ	194

RUDOLF DILONG – DAVÁJ, DAVÁJ!

RUDOLF DILONG	PUČ	201
RUDOLF DILONG	DAVÁJ, DAVÁJ!	204
RUDOLF DILONG	ŠUDIER	206

RUDOLF DILONG	KOLOTOČ	209
RUDOLF DILONG	KRAVA	212
RUDOLF DILONG	MUZIKANT	216
RUDOLF DILONG	ZLODEJ	220
RUDOLF DILONG	LÚTKY	222
RUDOLF DILONG	PÔŽIČKA V USA	227
RUDOLF DILONG	ODBOJ	229

RUDOLF DILONG – KUMSSTY

KUMSSTY	235
SYNA PIUSA HORICZKU	

SLOVO NA ÚVOD (2)

Obyvatelia Slovenska sú už od roku 1945 svedkami či účastníkmi štátnych osláv výročia 29. augusta 1944. Pre túto udalosť komunistická Slovenská národná rada v roku 1948 uzákonila záväzný názov „Slovenské národné povstanie“ – SNP. V tieni hlučnej propagandy niet miesta – ani vôle – na odbornú diskusiu a neustranné skúmanie priebehu, dopadov, ale najmä zmyslu tejto kontroverznej udalosti. Podobne mnoho nevypovedaného je aj okolo sviatku 8. mája 1945, pre ktorý sa etabloval politický názov „oslobodenie“.

Pri skúmaní dobových prameňov bádateľ zistí, že prijatie povstaleckej akcie nebolo jednotné a už vôbec nie jednoznačne pozitívne, ako sa to dnes prezentuje. Zdá sa, že väčšina Slovákov povstanie – odštartované výčinmi sovietskych partizánov – chápala v prvom rade ako koniec pokojného života Slovenska, Slovenskej republiky, ako začiatok násilia až teroru. A napokon aj ako formu občianskej vojny. Anton Neuwirth, katolícky intelektuál so slovensko-židovskými koreňmi, lekár i politik, v rozprave k návrhu zákona o znovuzavedení „SNP“ medzi štátne sviatky v septembri 1992 konštatoval, že 29. august je deň, *„v ktorom sa začala tragédia slovenského národa. Áno, tragédia, lebo v ten deň zdvihol Slováč zbraň proti Slovákom. Slováč začal zabíjať Slováka. Nikdy predtým to naše dejiny v takej miere nepoznali. Bol to prvý veľký bratovražedný boj v našich dejinách.“*

Odboj proti Slovenskej republike, povstanie z roku 1944, ako aj následné udalosti po roku 1945 marxistická historiografia označovala za „národnodemokratickú“ revolúciu. Pojem revolúcie bol vôbec vyzdvihovaný, čo vyplývalo už z učenia klasikov marx-leninizmu. Pritom, triezvo vzaté, revolúciu možno definovať ako odhodlanie zničiť legitímnu politickú moc, prípadne spoločenský poriadok. Revolúcie boli spravidla krvavé. Podľa konzervatívneho brazílskeho profesora Plinia Correa de Oliveira hlavným cieľom revolúcie nie

je odstrániť konkrétne politické osoby, dynastie či politický režim, ale „zničiť zákonný poriadok vecí a nahradiť ho nezákonnou situáciou“. Za prvú revolúciu v dejinách pokladá protestantizmus, za druhú francúzsku a za tretiu komunistickú revolúciu. A práve stopy komunistickej revolúcie, premiešané s ideológiou čechoslovakizmu, mali svoj odraz aj na Slovensku v rokoch 1944/1945.

Historici pri opise povstania vychádzajú z archívnych dokumentov a odbornej literatúry. Avšak aj básne môžu byť vážnym svedectvom o dobe. Takisto môžeme konštatovať, že najväčší poeti svojej doby mali kladný postoj k Slovenskej republike ako svojmu štátu, a naopak, negatívny či kritický postoj k povstaniu, príchodu Červej armády a k obnove ČSR. (Preto aj viacerí z nich v roku 1945 museli utekať do exilu). Ba, s odstupom možno povedať, že títo básnici mali viac predvídavosti ako tzv. demokratickí politici. Tí totiž aj po skúsenostiach z roku 1941, po výčinoch komunistických partizánov a po odvečení tisícok občanov do sovietskych koncentračných táborov, v rokoch 1945 – 1947 stále básnili o pokrokovosti ZSSR, o nevyhnutnosti spojenectva so Stalinovým režimom.

Treba spomenúť, že ako spontánna reakcia na 29. august 1944 a následné udalosti jesene 1944 sa zrodila protipovstalecká a protivojnová zbierka básní s názvom „Krv a slzy“, do ktorej prispeli viacerí vtedajší bardi slovenskej poézie na čele s M. Šprincom a K. Strmeňom. Vzhľadom na vojnovú hektiku však už nestihla vyjsť. Jej vysádzaný rukopis sa údajne dostal do rúk československej ŠtB a sovietskej NKVD. Kde však skončil, nevie nik. Aj to bol ďalší motív k príprave a vydaniu tohto diela, ktoré má ambíciu túto stratenú zbierku aspoň čiastočne nahradiť.

Medzi autormi zastúpenými v antológii sú bardi slovenskej poézie ako Beniak, Žarnov, Strmeň, Šprinc, Zvonický, Motulko, Dilong, Juriga, Zborovjan, Okál či Bešeňovský, ale aj menej známi autori. Pokiaľ ide o zdroje, vychádzali sme z dobovej tlače, z publikovaných i nepublikovaných zbierok, pričom niektoré z nich mali charakter samizdatov (Dilong).

Antológia nám ukazuje augustové povstanie a vojnu z iného pohľadu, než na aký sme zvyknutí. Je súčasťou snahy o zaplňovanie bielych miest, o prinavracanie historickej pamäte. A je potrebnou práve dnes. Kvôli objektivite a historickej pravde. Tá je totiž dnes – podobne ako pred rokom 1989 – znova nežiadúca, ba až prenasledovaná.

Antológiu sme rozdelili do troch tematických celkov týkajúcich sa povstania, potom prechodu frontu, a napokon tých básní, ktoré majú vo všeobecnosti protivojnové zameranie a sú volaním po pokoji.

Ako posledná, osobitná časť bola v prvom vydaní knihy (2020) zaradená i samizdatová zbierka R. Dilonga s názvom „Daváj, daváj!“. Druhé vydanie (2024), ktoré držíte v rukách, je rozšírené o ďalších celkovo 19 básní a jednu zbierku (Kumssty). Jej hlavným autorom je Dilong, spoluautormi J. Okál a K. Strmeň. Patrí medzi vôbec prvé slovenské samizdaty, vyšla v Ríme roku 1946. Zbierka má výrazne protiluteránske (i antičechoslovácke) zameranie. Ako vzor ekumenizmu by dnes slúžiť nemohla, je však svedectvom doby. Dilong sa v nej svojským, satirickým spôsobom vysporiadal s bezútešnou situáciou, do akej sa v roku 1945 dostal on i jeho milovaná vlasť. Ako uvádza znalec Katolíckej moderny prof. J. Pašteka, *„potreboval sa vyvrátiť na tých, pre ktorých sa musel stať emigrantom a ktorí zaplavili – ideologicky a politicky – celé Slovensko neslobodou a násilím.“* Za jej poskytnutie ďakujem historikovi slovenského exilu Jozefovi M. Rydlovi.

Dôležitou je i báseň Testament od K. Strmeňa (ktorá vyšla v exile v osobitnom knižnom vydaní) či tri básne V. Beniaka (Ako igrlica zlapali, V revolúcii a Za leteckých útokov). Na rozdiel od viacerých svojich priateľov-básnikov Beniak síce neodišiel do exilu, ale musel znášať útrapy „osloboditeľského“ režimu doma. Po fronte bol na takmer štyri mesiace zatvorený a potom na dvadsať rokov odstavený. Diela, v ktorých kritickým okom reflektoval tragédie rokov 1944/1945, kolovali ako samizdaty. Imrich Kružliak v exilovom ča-

sopise Horizont v r. 1980 napísal: „*Na Slovensku kolujú tri Beniakové samizdaty. Sú to útle zbierky Váhy (1944), Márnica (1944) a Igric a Mária (1945). Kým Beniak žil, nemohol tieto spevy publikovať. Uložil ich u priateľov, lebo aj poéziu tohto druhu opatrovať u seba bolo nebezpečné... Hovorí za všetko. Sú reflexom i reminiscenciou ... ale aj literárnym dokumentom.*“ Zo zvyšných spomeňme aspoň básne Tri osudy. Jej autor, slovenský exulant František Košťák, rodák z Friedšova na Podkarpatskej Rusi, tu zachytil krvavú drámu tejto malej krajiny.

Nech sú tieto verše svedectvom nielen o ťažkých časoch, aké v r. 1944/1945 postihli náš národ. Ale zároveň nech sú aj výstrahou pred novým rozčesnutím národa a hrozbou úplnej straty nášho ťažko vybojovaného štátu, Slovenskej republiky...

Modrová, 9. augusta 2024

Martin Lacko

POVSTANIE

RUDOLF DILONG

SVIATOK KRVI

.....

Deň rozlúčky nie ťažší ako kváder mdlôb
deň brata ktorý poznal pole vojenné
pod hradby domova nás svedie k oltárom
však kto vie kradmo vidieť čo sa ešte stane

Nedlho poblčí svet v pokrivenej dráhe
do výšin ohňa zavolal som slúžiac Bohu
k oltáru bohatšiemu vyjdi Eliáš
svoj hlas už vyňmi z hĺbky obety

Potom klas plný pohltený plameňmi
v oblohe pukne čo spí od čias Ábela
i hrozno belasé čo strieka s kolov večný Sion
nám podelí Boh vládca mora Červeného

Deň keď sa sšmykne s cesty kataklizmy
poviem kde bol som v panovaní smrti
pred tebou zjavím sa ó Virgil sprievodca
hľa poet Dante v pekle poznal si ma?

Deň rozlúčka len ostane deň poľný
nie ťažší ako hlasy Pokoj Pokoj
nie tajnejší nie väčší deň jak mýtus
vždy jeden deň do roka Sviatok krvi

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LX, č. 9-12, 1944, s. 635.

RUDOLF DILONG

SLOVENSKÁ HANBA
(NAPÍSANÉ ZA PUČU 1944)

.....

Ja sa hanbím, že som Slovák,
moje plemä zradné,
pokorený slovenský rod,
otcovrah tam vládne;
jeden brat môj stál na stráži,
druhý brat ho kole
a krv naša rozliala sa
na slovenské pole.

Ja sa hanbím, že som Slovák,
kliatba na tie hrady,
kde mi bratia jarmo kujú,
reťaze a klady,
voľnosť moju ozbíjajú,
slobodu mi kradnú,
otrok budem ponížený
až po zem tú chladnú.

Ja sa hanbím, že som Slovák,
žiť mám v potupení,
kde syn (???)^{*} biednej zeme
rodný dom si plieni (???)^{**}

.....

^{*} Nečitateľné slovo. (Originál nekvalitne vytlačený.)

^{**} Pravdepodobne chýba slovo. (Originál nekvalitne vytlačený.)

tu máš, hor sa, pod' sa nažrať,
aziatský katan,
toho, čo mal blaho v dome,
pohosti si, satan!

Ja sa hanbím, že som Slováč,
Slovák páru nemá,
moja pieseň nezaznie už,
moja reč je nemá,
nehraj, Cigán, nesmieš zahrať
pochoď starej vlasti,
slovenský marš – to marš smrti,
to marš trpkkej strasti.

Ja sa hanbím, že som Slováč,
za tie slzy chodcov,
za martýrov, za mučených,
za väznených otcov,
za tie hroby, v ktorých ešte
nejeden driek padne,
ja sa hanbím, že som Slováč,
moje plemä zradné!

Zdroj: DILONG, Rudolf: Súdení. (Samizdat).
Bratislava 1946, s. 3 – 4.

RUDOLF DILONG

KTO SA PRAVDY VZDÁVA

.....

(Napísané za puču 1944. Nápev: Kto za pravdu horí)

Kto sa pravdy vzdáva,
kto lož miluje,
kto na rodné práva
slinu napľuje
a kto zradcom slúži
vlasti k údesu,
preňho moje slzy
kliatbu prinesú.

Svojeť hynie ranou,
smutno v komorách,
tlupy partizánov
ťahnu po horách
a ten, kto je drzý,
beží ku lesu;
preňho moje slzy
kliatbu prinesú.

Dvojkříž zlomený (???)^{*}
nehcú (???)^{**}
zradní muži, ženy
hviezdu červenú

.....

* Nečitateľné slová na konci riadkov.

** Nečitateľné slová na konci riadkov.

dajú si na blúzy.
pripnú k účesu,
pre nich moje slzy
kliatbu prinesú

A ten, kto česť tupí
rodných chotárov,
ide medzi tlupy
divých barbarov,
toho, kto je z luzy,
cesty krivé sú,
preňho moje slzy
kliatbu prinesú.

Ó zem, naša pani,
dcéra Kriváňa,
poet tvoj chráni
od rúk živáňa,
slovenskej kto Múzy
haní adresu,
preňho moje slzy
kliatbu prinesú.

Zdroj: DILONG, Rudolf: Súdení. (Samizdat).
Bratislava 1946, s. 5 – 6.

RUDOLF DILONG

SBOHOM

.....

(Napísané za puču 1944. Nápev: Hojže, Bože!)

Sbohom buď, vlasť moja žiaľna,
zotročená, zradená,
bežím ta, kde šír zve diaľna,
cudzím svetom schladená;
idem hynúť bez domova,
kde je stínov smutný ston,
trpké slzy, nemé slová:
naša cesta z vlasti von!

Pod Tatrami je kus zeme,
čo sa piesňou vlnila,
tam už spievať nebudeme,
zhasni, pieseň unylá;
od Bystrice a od Vrútok
kvíli Váh a kvíli hron,
nad Slovenskom ľahol smútok,
naša cesta z vlasti von!

Nezašumí lúka pestrá,
nezahučia bystriny,
place brat a place sestra,
plačú Tatier výšiny;
sloboda zve za hranice
popod siný neba sklon,
leťte svetom holubice,
naša cesta z vlasti von!

Sbohom mati, prišla chvíľa,
po tebe náš smutný diel,
ty si rabov porodila,
každý syn tvoj zhavranel;
pokoja nech nemá v hrobe
otec, čo mal tichý skon,
deti idú ku porobe,
naša cesta z vlasti von!

Pravda ľudu slovenského
pochovaná do hrobu,
prijali sme osud jeho:
krivdu, tieseň, chudobu.
Kto si Slovák; pôjdeš blúdiť,
kým nezhyneš napokon,
nech nás skáre, kto chce súdiť,
naša cesta z vlasti von!

Zdroj: DILONG, Rudolf: Súdení. (Samizdat).

Bratislava 1946, s. 7 – 8.

RUDOLF DILONG

ROZLÚČKA

.....

(Bratislava 4. júla 1945. Nápev: V slzách matička sedela.)

V slzách na brehu Dunaja
a s plačom horúcim,
zem moja rodná predrahá,
s tebou sa rozlúčim.

Slovensko tyran ovládol,
krv tečie kolkolom,
pred domom otec odpadol,
dom ľahol popolom.

Nad mestom tiahne prach a mrak,
nad dedinami dým,
srdce mi kvíli, slzí zrak,
je temno – nevidím.

Ó, kto ti dá liek na rany,
vlast', kto ťa ohreje,
na kopcoch sedia (???)^{*} havrany
a nebo (???)^{**} je.

.....

* Slabo čitateľné, bledé slová.

** Slabo čitateľné, bledé slová.

A Dunaj zmlkol, nehučí
za mestom slovenským,
svoj bôľ, čo skrývam v náručí,
podeliť neviem s kým.

Pýtam sa tých vĺn Dunaja,
či nevidia môj žiaľ,
či neutíšia šuhaja,
čo beží s sveta dial.

A vetrík ťažkú rozlúčku
z úst mojich pooddul
a Dunaj smutnú pesničku
už viacej nepočul.

Zdroj: DILONG, Rudolf: Súdení. (Samizdat).

Bratislava 1946, s. 9 – 10.

JULO ZBOROVJAN

VÝMENA STRÁŽÍ

.....

Dvíhaj zbrane, junák rodu,
Tatra mať ťa zrodila,
sekni, zarúb chlapeckou silou
samozvancom do tyla!

Boh ti okom kynul s nebies:
svoje máš a svoj si ty!
Znivoč, zdláv a zdrúzgaj škodcov
nerozborné o štíty

matky Tatry. Z žuly ona,
z žuly žili žijú v nás.
Hukot riav a silu horskú,
zápal ohňa v dychu máš!

Zdroj: ZBOROVJAN, Julo: Výmena stráží. Básne.

Bratislava 1945, s. 7.

JULO ZBOROVJAN

PRÍKAZ DNEŠKA
(JUNÁKOM HM)

.....

S lomozným hurtom hnaly sa tu roky cez nás
a podávaly si nás ako malý peniaz
a cenu neznaly nám, ani mena nie,
bolo si zadubené, semä moje rodné,
plač v horkých slzách nahrádzal ti žehnanie,
s ktorým si rástlo viacej nocou ako vo dne.

V spenených víroch času poznali sme svoje;
do dejín pália naše heroické boje,
krv hučí po žilách, krv dvíha odvahu,
zem táto nie je snom a nestane sa pyľom,
hoj, poznali ste holubičiu povahu,
kým z harlekýnstva žila v zámku starobylom.

Puknutú reťaz dávna nik viac nespája.
Vyšľahly ohne zápalisté z tohto kraja,
tu si nás, mati, poznač rečou na srdci,
spev rezkých pochodov už rozozvučal hory,
dnes máme dokázať, či sme tu nesúci,
či súcosť naša podlosť, zlo a krivdu zborí!

Hlas malých Benjamínov dávno povyrástol:
i modliť vieme sa i udrieť päťou na stôl,
chlieb z tejto úrody ješť zradcom nedáme,
nech podlo podusia sa vlastným svojím smradom.
Už heslo naše nie je svetu neznáme,
keď bránime ho za Nitrou i za Popradom.

Nad tichým spánkom otca Hlinku orlie stráže
duch času tohto cez krútnavy previesť káže
úsilím vlastným. Vlastnou silou v boji tom.
Zbraň z ruky nepustiť! A neustúpiť z poľa,
kým veniec víťazný na kríži dvojito
dni nové pozdraviť nám voľne nedovolí!

Zdroj: ZBOROVJAN, Julo: Výmena stráží. Básne.
Bratislava 1945, s. 8 – 9.

JULO ZBOROVJAN

LISTY VLASTI

.....

I.

Z jesene chorej spriadam tieto listy,
nech podá ti ich srdce priamo na jazyk.
Cez roky všetkých útrap nezrel na nás nik,
iba tí z pekiel besní antikristi,

ktorí nám prziň prišli domov čistý
a zdrúzgať v duši vernej rodu tohto vznik.
Tie roky slávy nezávidel, vlast', ti nik,
iba tí z pekiel besní antikristi.

Z boľavých rán ti dokiaľ viera prýšti,
och, daromne sa chvasce podlý domovník!
Tak preukrutnú knutu nevie upliesť nik,
iba tí z pekiel besní antikristi!

(29. VIII. 44)

II.

Svojimi v hanbe pokorená,
pozdvihni srdce k Hospodinu
a preklaj všetky zradné mená,
nech leprou hnusnou do tmy zhynú!

2. IX. 44

...

III.

Ale ťa nedám vlkom svojim,
ešte si brúsim nôž i slová.
I keby viac a ešte znova
ranili, bili, i tak zhojím!

V postrehu chlpskom tu ti stojím,
a nik ma do tmy nepochová.
I keby viac a ešte znova
zranili, zbili, predsa zhojím!!

7. IX. 44

IV.

Za tvojou krásou s nami šiel,
však zranili ho ostrím skiel.

Ach keby básnik vyrieť smel
to hrozné dusno v boji z diel
prv, kým by smrťou onemel.

Na hŕbe domov hŕby tiel,
a na nich výkrik z kolkých striel?

Nad všetkým Boh náš pomstiteľ!

20. X. 44

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LX, č. 9 – 12 (september – december) 1944,
s. 666 – 667. Tiež: ZBOROVJAN, Julo: Výmena stráží. Básne. Bratislava
1945, s. 10 – 11. (Tu bez datovania, no s pridaním V. časti).

JULO ZBOROVJAN

TAK NÁM VERNOSTĚ KÁŽE

.....

Vyšmariť podlosť zatebnených mozgov
a nedať vredom po tele sa kopíť.
Hej, dosť už bolo holubičej lásky,
dnes chlapsky treba istoty sa chopiť.
A istota tá nie je v slovách bublín,
nie, nie je v zmatnom cez plot zazeraní:
tá istota je v puške nalícenej,
čo zradcov bije, svojej verne chráni.
Rozhodíť karty slepých pasažierov
a ukázať im, kde sú líščie diery,
však nemeniť sa ako chameleón,
bo stať sa môže, že nik nám neuverí.
Tu zem je naša, našou musí zostať,
o čoby hroby cez nás dýchať mali.
Krv rodu svojho kto je schopný predať,
oj, toho dávno vlastní pochovali.

Zdroj: ZBOROVJAN, Julo: Výmena stráží. Básne.

Bratislava 1945, s. 14.

KAROL STRMEŇ

SLOVENSKU

• • • • •

Keď vidím tvoju veľkú hanbu, zem,
zem slovenská, raj potokov a vršín,
nech príde, čo chce, všetko prijať chcem,
len nech sa teba ako byťka držím,

ty, ktorej ani z krvavými ústami
nepoviem: zlá si, luhajúca báje,
ty daj, nech v duši hučia mi
hlboké tvoje háje,

ty daj, nech ako plamene
mi blyskot tvojich jazier oči ťahá.
Zem slovenská, chudobná a drahá,
aj preto, že si krvavá,
že si dnes ako ticho prostred šíkov
a že je tvoja zástava
onuckou bojovníkov,

O hynúca a žijúca a drahá,
krajina srdca, ktorú vzývam žive
a pre ktorú mi opäť srdce bije
bojazlive, bojazlive,

ty, ktorá vieš, že mriem i žijem pre teba,
ó hynúca a žijúca a drahá,
ty, okrem ktorej ničoho mi netreba,
kruh mojich túžob, sudca môj i váha!

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LX, č. 9-12
(september – december) 1944, s. 529.

KAROL STRMEŇ

20.000

• • • • •

Čo pomôžu tu čierne stuhy vencov,
nápisy zlaté, pekné cintoríny?

Vy sami ste si zavolali Nemcov,
keď pukly ako pukly vaše viny.

Dnes nesmieme sa spytovať,
kto vinný je, kto v štáte začal klamy.
Bystrica padla. Radujme sa, bratia.
A dvadsaťtisíc mŕtvych mlčí s nami.

Nič nemukne v tom tichu pred víchricou,
vták nezapípne, mŕtvy nemá reči.

Len čierne tiene stále preletujú
a zrazu sa nám vlastný národ prieči
a vlastná krv je odporná a mrzká.
Príšerný nárek prebieha nám snami,
umŕkly všetky svedomia
a dvadsaťtisíc mŕtvych mlčí s nami.

Hor sa, slovenská zástava,
tak hovoríte, prékurzori skazy.
Ach, kde je pravda, kde je pravda krvavá,
z ktorej vy by ste nespravili frázy?

Reč vaša hučí ako bubny smrti,
no spravodliví mlčia v kruhu sami.

Vy preklínate, ale počuť mešce
a dvadsaťtisíc mŕtvych mlčí s nami.

Hryziete svoju cigaru
a velebíte veľké svoje skutky.
Dnes nieto konca múdrosti a rozmaru,
no čiie sú Vrútky?
a čiia je celá vyplienená Orava?
Čie sú tie domy spálené a ženy pohanené?
čí je ten hrozný nárek nad horami?
čie sú tie deti hladom zoslabené
a dvadsaťtisíc zamlknutých s nami?

Zdroj: Slovenské pohľady, roč. LX, č. 9-12
(september – december) 1944, s. 533.

KAROL STRMEŇ

TESTAMENT

• • • • •

Ja nado všetko milujem ťa, zem,
zem slovenská, raj potokov a vršín,
nech príde, čo chce, všetko prijať chcem,
len nech sa teba ako byťka držím,

tebe ja ani s krvavými ústami
nepoviem: Zlá si, luhajúca báje,
len nech vždy v duši hučia mi
hlboké čierne háje,

nech ako čisté plamene
mi blyskot tvojich jazier oči ťahá.
Zem slovenská, ja milujem ťa šialene,
ty zúbožená, chudobná a drahá,

aj preto, že si krvavá,
že si dnes ako ticho prostred šíkov
a že je tvoja zástava
onučkou bojovníkov.

Ty cintor cti, a predsa ruža rána,
krajina srdca, ktorú vzývam žive
a pre ktorú jak voda v písťalke sa
vedomie moje trasie úzkostlive,

lebo ja hrozne obávam sa o teba,
ó hynúca, ó žijúca, ó drahá,
lebo krem teba ničoho mi netreba,
kruh mojich túžob, sudca môj i váha!

Hej, totú, totú pieseň, kamaráti,
kde vynecháme žalujúce slová
nach tými, ktorí dnes sú vinovatí.

Priateľstvo svoje prepaľujme znova,
nech je nám viacej ako všetko iné,
viac ako smrť a láska purpurová.

Čo získame, to samo od nás plynie,
o všetky dary Boh nás pooberá.
Kto chce dnes iba dary zeme, zhynie.

Nás musí držať ako puto viera,
ktorá vie správne ceniť zemské statky
a záhubu im vidí v ríši šera.

Náš pekný život možno už je krátky,
možno, že všetko, čo dnes milujeme,
vrátíme Bohu v krátkom čase spiatky.

Prinášame to v rukách svojich neme,
tú trochu šťastia ako štipku vône,
svoj osud ťažký ako plody zeme.

Ako keď príde búrka na jablone
a otrhá ich lupene a stopky,
obratý bude každý v svojom skone.

...

Hej ešte tryská nádej ako sopky,
ale už srdce v strachu protirečí
a skľučujú nás ťažké čierne hrobky.

Darmo je mlieka v rozkvitnutom mliečí,
srp zatína a rosa padá v zlate.
Aj mŕtvi majú svoje ťažké reči,

Vy s nimi nové družstvo začínate.
Krv hrdinská a oči vaše smelé
a vaša chôdza po slovenskom štáte,

ach, naše ciele, naše sväté ciele,
mohli by padnúť, mohol by nám nápor
okrem života zobrať manie celé?

Trepe sa, trepe slovenský náš prápor,
vzpína sa ešte, vzpína naša vôľa
a zákonom chce nahradzovať zápor.

✱

Och možno tam, kde naša cesta bola,
hrnúť sa budú divé milióny.
Už ide, ide čierny húf a volá.

Spev dobrých vlčat po dolinách zvoní –
kolbami budú rozbíjať ich lebky
a rehoť a smiať sa budú oni.

Uchýľ sa duša, uchýľ do izbietky
a pred tou veľkou žatvou našej krve
naposledy si preber lásky všetky.

Stratíme veci ostatné i prvé
a zo zelených vypálených džbánov
vrah napije sa teplej našej krve.

Vykynoží nás národ Džingischánov
a námestia, čo oddali sme Bohu,
budú len miestom popravy a stanov.

Kam táto smrť raz vloží svoji nohu,
prestane všetko, čo nám bolo drahé
a v strašnej hanbe navráti sa k Bohu.

✱

Priatelia, dnes sme jedno v jednej snahe,
dnes spojuje sa všetka naša práca
na vysnívanej veľkej protiváhe.

Čo po tom, že náš vlastný dar sa stráca?
Čo po tom, že sme všetko odovzdali?
Čo po tom, že z nás niekto vykrváca?

Urobili sme iba, čo sme mali.
Urobili sme iba, čo sa dalo
a ostatné sme Bohu zanechali.

Týči sa stále vysoko jak bralo
sĺz našich bašta, našej krve láva:
nie je to dosť, no nie je ani málo.

...

My videli sme, čo nás očakáva,
no radšej smrť jak hanbu hrdlačenia
ba drsný výsmech slobody a práva.

Už idú hordy, vrieskajú a plienia,
cudzina horká z druhej strany číha
v bolestných formách slz a utrpenia.

Tisíce mŕtvol, opona sa dvíha,
tisíce mŕtvych, odchod do neznáma
a do tmy, kde sa svetlo nezažíha.

Ach mladosť naša, už si celkom sama,
už ako prsteň zlomený si mŕtva
a iba zima v srdci prechádza ma.

Pohnú sa žiabre, obráti sa plútvá
a cez žiabre piť duša večnosť bude
slobodná, lebo nič ju nezaputná.

Tá úzkosť v hrdle pri poslednom súde,
tá jediná nám patrí, kamaráti.
Do Božej tváre hľadme nepohnute.

My bojovníci toho, čo sa tratí,
darcovia krve, obrancovia práva;
a toho, čo sa viacej nenavráti,

my, ktorých ucho nechce počuť: sláva,
my, ktorých láska ako ruža padne,
my, ktorí ohne prinášame sprava,

Objímame ťa v sebe, večno chladné,
prijímame ťa v srdci, ktoré tlčie
a očami ti blúdime až na dne.

Kde padneme, tam budú maky vlčie.
Vždy ešte viacej pravda je jak zhuba
a čistá láska viacej ako žlč je.

Obchádza prameň horský koreň duba,
zátopa ho však s korunami berie
pri hvízdajúcej búrke na Jakuba.

Smrť ráta nás a my sme ako perie
ľahkí a slabí. My sme ako jahňa,
čo posledný raz pred popravou žerie.

Smrť ráta nás a v ríši plnej bahna
stavať si ide červený svoj zámok,
už blíži sa jej biela loď a rahná

a stožiar, už sa trasie oceľ zámok
a checht jej strašný nad nami sa víri
v oblúku veľkom ako tenký štránok.

*

Ach, priatelia, my nárek, čo priam číry,
nehceme poznať, lebo naša obeť
sa v duši ako zrenie šíri.

...

Kamarát dobrý, koľkokrát si opäť
načínal to, čo pravdu stavať malo;
keď bolo treba, vedel si sa vzopäť

– a hľa, to všetko, všetko bolo málo.
Len cez prsty sa dneska pozeráme,
ako to stále vedľa utekalo.

Je to len celkom málo, čo my máme,
mihavý kruh a vedľa lampy žiara;
keď všetky svoje túžby pozberáme,

je to, ako keď leje do pohára
niekto z nás víno, v ktorom oheň horí,
je to len oheň pastiera a para.

Je to tak málo, čo náš osud tvorí,
že záhrobia a mŕtvych biele kosti
sú akoby už naše vlastne dvory.

Spievaš si, priateľ, v plnej spokojnosti?
Spev každý dneska za hroby sa tratí:
smrť pozýva a my sme páni hosti.

Ani sa skorej karta neobrátí,
ako to všetko trpko stratilo sa
a máš len jagot nekonečných tratí,

Čo drkotajúc do večnosti vozia.
Nadarmo čelo položí sa na ne.
Niet úľavy, niet úľavy, ó hrôza.

Konvalinkami voňajúce stráne,
zelené háje, potoky a vánky
v kráľovstve tomto za chrbátom máme,

poznávajúc len úsvity a spánky.
Tam lieku ruka viacej nenamieša.
Smrť chmúrna je a krvavé jej stánky.

Vtip, jadro umu, tam nás nepotešia.
A predsa ešte čisté hlasy máme,
a predsa ešte ako výstrel bežia,

hoci sa denne k nevýslovnej dráme
približujeme z nevyhnutelnosti:
my za tento štát všetko hrdo dáme

– a potom nech nás Kristus omilostí.

Mne ako čierne trumfy darmo hádzu slepci
vítazné reči. Viem ja, čo sa stane.
Videl som krdle havranov a pláne
pod ligotavým nebom ako v klepci,

plamienky slz a iné vzdušné priestory.
Keď do očí sa dívam tým, čo so mnou stoja v skúške,
z ich zreničiek sa mihnú na mňa otvory
na nastavenej puške

a vidím, že sa cez poludné chvíle
do šafranových kvetov pod pahorkom
skladajú naše rýle,
krv našu vypíja zem popukaná horkom,

...

a mlčí nebe, mlčia polia voňavé.
Iba tomu, kto miloval zem v závejoch a nachu,
na zohyzdené ústa krvavé
zhŕkne sa rosa s kyticami prachu.

Slovensko, nech je čokoľvek,
nech padnú tvoji veriaci jak rozkopnuté vázy,
nie z mäkkej hĺbky kluboviek
chcem vidieť ohne nad tebou a rachotiace časy,

lež večne budem na horách,
kde ako žiara v krčahu sa zažnú moje sídla,
kde nad tebou môj nesmrteľný strach
trepáť sa bude nepoložiac krídla.

Zdroj: STRMEŇ, Karol: Testament. Detroit 1978, s. 7 – 15.
(Úryvok prvýkrát zverejnený v periodiku Tatranský Slovák č. 3,
19. januára 1945, s. 3).

JOZEF VARINSKÝ

KLATBA

.....

Už len víchor v horách hučí,
že náš národ škvrna mučí,
že tam boli šiatre, stany,
hordy, plagy, partizáni,
svorky vlkov príšerné,
bezmenné a bezverné.

Kde sa skryli Sväté Grály!
zbláznili sa generáli,
boli čaty, boli pluky,
vracali sa jednorukí,
nemal im kto zaspievať
a na pohreb nešla brať.

Opustené stály krby,
poza humná vyschly vrby,
dievky dedín znásilnené,
usmrtené, odhodené,
cintoríny hromadné,
kto tých mŕtvych odhadne!

A kým matky pri Bystrici
s plačom v srdci, s hanbou v líci,
teperily vrecia múky
pre zlovestné horské pluky,
celý národ hromžil, klial
na ohýzdnosť, na ten kal.

...

Po vieskach sa zloduch srážal,
nikto si žeň neposvážal,
zničila sa siatba, mlatba,
ostala len strašná kliatba,
ktorá v dejoch dohučí
po zlodejstve, po puči.

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Krvavé roráty. Buenos Aires 1961, s. 40 – 41.

JOZEF VARINSKÝ

DÔVERA

• • • • •

Ostanú hroby za divou lavinou
a možno ku nim kvety niešť.
Ktoś bude plakať nad hriechom, nad vinou,
že šliapať rodnú ratolesť.
Treba však dvíhať pohľady ku Bohu,
nech skromne do prosby srdce sa pomestí
a veriť, že sverí anjelom úlohu,
čo sotrie bolesti
a zhreje znova domova prostredie,
oživí muškát, čo zlosyn zadlávil,
zmučenú matku na slnko vyvedie,
čo ju zas uzdraví.
Opraví hniezda, sgniavené hordami,
zacelí rany ťažkých pút
a šťastným jarom tam medzi horami
zaleje rodný kút.

Zdroj: VARINSKÝ, Jozef: Krvavé roráty.

Buenos Aires 1961, s. 58.

GORAZD ZVONICKÝ

BANSKÁ BYSTRICA

.....

Bystrica, perla našich miest,
strážkyňa živých hronských vôd
ukrytá do zelene dumných hôr,
pozdravujem ťa pri oslave
tvojho zneuctenia.

Že nezakryl ťa Urpín svojou ťarchou,
že Hron ťa dravým prúdom neodniesol,
že nezakľal ťa Moyses svätou berlou,
to preto, že Boh predurčil ti sviatok,
keď przniteľov porozháňaš fakľou
a len čo zora zabliká,
k pontifikálnej Boh ti vzkriesi zabitého Škrábika,
nech zotrie škvrnu tvojho zneuctenia,
Bystrica, perla našich miest.

Kedysi každý žiadal si ťa vidieť,
ako by v tebe cítil predchuť neba...
Dnes zakrývame si tvár vlhkou dlaňou,
nehceme vidieť tvoje poníženie,
nehceme cítiť zápach zradných vencov,
nehceme počuť smrtný ovan zástav,
ktoré ťa zauškujú a sa smejú z vlasti
sácanej po najbolestnejšej z ciest,
Bystrica, perla našich miest.

Márne ti kurizujú generáli,
márne ti do náručia bežia kamióny
s nákladom ľudským, ktorý smrdí vodkou
a popevkami, až ti horí líce,
bo chcú ti vtlačiť biľag pobeľlice,
že zrodila si partizánske monštrum,
Bystrica, perla našich miest.

Ten pravý národ nejde na parádu
v slovenskom srdci oslavovať zradu
a polovička tých, čo na ňu idú,
radšej by čula rekviem a panychídu,
tvoj sviatočný háv znáša ako trest,
Bystrica, perla našich miest.

Zdroj: ZVONICKÝ, Gorazd: Na jubilejné víno. Verše. Middletown 1965,
s. 23 – 24. Tiež: ZVONICKÝ, Gorazd: Si krajšia moja vlasť. Toronto –
Ružomberok, 1993, s. 80 – 81.

G O R A Z D Z V O N I C K Ý

A P R E D S A , P R E D S A ...
(S P O M I E N K O V Á)

.....

(Rím, február, 1989)

A predsa, predsa treba nám aj svätcov.
A najmä nám... A najmä v tomto čase,
veď aureola nie je ľudskou vecou.
Ňou hrdinov Boh zdobí slabým k spásu.

A predsa, predsa hrdza na lesk žiarli:
Načo nám svätca? Radšej kosti hryzme!
Lež Boh ho dáva, aby sme nezostarli
v plytkosť ducha, nielen v šovinizme.

Boh nedbá na tlak, ani na zákazy,
on slobodným je darcom svätožiary.
Kto predbieha ho, jeho plány kazí,
kto vzpiera sa mu, vlastnú spásu marí.

Ja teda skromne prosím aureolu
aj pre Tisu, hoc toľkí ho hania,
aj pre obete, čo spia v hrobe spolu,
kam automat ich skosil za povstania.

Zdroj: Kanadský Slováč, roč. XXXXVIII, č. 19, 1989, s. 1.

VALENTÍN BENIAK

V REVOLÚCII

.....

(Jeseň 1944)

Ja sa smrti nebojím,
smrť je pani dobrá,
ja sa s ňou už neborím,
veď zlomí aj obra,
ja jej dvere otvorím:
vitaj, pani kobra!

Odkiaľ ideš, ustatá,
kde si spala, v bráne?
mohla bys' už upratať
rekvizity v dráme.
„Mlčíš, duša prekliata,
času ešte máme!“

Rabovali ulicu,
hrdlarez sa šmátra,
ulovil už kuricu,
po kohúte pátra,
smrť nastrčí udicu,
vyhodila kapra.

Ona je tá Veľká smrť,
tisíc smrtí menších
do snopov a popod žrd'
zbiera k mlatu tenších,
ona robí veľkú plť
pre korpulentnejších.

...

Príde ako hopsasa,
košťalami chraští,
dupotom svet otriasa
ruinuje bašty,
obnaží sa pás a
vraždí, tupo vraždí.

Uderila obuchom,
búšila do tyla,
poštípala za uchom
mávnutím motýľa,
nezakryje kožuchom,
koho presotila.

Mračno múch a hromada
červov si ju chváli,
kôň sa bojí ovada,
búrka na chotári,
z krvi ľudskej pomáda,
jej sa všetko máli.

Z dediny na dedinu
príde a už píše,
čerň mení na šedinu,
zvony rozkolíše,
otvára nám vidinu:
vráta svojej ríše.

Bojsa pošiel večerom,
Nebojsa tam v meste,
pridáva sa k fušerom

na hľbokej ceste,
padne za tým účelom
na tisíc hláv ešte.

Generál sa pošmykol,
hekatomby rastú,
ozbrojili chasníkov,
povolili vraždu,
bijú cudzopasníkov,
rabujú a chľascú.

Keď vyhubia rodiny,
vydrží to národ?
Smrť bije na hodiny,
idú smrtky náhod,
ako hráči podivní:
za maródom maród.

Mávali sme zlozvyky,
zveličujúc drobmi,
triasol nás jak osiky
každý ševel drobný:
zahladíme priesmyky
hromadnými hrobmi.

Duj, vetríček, duj si, duj,
my sme teraz páni,
nikoho nepardonuj,
ani chľpok v dlani,
ani nás už nešanuj,
my sme chuligáni.

...

Páľou sme a horčicou
všetkých čias, my blázni,
prenášame riečicou
rum do sudov prázdnych,
vždy má čosi za šticou
zákulisný básnik.

Milujúci otčinu,
synov jej a dcéry,
obsadíme košinu,
smutní gavalieri,
hijo, pohni, prašinu,
to sú kondotieri!

Chválou nášho storočia,
oh, Ježiši Kriste,
gul'kou medzi obočia
odpravení vy ste,
nad vami sa hľbočia
vlny Váhu čisté.

Nieto Boha na nebi,
niet na zemi pána,
prisahám, len ma nebi,
na nadchuligána,
je zradca? ach, kdežeby,
milujem ťa, Táňa!

Vyznávam to pred smrťou,
smrť je pani dobrá,

ty buď mojou záštitou,
veď zlomíš aj obra,
tak sa to čas naskytol,
ostražitá kobra!

Miloval som túto zem,
zem sivú a chladnú,
už plačem a banujem:
besy nad ňou vládnu,
už ma ty, smrť, odožeň
do oblakov, nad ňu!

Už tu v duši hučí mi:
treba splatiť mýto,
voda, vzduch a lúčiny
zafarbené sýto,
kým sa zázrak učiní,
tiež odplačú si to.

Povozníci života,
na úteku vy ste,
mesiačik sa ligotá,
príde popravište,
kým sa odtiaľ vymotá,
trúsi slzy čisté.

Bo on nezná zákazu
hany ani chvály,
prichádza od Kavkazu,
ako Traja králi,
on zahodí odrazu,
čo mu prsty páli.

...

Dali sme sa zlapať im,
my giganti – ľudkom,
keď so slnkom strapatým
prišli na nás prudko,
čím za život zaplatím?
Ťažkým smrti smútkom!

Náš stožiar mal zástavu,
ale rypák kančí
vysotil nás na skalu,
už sme stroskotanci,
lež odhodiac obavu,
so smrťou sme v tanci.

Armády sa honili
krížom Európou,
všetkých živých pobili,
kresťanov i popov,
kým si väzy zlomili,
bolo milión hrobov.

Kliatby, stony, žaloby;
národy tu miznú,
čo za zmysel malo by
šetriť barabiznu,
len básnik má alibi:
ranu hlbokú.

Ranu v srdci hlbokú,
penu krvi na rtoch,
smrť mu sedí pri boku

na slepačí pántoch,
sníva sa mu o moku,
princeznách a grandoch.

Sníva znovu o drakoch,
o ich sile hroznej,
húfom letia v oblakoch,
revú hrdo: Kto sme?
Tys' ich zasial v rozpakoch,
Bože, kto ich zožne?

Videli sme človeka
i pri čiernej káve,
videli sme človeka
i v bojovej sláve,
i jak mu krv preteká
vlasy kučeravé.

Tak sme vojnu videli,
tak víťazné vence:
vzbura vzbĺkla v kúdeli,
vypelňala štence,
kto nám pokoj udelí,
ľudské deťúrence?

Koho môžem zradiť ja?
Iba dušu vlastnú.
Ak mi múzu závidia,
nech jej dvoriť začnú
a nech sami zachytia
fúgu krvilačnú.

...

Mračná bude obloha,
zaprášená, dusná.
Kým sa zvrtné poloha,
už len nezasad ma,
ozbrojená stonoha,
húsenica hnusná!

Za útoku na pluchy
traktor sa ženie,
sedliak stratil vlačuchy
a pán presvedčenie,
mali smrčky, koťuchy,
z toho potešenie.

Mnohým bude do plaču,
keď sa vrúti dvermi,
tvoje oči z topásu
zajagajú, ver mi,
slzami ma opášu,
idúc medzi kvermi.

Jedných bude milovať,
druhých bude kántriť,
a keď spadne inovať,
a vypáli nám kryt,
tepla ani kilovať,
v zuboch hryzieš sanskrit.

Šelma, šelma zelená,
jak jej hlavy rastú,
zrazila už jeleňa,

tam je srna, zraz tú!
Dali sme jej do léna
aj poslednú baštu.

Vietor fičí od zákrut,
besný ako psisko,
neviem už, kde bol náš grunt:
všade rumovisko,
chrčí circumdederunt
starý hrobár Miško.

Ide na vás samuraj,
ľudské deťúrence,
peniaze a háby daj,
moje ľúbe srdce,
starý svet je na predaj,
trosky nikto nechce.

Lieh a krv je nápoj náš,
stále v ťažkej žízni,
sto zárezov na rováš
vašej dedovizni,
príde chuť na samopaš,
lež potom nám vhyň!

Valihora, palec-pán,
už ste v našom klepci,
ale si vás narezkám,
hnidopisi, vedci,
kto nepríde v tanec sám,
prídeme poň všetci.

...

Tých, čo spia jak medvedi,
v brlohoch a v skrýši,
odlejeme do medi,
nech sa mesto pýši,
nech ich sláva okädí
trám, čo vzbĺkne k výši.

Ej, palica, krivula,
cez horúčku, cez tú,
bi mršinu, byvola,
smrtky vezie k mestu,
ten, kto duchov vyvolá,
nech neujde trestu.

Boj sa, človek, boj sa, boj,
o ten život biedny,
ja som tvoja, ty si môj,
za mnou idú siedmi,
nebol ešte taký boj,
prorokujú vedmy.

Ovce moje, podťte blíž,
prišla doba strižná,
každý je môj tovariš,
kto s v strihu vyzná,
aká starosť, aký kríž,
tetka moja, chyžná?

Krvou skvitla zima, haj!
podť ty, snehuliena,
a dievky sa postaraj,

o výprašky z mlyna,
a ty, gajdoš, zadudaj,
krv pi miesto vína.

Predišla na výzvedy,
po čom ešte sledí?
Utekajme, susedi,
pred hrôzou do biedy!
Načo? Veď už tu sedí,
do radov nás triedi.

Radom húsky na pašu,
čo ste také smutné,
bijú háved' strapačiu,
bijú naše lutne,
idú prosby na baču,
on ich bičom utne.

To sme sa už zle mali,
chasa holubičia,
delá nás revali
a my po pivniciach;
malých srdc ste, bedári!
Ústa silné mlčia.

Vyvrátený z koreňov
chviem sa po námestí,
s dušou k vzbure stvorenou
vyhýbam jej z cesty,
osud v zraku zhorenom
a zaťatost' v pästi.

...

Majestátnosť pokorí,
lenže kde je pýcha?
Padnem jak strom v pohorí,
čo živickou dýcha,
tak nech mi smrť otvorí
dvierce holubníka.

Zdroj: BENIAK, Valentín: Márnica. In: Poézia II.
Bratislava 2000, s. 28 – 37.

MARIAN ŽIAR*

ROK ŠTYRIDSIATYŠTVRTÝ

.....

I.

Rok štyridsiatyštvrtý:
august bol, začiatok babieho leta,
na Slovensku len žatvu dožali,
pribehli posli z cudzieho sveta,
by muži prácu nechali,
jazykom divné veci plietli.

II.

Chrlili dúhy jedy na chotár,
zle bolo vode, slnku i zemi,
keď z rozpálenej vášne
zdvihli sa hlasy,
že národ bude oslobodený,
úbohý, zbalamutený.

III.

Všetko sa v hlave začína,
dejiny márne píšu výstrahy,
človek sa nikdy nepýta: Čia to vina?,
keď cudzou dušou platí za rany,
ktoré sám plodí
v hlúpom a pyšnom sebaklamaní.

.....

* Pseudonym Imricha Kružliaka

...

IV.

Od hraníc veľmi vzdialených
pomaly blížia sa fronty,
do očí strachom vzpriamených
čas zaťal kosou hnevu
a rukou Kainovou
pomstu mu chystá nemú.

V.

Keď Paríž spieva Marseillaisu
a Rýn sa farbí od krvi,
kto teba k srdcu privinie,
Európa stredná, zradená,
ako tridsaťtiročný Jézus?
Aj druhý tyran jak prvý.

VI.

Stalin je krutý, krvavý,
aj prápor taký dvíha,
kto z tejto strany šťastie volá –
na vlastnom hlase zlyhá.
Sloboda pravá len v práve možná,
bez práva pravou nikdy nebola.

VII.

Nadarmo dvíhaš čelo, hrud',
obeť ti vraví: Nezobuď
aspoň pokoj mojich kostí.
Komu bol Stalin druhom a bratom,
nech sa jeho „právom“ hostí,
vražedným, kainským prakom.

VIII.

Budúcnosť ide so strachom
a vládu takú etabluje,
že život pred ňou tvár si skrýva,
ideje všetky deformuje
a Moci vraví: „Odveká,
čo triasť sa bude noc i deň,
Dôstojnosť pošliap Človeka.“

IX.

Svet volá mierom opitý:
„Nech žije sloboda!“ Východ i Západ
Padá si v náruč. Že zbitý
Do krvi tu človek leží? –
nikto nezbadá, iba ručička hodín
na banskobystrickej veži.

X.

Ulice dunia novým pochodom ...
Kto čakal úsmev od svojej milej,
spod čiernej šatky nad tichým hrobom
kýva mu nádej nesplnená.
Čas, prečo sa náhliš do noci,
keď strach sa dvíha po kolená?

XI.

Bolesť sa rodí z nenávisti,
darmo sa modlia spravodliví,
tí, čo moc majú, nie sú čistí,
doba im poznačila čelo.
Čas nikto slovom neoklame,
svedomie vládcov otupelo.

...

XII.

Krajinu kryje čierna tôňa,
pod ňou sa rany nezahoja –
v dolinách sem-tam veľké jamy
krvou sa farbía z nepokoja.

Národ sa strachom chveje, ľudia prosia:
„Pomiluj, Bože, pomiluj, zostali sme sami.“

XIII.

A dni sú ťažké, noci nekonečné,
nepozná nikto pokoj v duši,
pýta sa sused suseda:
Kto nás to, kto, a prečo hluší?
Všetci si vravia: Prebeda!,
aká to ide sloboda ...

XIV.

Žalovať treba tento vek,
žalovať jeho zvodcov.
Nech sám čas strestá ich vinu
za roky strachu a bôľu ...
Dejiny nikdy neprivinú
na svoje stránky lož holú.

XV.

Povedzte pravdu, dejiny,
povedzte vy raz pravdu celú,
že nieto väčšej previny
ako kryť faloš, hlásať lži,
fantom si stavať za boha,
nepravé meno dávať dielu.

XVI.

Jak svedok toho času
píšem tu záveť, čo nezmažú veky
lúčami slnka ani silou mrazu:
Nech všetci pamätajú,
že národ nebol oslobodený,
úbohý, iba zbalamutený.

Zdroj: Literárny Almanach Slováka v Amerike 1965, s. 20 – 22.

TÓNO JURIGA

KTO BUDE...?

.....

Kto bude v tomto boji ešte stáť
a neskloní hrdú pred víchricou hlavu,
kto zažne života nového majestát
pre dúhu túto dravú,
keď vojna veje so všetkých strán,
kto bude v tomto boji ešte stáť
vojak či partizán?

Kto bude v noci strážiť ticho brál
a kto sa k tokom nepripojí zradným,
kto silný bude tam, kde duch môj stál,
hoc blesky smrti križovaly nad ním,
kto zahasí páľu rozjatrených rán –
kto bude v noci strážiť ticho brál,
vojak či partizán?

Kto bude slabých tešiť v plači,
podávať ruky, slzy stierať s tvári,
kto nový spev vnesie medzi ľud vtáčí,
keď len tma nás čaká a tá nezažiari,
kto prinesie čaro večne nových rán,
kto bude slabých tešiť v plači,
vojak či partizán?

Kto päste zatne, keď už ku nám blízko
na dosah ruky vrah sa blížiti začne
a z krás našich možno rumovisko
zachce „budovať si bratsky celkom vďačne,“
kto bude brániť nostalgiu brán,
dedičstvo otcov kto nám potom skryje,
vojak či partizán?

Zdroj: Nová mládež, roč. VII, č. 3, s. 35.

R. SNET

NAD HROBOM HRDINU
(VENOVANÉ POSLANCOVI ANTONOVI ŠALÁTOVI)

.....

Čuj, Bože, ston, čo derie sa z hrudi,
 čuj hlasy krvavých rán,
 srdc tisícov!
Och, si Boh a Kráľ, nech zrak Tvoj súdi
 nad sberbou červených brán!
 Krv leje sa
 a padajú verní kol zástavy...
 Ty brániť dovolils nám!
 I meč brúsiť!
Hej, poletia padúchov raz hlavy
 do čerstvo páchnucich jám!!
 Bojovník Anton Šalát...
... tečú krvi prúdy v našej zemi,
 hrob berie v náruč telo...
 No vlast' volá
 a národ vstáva smelo:
Hor sa v boj! Boj! Hej, tu pánmi sme my!

Zdroj: Nová mládež, roč. VII, č. 3, s. 39.

JANKO POLOM

DEŇ HNEVU – DEŇ ŽIAĽU

.....

Od vek vekov ľudstvo prežívalo vzbury,
nechránili kráľov ani hradnú múry.
Stínali im hlavy. Vprostred tmavej noci
slávybažní muži chytali sa moci.

Aj tu pod Tatrami, ozvalo sa „Mor ho!“
Ozbrojené tlupy trúfali si mnoho –
aj na hlavu štátu, aj uväzniť vládu,
bol to iba hrmot bez ladu a skladu.

Vyzývali vojsko, aby sa dalo k zrade,
aby bojovalo proti vlastnej vláde,
proti svojmu štátu, proti svojmu ľudu,
národ priviesť skaze a cudziemu bludu.

V histórii ľudstva príklad taký nieto,
že by národ, ktorý nad oblaky vzlietol,
do pekelných hlbín z vlastnej vôle klesol,
plač, krv, slzy cedil, miesto – aby plesal.

Pri poslednom súde sotva ujdú trestu,
veď bohorúhačsky pred svetom sa chvascú,
jak s pomocou cudzou v túto smutnú dobu
dorážali toho, čo stál na kraj hrobu.

...

Tak Slovensko naše zmizlo z mapy sveta
vďaka velezrade, ktorej páru nieto.
Polstoročie prešlo, národ z mŕtvych vstáva,
zostala mu hanba, – partizánom sláva.

A či treba vďačiť za zbúrané mosty,
za tunelov zával, za zničené cesty?
Za nevinných odstrel, rabovanie dedín,
zapredanie vlasti, falšovanie dejín?!

Oj, rodná zem, pliahou dosiaľ zavalená!
Za tvoj osud prosím Boha na kolenách!
Môžu ten deň sláviť, od radosti skákať,
v tento dies irae budem horko plakať.

Zdroj: Nástup, roč. XX, č. 9, 2000, s. 2.

RUDOLF KRAJČOVIČ

VO VÍRE TÝCHTO DNÍ

.....

Vo víre týchto dní so srdcom boľavým
zhrozený peklom zrád volať chcem: ó, Pane!
hľa, deťom vraždia mať, čo svätá bola im
a polia krvavia ťažko tak zorané...

Hľa, šliapu poklad cti od vekov zdedený,
zhášajú žitia plam krivdou a hrozbami. –
Zri, Pane, na národ Metodov, zmetený
výbuchmi granátov, terorom, bombami!

Vo víre týchto dní cez prelet strašných hrôz
pri rakvách martýrov prosiť chcem: ó, Pane!
zlom v dlaniach satanov pre vraždy zradný nôž –
vyved' nás z víchrice, posilni k obrane!

Vo víre týchto dní, hoc' zbledol zbrane lesk,
schýlený nad oltár veriť chcem: ó, Pane!
že v zradné zákopy mocný Tvoj šľahne blesk
a náš štát zajasá v Tvojej len ochrane;

Že národ – dýkou hoc' do srdca ranený –
bude raz silnejší v dedičstve otcovom,
že dá sa na cestu čistý, nie zhanený
a búrkami odolá v riadení Vodcovom!

Zdroj: Nitrianska stráž, roč. XIII, č. 41, 22. október 1944, s. 1.

JÁN HARANTA

TRPIACA ZEM

.....

Si tichá. Mocná. Veľká v svojej trýzni.
Si bičom času zobrážaná matka.
Z úst твоjich žriediel pravda zoschlá žízni.
Z prs твоjich kopcov vzlykom dych tvoje hladká
balvany vesmíru, vzduchu a hviezd lež,
ty pevná, hrdá, spravodlivá zem.

Hrad Váhu bystrého i Hrona žirna stráží
o boky zrady oprené, stoja ďalej.
Tvár výšin karpatských a v Tatrách stĺpy krás
do výšav vypäté a v túžbe neskonalej
snívajú rajský šťastia sen...
Ty nezlrečíš, dobrá moja zem.

Chlad mokrých nív jak myseľ neúprimná
sa nerozvial po tvojej mladej tvári
a svetlo hviezd na pohyb твоjich hrobov.
Hoc storočiami bude padať vari, --
dnes sudby nápoj, trpkosť tvojeho vína,
ť nezoslabil, budeš večne len
zostrená v behu nájdená ty zem.

Hla srdca spieva v tebe slávou
a rieka modlitieb do Boha ústí z teba.
Ži, žehnaná, ty plameň našich tiem,
ži, žehnaná, ty štedrý obrus neba,
ži, žehnaná, ty svätá naša zem.

Zdroj: Štúrov hlas, roč. VI, č. 42, 18. november 1944, s. 3.

FRANTIŠEK KOŠŤÁK

TRI OSUDY

.....

Vlní sa už žito v poli,
pes v stodole zavýja,
Fridešovo v krutom bóli
vo víchrici sa zvýja...

Zadunela zem a zakvílili nebesá,
boje hrom za hromom v šialenej blýskavici;
Bože náš, zastav, čože to deje sa,
už ide čierňava s hviezdou na čapici.

Zovreli srdcia spevavé úžasy
a otcovia päste zaťali,
zapadlo slnko naveky už asi,
kolesá továrni zastali.

Práskali pery v mlčaní hlbokom,
v líce zaryl sa hnusný červ,
triasli sa telá a vrásky nad okom,
ťal do čela napätý nerv.

Zareval čas, revom tým duše reže,
zlomený klas v poli vytratil semená,
ošedivel vlas nedospelej mládeže,
preťažký zas kríž národ bral na ramená

a tou istou cestou kráčaľ ku Kalvárii,
každá stanica kruté krupobitie,
stokrát ňou už išiel v minulej histórii
za cieľom, kde čaká ho nové ťitie.

Udrel hrom do stredu piesní,
slza v oku v nebo rve;
hrôza, zrak si cestu kliesni,
srdce v hrudi odorve.

Sčernali nebesá nad Frídešovom,
kľatba tu zapadla s úsmevom dračím,
hrude vypchali preťažkým olovom,
zaplačte, spomienky, lebo je nad čím.

Hľa, jak mení sa ťivot v metľu,
v svety vymetie i mladších,
len spomienku zanechá svetľú
na mladosť a najdrahších.

Nie je tu zmilovanie a mrú city,
nie je tu lásky k blížnemu viacej,
Ježiš zomrel na kríž pribitý,
zanechal state LEN v knihe modľiacej.

Rozohnal trojku víchor divoký
ako krvavý pazúr draka,
odišiel Rudo vo svet široký,
s boľavým srdcom za vojaka.

Vojna je...

...

Vyháňajte mládež na bitúnok,
nábojmi naplňte jej tlmok,
rum nech zabíja morálku,
do rúk miesto knižky
dajte jej kver,
nech reve zbesile,
keď v náruč smrti letí,
veď je to nie vojsko,
lež rumom opojené deti.

Hurrrááá,
z mladých hrdiel rve sa slovo,
guľomet, automat a puška
sejú smrtiace olovo,
vyprázdni sa s rumom krúžka
a naplní sa vodkou nanovo.

Vrta sa železo do tela, v lebku,
rozorvú srdce črepiny
a v satansko-šialenom zmätku
kalia sa oči krvou, tečú sliny
a tých, čo ešte žiť by mali,
hltajú zemské trhliny.

Vojna je...

Zem smädná pije mladú krv,
čuť tisíce výkrikov smrti,
zvítazi ten, čo tu padne prv,
reťaz tankov delá drtí.

Za nové svety
treba život odovzdať...

Nie sú tu kvety,
či rodinou uvité na hrob vence,
doma plače drahá mať,
modlí sa za syna ružence.

Zavýjajú v Mikuláši kaťuše,
i pri Vrútkach bubnujú už kanóny,
strach a hrôza vrtajú sa do duše,
smrť sa vešia po okolí na zvony.

Duní zem a diabol zuby škerí,
vyskakuje a z radosti ruky mníe,
oheň šľahá už z peknej diery,
salva kaťuš na pozdravy mu kynie.

Bože Veľký, Bože Mocný,
Kriste Pane, zmiluj sa!
Veď sme tvoji – strážnik nočný
pod kríž v poli zvalí sa.

Letí granát, guľka píska,
smrť na každom kroku čaká,
Rudo k zemi srdce tíska,
smiechu diablovho sa ľaká.

Vôkol neho bolesť nebu rvúca,
tisíc smrť naraz sa tu zrodí.
Vlčí pokrm – teplé ľudské pľúca,
po kolená sa tu v krvi brodí.

...

Sčervenal sa sneh od hanby,
nad hriechom sveta topí sa,
v prsia tlačí svoje gamby,
mína, Matka Božia, ozvi sa!

Leží Rudo, pušku k sebe vinie v plači,
sťa „princeznú“ v záhradôčke,
tisíc bozkov na jej pažbu vrele vtlačí,
ako vtedy na lavičke.

V zraku jeho obrazy sa tvoria,
dedinôčku vidí milú,
potôčik ten žblnkotavý,
lesy krásne i tmavé pohoria.

Lúky kvetov plné,
rána vtákov slnné,
čuje i hlas piesní sladký,
oči vidí plné slz,
čuje vzlykot drahej matky,
bôľne drieť sa z hĺbky prs.

Paľko kráča po ulici,
za ním Tomáš s gitarou,
bledosť sedí im na líci,
smutne je im, hľa, za mnou.

Belie sa maľučký kostolík,
na „tanc-placi“ hudba, krik,
všetko jasá,
zabáva sa,
len Babiná Plytka zadumaná.

I Ščoub strmý nemý je,
šedé steny Kopačkárne,
rosa ranná umyje.

O, Fridešovo, Fridešovo,
aké je to sladké slovo...

Myseľ z diaľky obraz matkin vynorí,
po objatí túžba Ruda zahorí,
rýchlo vstane, slzy z tváre utiera,
k drahej matke ruky svoje vystiera.

Zarachotia guľomety,
granát vzduchom zahríma,
miesto matky na hrud' svoju
dvanásť guliek objíma.

Darmo, mati, syna čakáš z dialí,
darmo slzy vyráňaš,
zbožne kľakni v izbe pod kríž malý,
pomodli sa Otčenáš...

Onemeli husle jeho naveky,
ruky s láskou nebudú ťa objímať,
tvárou padol na bielučký sneh mäkký
a šepkal: Zbohom, otec, drahá mať!

Zbohom, dedinka milá,
lúčenie ma tak bolí,
posledná hodina odbila,
ozdobte kríž môj v poli.

...

Čierna zem ma v náruč berie,
polial som ju už krvou,
v mojej hrudi dvanásť dier je,
srdce zrvané črepinou.

Zdroj: KOŠŤÁK, František: Tri osudy. Básne.

Rím 1971, s. 24 – 33.

VOJTECH MIHÁLIK

ZO ŠERA ŤAŽKÝCH DNÍ

.....

Tak bezútešná vo svojom čiernom žiali
bdieš vo víchrici a len spomínaš,
jak v tvojom lone chlapci spočívajú
a akú si z nich mala mocnú stráž
vo vlnobití, ošialoch a v strašnom
zápase o kus voľnej oblohy,
aby len Slovák zožieraný vášňou
nebol tak biedny a tak úbohý.

Hľa, rozpoltená, skrvácaná celá,
vlast moja biela, kam ťa vlečie čas?
Na твоjich poliach mlčia mŕtve telá
a v ďalších chvíľach čože bude z nás?
Zdvihneš sa z bahna, bude ruka tvoja
aj trestajúcim bičom materským,
a či sa z chalúp v šaľbe nepokoja
k oblohe bude dvíhať zhubený dym?

No hoci ťažko zraňaná a zbitá
krvácaš stále z tisíceroch rán,
sú ešte srdcia, ktoré s tebou cítia,
a orli, ktorí vzletia nad Kriváň!

...

Milujeme ťa, pokým tepna tvoja
nás kŕmi krvou, čo nám dáva rásť,
a veríme, že zo slz tohto boja
slobodná výjdeš, krásna naša vlasť!

Zdroj: Štúrov hlas, roč. VI, č. 48, 1. december 1944, s. 3.

JÁN MOTULKO

VPRED...

.....

Nie je preňho čudným zjavom
prevrátiť kabát ako fúka –
Taký je v národe: vred v tele zdravom.
Svedomie? Vypasená lúka.

Nashrňať zlata, to je sláva!
Národ nech trpí.
Nech sa len prevalí zloba dravá,
vystrčí hlavu zo dier krtích

a novou farbou štít si natрие,
z plného hrdla zakričí.
Za staré hriechy zas len shrnie.
Za trest zaškrieka škrekom kuvičím.

Nastaví zase klzké dlane.
Nie je to preňho čudným zjavom:
Nasypať zase pýta na ne.
Taký je v národe: vred v tele zdravom.

Zdroj: Domobrana, roč. I, č. 3, 18. november 1944, s. 5.

JANKO MLYNÁR

NEŠIEL SOM

.....

Nešiel som vtedy v šíku s povstalcami,
no ešte čujem tupé výstrely...
Pred zrakom sa mi otvárajú jamy
zakrvavené, zakiaľ na návrší
tie oči moje sťaby videli
rozsiate ruky, lebky, stehná, uši,
čo patrili raz vari – človeku...

Povstanie zapísalo krvou do veku
sklamané chvíle, túžby rovnoprávia
a zákon pošliapalo bez morésu.
No kde sú, kde sú
dnes oni moji bratia,
čo materskú tvár zradou skrvavili?
Z rúk padla im zbraň... Viac sa nenavrátia.
Ale mňa nikdy, nikdy nenavravia
ospievať to, čo naši odsúdili.

Zdroj: MLYNÁR, Janko: Odkaz.

Hamilton, Ont. 1980, s. 26.

PAVOL ORAVČAN

PRÍCHOD ZAVEDENÉHO VOJAKA

.....

Hanba je za mnou, zradný meč –
človek sa vždy len učí –
ej, čas mal čudnú, čudnú reč,
ako keď víchor skučí...
Ako keď láme javorom
od kmeňa ratolesti,
pribil mi tento skazy hrom
na pamäť čudné zvesti –
A stál som v strede tábora,
ďaleký duši rodu,
zdvíhal meč zrady dohora,
pod tlakom lži a zvodu –

Dnes Ti tu klopem na dvere,
úbohá mati moja,
pod priekom stál som v nevere,
zlé skutky za mnou stoja!
Pokánie aké mám dnes mať?
Čo život tne, či tvorí?
I tak mi možno vlastná mať
dvere neotvorí...

Zdroj: Domobrana, roč. I. č. 7, 10. december 1944, s. 5.

FRONT A HRÔZY VOJNY

GORAZD ZVONICKÝ

ZEM OBETNÁ

.....

Pamäť sa zdráha predstáv o zlom roku:
pri ktorom splne, v akej polohe
videl som striekať k oblohe
krv z ovocného tvojho boku,
zem obetná, ty drahá zem.

O výslniach a rozvratoch a katoch
dejiny nech ti píšu anjeli:
z rozhľadne neba videli,
jak bezbožník ti šliapal po Karpatoch
a spod nôh ťa nám trhal, drahá zem.

Nech sprostý mudruje, že v svätej vojne
sa vynoria aj prechmaty:
bluf! tvoju myseľ zdobia opraty,
hnoj ideí ti nútia neprístojne
a vyzliekli ťa z teba, drahá zem.

Nie, nedôjdu ti s jedom na korene
a stavím sa, že márne nehudiem.

Už prelietla si veľa tiem
a touto tmou tiež letíš v Božom mene
v ústrety kvetu, drahá zem.

Zdroj: ZVONICKÝ, Gorazd: Na jubilejné víno. Verše. Middletown 1965, s. 22.

GORAZD ZVONICKÝ

NITRA

• • • • •

Ak neukojiteľne sa ti štikúta,
orlica k skale prikutá,
to pretože ťa spomíname veľmi
pred anjelmi aj pred priateľmi.

Na jasné veky tvojej slávy
dopadlo ťažké veko.

Žalujem pred Bohom i pred človekom,
že ani najsvätejšie sa ti neušetrí.

Na strážcu veže v tvojom hrade
sa oborili krahulce a vetry.

Už odumreli, abo trčia choré
aj vinohrady na Zobore.

Šľachetné víno, čo je znakom rozkvetu,
čo hojne čerpal vladyka a veľký kňaz,
keď Bohu podávali obeť
za nás, za príchod prisľúbených čias,
to víno pošlo odpadovou stokou
a zem je odsúdená na smäd bez prorokov
v červenej molochovej tlame.

Nuž, čo to vlastne si dnes spomíname?

Spomíname rok štyridsiaty piaty,
podobný ohňovému splavu,
keď privrčali spásonosné raty
a na hlavu ti zosypali fosforečnú lávu,
aby aj korene a jadrá pod ňou stleli.

A potom bohatiersky uleteli!

Ostal ti len kmeť s krížom, aby žehnal
koberec mŕtvol, kade drak sa prehnať.

Ostal ti biskup, aby slzou skropil
nezmysel bômb, čo nikto nepochopil,
ale my, pretože ťa milujeme,
aj nezmyselný nálet rozumieme,
strážkyňa cti tej poranenej zeme:
pretože nie si ako hociktorá
predajná matka havrania
a nehla si sa spod Zobora
za lákadlami povstania!...

Mala si mŕtvych, ale keď Boh žije,
prietrhy v tkani tvojej histórie
zaštopká zlatom múdra Božia ihla.

Za čo to vlastne modlíme sa dnes?

Hej, aby si sa striasla a sa dvihla,
nielen spod trosiek, lež aj zo želez!

Zdroj: ZVONICKÝ, Gorazd: Na jubilejné víno. Verše. Middletown 1965,
s. 25 – 26. Tiež: Si krajšia moja vlasť. Toronto – Ružomberok 1993, s. 82 – 83.

GORAZD ZVONICKÝ

KRST

• • • • •

Nitra, ty naša milá rodička,
v epose našom najsvätejšia stať,
tvoj koreň nik nám z bytia nevyrvie
– kto by si trúfal matku zapredať?

Po nesprznenom tele raných ciest
koloval k tebe život od Boha,
keď karavány iba podľa hviezd
tušili, kde je tvoja poloha.

Hltavým dúškom ty a tvoja mlad'
pili sme vznet a svetlo zo žriedel,
pri ktorých rástli buky, a nie vňať,
až celý svet sa o nás dozvedel.

Prečo ťa draci v peklo sácali
a hrali s tebou najsmutnejšiu z drám?
Uhádneš?... Áno!... Ohňom splácali
krst svojich kniežat a tvoj plodný chrám.

My z tvojho chrámu rástli sme a raz
sa z pahrebišťa jeho zrodíme
jak fénix vták a za rúhavý špás
sto rukavíc tým letcom hodíme.

To nebola smrť, to bol iba krst.
I za ten Bohu vďaka v pokore
tým viac, že Metod dvihol kňazský prst,
bo zasiahli mu srdce v Zobore.

Zdroj: ZVONICKÝ, Gorazd: Na jubilejné víno. Verše.
Middletown 1965, s. 27.

GORAZD ZVONICKÝ

RAZ MÁJ, RAZ AUGUST

.....

Raz máj, raz august matke Bratislave
kdesi na slávnom Slavíne
salvami nebe sfarbí na žeravé,
navozí vencov partizánskej sláve
a si ju vzkriesi vo víne.

Len aby boli zdraví, ešte zdravší,
pre vavrínové povrieslo
strativší všetko a nič nezískavší
pri paľbe rakiet pozabudnú na vší,
čo víťazstvo im prinieslo.

Lež aké salvy zastrú onú škodu,
že násilne spí pod zemou
tá Slovač verná výzve svojho rodu,
čo iným oknom hľadá na slobodu
a na lúštenie problémov?

Mám pokušenie vbehnúť v rodnom kroji,
kam padajú tie výstrely,
a vidieť, či ich zápach uspokojí
tých, čo pred vašou strelou v hustom chvoji
tiež za vlast' údy vystreli...

Rozbite zbraň, čo pozrážala puky
a ešte srdce straší mi.
Náš zákon prepísali do azbuky
a na kormidle vidím cudzie ruky
o primát hrýzť sa s vašimi.

Lež dýcham splna, hľadím doďaleka
a pokojne sa rozkročím,
nech mutná voda zvolna popreteká,
kým Boh a hviezdy hľadia na človeka
smutného nad tým výročím.

Zdroj: ZVONICKÝ, Gorazd: Na jubilejné víno. Verše.
Middletown 1965, s. 28 – 29.

GORAZD ZVONICKÝ

BOH PRISVEDČIL

.....

Prekleňme, bratia, voľným letom polia domoviny,
kde na rohy chce hviezdy nabrať veľká modla z hlíny,
kde bieložltú margarétku, najskromnejšiu z kvetín,
antikrist cynik vykynožil takmer z piatich päťn.

Oprášme krídla zašlých rokov, na stôl vsaďme lakte
a čítajme, čo ešte zbudlo po spálenom akte:

V tej dobe, keď žil ukrutný cár Nabuchodonozor,
ktorý vo fúzoch mal moc, nuž si na ne dával pozor,
a cmúľal fajku a rád nosil nohavice kaki
a vôkol trónu postavil si nepreborné mraky,
teda za toho – stojí v aktoch – ukrutného cára
nad Slovenskom sa objavila prepodivná žiara,
čo nebola nám zlopovestným veštom boreasu,
lež oznámila sladký príchod túženého času...

Básnik to nazval agávou a hvezdár slnovratom,
lež kováč udrel na nákovu: Ja ťa krstím Štátom
a tu máš čakan, pluh a kosu miesto povojníka!...

Boh prisvedčil a do vena nám vybral panovníka.

Tu v teple šťastia národ zľal sa v jedno srdce veľké
a keďže bola jar, zatúžil vyrovať sa včielke,
v rozsievke s hrstou, v prsti s nohou nedbal na rozpory,
nám kvitli sady, kým sa búrka hnala poza hory,

V slovenskej láske blízneho sme milovali vecne,
kto u nás hľadal krajec chleba, dali sme mu pecne,
Panovník k ľudu klonil sa jak mladý gazda k skyve
A krájal sa mu...

Lež tu siahli drapy skrivodlivé,
bo – ako ďalej vravia akty – ten cár z Babylona,
čo vo fúzoch mal moc a nosil nohavice kaki,
Tisu nám vyrval z objatia a slobodienku z lona
a jeho vojská rozniesli kraj sťa stoh lačné straky.

Aj Tiso padol v obeť drapom – hrobu nikde nieto,
a to len preto, lebo ten cár obával sa kvetov,
lež popri cestách, kde kríž stojí, teda skoro všade,
Kristovi k nohám ľud pre Tisu svieže vence kladie,
len srdcom šeptá, lebo vraj už dôvery niet v nikom:
Osláv ho, Bože!... Slúžil nám, hoc bol nám panovníkom.

Zdroj: ZVONICKÝ, Gorazd: Na jubilejné víno. Verše. Middletown 1965,
s. 73 – 74.

GORAZD ZVONICKÝ

TVRDÚ A HORKÚ

.....

Tvrdu a horku rozpomienku hryziem
na nešťastnú jar, na jar katakliziem.

Vlasti mi vzali materinskú česť,
prinútili ju červený plášť niesť
a s polynkom jej srdce miesili,
kým tvár jej hyzdil keťas zbesilý.

Rany jej tela umývali v čpavku
a mali ústa iba na nadávku,
vpálili biľag všetkým bezmála,
zvlášť tým, u ktorých zrada zlyhala.

Zháňajú rúška, prebásňujú mená,
by zastreli, že vlasti je zohavená.

Obutí do lže na defilé vykročia
k oslave pankhartskeho výročia.
Rečník si ústa do rádia vyčistí,
lebo ho strašia vybájení fašisti.

Zdroj: ZVONICKÝ, Gorazd: Na jubilejné víno. Verše.

Middletown 1965, s. 21.

LUDO BEŠEŇOVSKÝ

POSLEDNÝ VÝSTREL

.....

Dozreli polia krvavé,
zlatý klas k zemi padá,
posledný výstrel v diaľave,
poslednú obeť hľadá.

A potom ticho vraždiace
zavládne v celom svete,
posledné mesto horiace,
zhasína bolesť v kvete.

Aký to výkrik vyletel
k belasým výškam z pier?
Šestročná hrôza prestala.
Otvorte srdcia! Máme mier!!

Zdroj: BEŠEŇOVSKÝ, Ludo: V putách rodnej zeme.

Michigan 1983, s. 16.

LUDO BEŠEŇOVSKÝ

MIER

• • • • •

Čakali sme ho miliónmi vzdychov,
s pokorou kvetov, nedotknutých pýchou,
s radosťou detí, s vierou svätých mníchov.

Čakali sme ho v bielom rodnom ráne,
s modlitbou srdca v dúhe zoronachu,
čakali sme mier, nový život, Pane,
a prebodnutí krvácame v prachu.

Zdroj: BEŠEŇOVSKÝ, Ludo: V putách rodnej zeme.
Michigan 1983, s. 17.

LUDO BEŠEŇOVSKÝ

BOEŠEVIZMUS

.....

Noc splodila ho v lone svojom,
noc ťažká, strašná, dravá
a hviezdu, ktorá ohňostrojom
zblčala do tmy pokolení,
zafarbil dokrvava.

Tam kdesi v zemi Aziatov,
v besnení tmy, šeliem a drakov
vztýčil ju z trosiek ľudských hnátov
a povedal si: iba krv
a chripot koncentrákov

nech zákonom je. A to platí
tam, tu a všade na svete,
len otroci sú a len kati
a čo sa v póloch týchto zvíja,
to je len krv a obeť.

Tvár kultúry pod čižmou luzy
zhasína v krči zániku,
spravodlivých sú iba slzy
a chrbát hrôzou nalomený
vyčkávajúci na dýku.

...

A dunia kroky, hrozia päste
v prekliatí ako mŕtvy les,
čnú k nebu v sveta každom mieste,
vzývajú zánik tejto doby
a hrôza čnie až do nebies.

Zdroj: BEŠEŇOVSKÝ, Ludo: V putách rodnej zeme.
Michigan 1983, s. 24.

LUDO BEŠEŇOVSKÝ

KOMISÁR

.....

Z kanála ľudských zvráteností
vyliezol na svet tento hyd
a ako veštec na výhosti
miešava žlč a vzteklosť pudu
v besnoty strašný ekrazit.

Jak pes čo kopovom ho zovú,
ňuchá a vetrí kol dokola,
na jeho rozkaz tisíce mrú
a nikto nevie o polnoci
koho si zavolá.

V jeho stope len krv a slzy
a uškrtených dlhý rad
a jasot zaslepanej luzy,
víriaci v pachu ľudskej krvi
ako besniaci vodopád.

Prekliate meno tohto drába
čnie všade ako výkričník
a jeho krvilačná dlaba
udusí naveky
každý ston, každý vzlyk.

...

A kým zástupy mučeníkov
kráčajú na smrť do baní,
na stole jeho partajníkov
kopia sa zo slz, múk a vzlykov
návrhy vyznamenaní.

A koncentráky rastú, rastú,
len jediný to dar,
čo krásli krvilačnú kastu,
ktorej bohom je Stalin
a služobníkom komisár.

Zdroj: BEŠEŇOVSKÝ, Ľudo: V putách rodnej zeme.
Michigan 1983, s. 25.

LUDO BEŠEŇOVSKÝ

ŠIBENICE

.....

Posledný výstrel, končí žatva smrti;
ó, milióny živých ľudských trosiek
odpočinite si z tejto hroznej púti.

Nad horizonty dvíha sa nový vek
z koreňov mŕtvych, mŕtvych miliónov,
na pozdrav kýva vykúpený človek,
radosťou plače v srdci sladkých zvonov,
bolesti skladá ako rúcho staré
a dušu ladí do životných tónov.

To ticho zdanie, hĺbky však vo vare,
miešajú žlč a krviprelievanie,
pomsta sa dvíha ako slnko jaré,

Z ktorého nová žatva smrti vanie,
pohltiť tých, čo vo štít ideálu
dali svoj život, celé svoje manie.

Už počuť nárek, kolotanie žiaľu
a slzu ťažkú jak sa vžiera v líce –
máme zas krvi drámu neustálu,

po námestiach sa týčia šibenice,
spievajúce žalm masám do ulice.

...

Do modrých výšok, jak hrot bajonetu,
vpichol sa výkrik bolestný a tiahly,
ako keď vôňa zakrváca z kvetu,

na siete kláves čierne slzy padli,
árie noci, svitania a žiale
povité hrôzou strašnými chapadly.

Tie stromy smrti zasadené v skale
namiesto chleba sýtia lačné davy,
a pieseň krvi, ktorá dáva vale,

v krídla ju berie, ó, márnny zdrap slávy,
vlajúci v čase, ktorý má byť nový,
kde miesto kvetov sypú ľudské hlavy.

Márne sa vzpieraš tejto chladnej ruke.
Čoho sa dotkne v zkrvavenom čase,
to všetko zaspí v bolesti a muke.

Jak to zrno v nalomenom klase
v ošiale túžob stráca svoje sily,
navracajúc sa k počiatočnej kráse,

V takúto márnosť svety vyústili;
z dymiacich trosiek chaosu tvár zvoní
a v ľudskom hlase čierna pomsta kvíli.

Videl som smrť a úzkosť bielych koní
zdvíhať sa k sféram ako hradby nemé,
cez mŕtvu slzu, ktorá nezazvoní.

V ošiale krvi mrie hlas rodnej zeme –
v tom v čom sme a čo možno ešte príde,
na dlhé roky v raste zakapeme.

Možno dobre, že nič nás neobíde.
Z koreňa skúšok rastie vytriezvenie,
cez reč mŕtvych sa k novým pravdám ide.

Zdroj: BEŠEŇOVSKÝ, Ľudo: V putách rodnej zeme.

Michigan 1983, s. 73 – 74.

RUDOLF DILONG

ROK 1945

.....

Teraz už, Pane, prived' smrť
ku mne na pole bitvy,
môj boj sa skončil,
načo tu stojím
s vypadlou zbraňou z rúk!
vezmi ma s mŕtvymi,
pre všetky roky
zamkni ma do hrobu.

Je po všetkom, ó, Bože na nebi,
po plači, po nádeji,
a nieto slov a volať nemožno,
prosiť nie,
už na tvár z vosku
nasadlo
mlčanie mora.

Pred chvíľou ešte šepkala
o láske
a nedošepkala,
bo prišla noc,
tisíc hviezd skrylo sa,
jej meno nezaznelo
a ja som volal z horúčky,
že zomriem s ňou
a bude tu náš hrob.

A potom ťažko vydýchla
v bolestiach, krčoch moja rodná zem.

Keď ona zomrela, je koniec všetkému,
niet znaku po svetle
v pohľade mojom,
môžem sa pominúť,
koniec, oh, niet čo povedať,
tu neostalo nič.

Už toto všetko stalo sa,
teraz, ó, Pane, prived' smrť
ku mne na pole bitvy,
zakry mi oči,
pre všetky roky
zamkni ma do hrobu.

Zdroj: DILONG, Rudolf: Na vrchu nádeje.
Whiting 1955, s. 7 – 8.

RUDOLF DILONG

BRATISLAVA

.....

Trýznia ťa orgiami,
úderý tvoje cítim,
ó, mesto poškvrnené!
Na brehu Karpát,
na vrškoch Dunaja
príselci hyzdia ťa
pred okom mojím
nedávna mladucha.

O, púšte hydrom zaľahlé,
ó, púšte mrzkosti,
už nie ste moje,
už nie ste moje!

Tej jari,
keď ani zrno nejde zo zeme
a vinič neoplejú,
nik sa ti nepokloní pri nohách,
ty obraz hrôzy,
tej jari, nekonečne smutnej,
spí zahasnuté slnko,
nik nedokončí pieseň
po vtáčkoch, ktoré nedoletia
ku stope nášho žiaľu.

Už naplnil sa vzduch
rachotom zajtrajškov,
to padá deň po dni,
sťa zhubný smrtonos,
do ulíc твојich,
barbarské vojsko ide,
to nie je tvoje vojsko,
kohorta shrnutá,
sťa smetie vo víchre
hovorí rečou z Ázie.

A lode na rieke,
to nie sú tvoje lode,
na nich sa preváža
veliteľ skazy
a ty sa trasieš v jeho pohľade,
v ktorom sa brodí bratovrah,
po dyme Ábela.

Kdesi sa stráca, kdesi zájde
to každé ráno krvavé,
to nie je tvoje ráno,
na jeho miesto prišla úzkosť
a zdesenie,
ako keď začne po zemi
zametať kométa,
to nie je tvoje ráno.

...

A zdá sa, nad Dunajom
hrad s oblakmi
ešte si čosi šepkať chce,
a nemá čo
všetko je osamote
a bez slova,
ako bez slova padá tma
na teba, Bratislava,
ako bez slova hynúť musíš,
ó, mesto zbavené cti,
ó, mesto sprznené!

Zdroj: DILONG, Rudolf: Na vrchu nádeje.

Whiting 1955, s. 9 – 10.

RUDOLF DILONG

MŔTVY STĹP

.....

Pred mojím domom na ceste
leží, už vojna prehrmela,
hľa, leží, ako v krvi mŕtvy,
stĺp telefónu.
Ktorýsi zásah delový
skosil ho v drieku,
možno vo chvíli
keď človek pomoc chcel
a volal brat na brata,
ešte z tých drôtov na zemi
znie roztrhaný ľudský bôľ.

Alebo padol v hodine,
keď matka niektorá
pýtala sa na syna
a plakala a triasla sa,
bo v prerušenom hovore
z tej strany prišlo mŕtve ticho.

Alebo v takom čase,
keď kdesi z diaľky
lúčil sa milý s milou
posledným sbohom
a toto sbohom padlo,
ako keď padne strom,
čo voľne vládol vzduchom.

...

Ó, koľké slová sbohom
sa stratily
a zmlkly v dušiach zdeptaných,
keď lúčily sa
s hodinou slobody
a my sme hľadeli
už ponad ne,
sťa divé húsky, ktoré tiahnu nebom
do krajov bez konca.

Ach, díval som sa oblokom
smutne na vyvrátený stĺp,
bol mi na očiach celé dni,
ešte i v nociach bezsenných
a zúfalých,
keď som nič nevidel,
zašiel som k nemu mlčky,
sťa slepý k slepému.

Len vietor pri nás svišťal
a dróty pokrútené
vystieraly sa ako prsty ľudské
a hľadaly si druhov
v preťatom slove sbohom.

Zdroj: DILONG, Rudolf: Na vrchu nádeje.

Whiting 1955, s. 12 – 13.

RUDOLF DILONG

PLAČ

• • • • •

Stmilo sa prostred padajúcich nebies
a v srdci človek zavrel stopy seba
či bolo treba poznať lásku?
jak poet plače s Kristom Pánom

Súženie veľké príde na svet
a s vtáctvom smrti vymrie jeho priestor
človeku jedno je kde bôľ ho stihne
a oči prázdne sú pred zakvivením

Keď fosfor spáli bratstvo v meste kamennom
hej dobrodej sa pober k jaskom úvalov
môže sa stať že nik sa nenarodí
ni s maskou tvár jak v slnka zatmení

Zaviazly oči už po blankyt Stvoriteľov
skutočne všetko bolo možno milovať
a padol sen sťa orol temnotrupý
jak krásne sme mu hovorili: vták náš

Napokon napokon si priepasť celá
had zhuby znova zastri vráta na raji
ja z kľbka pokorenia čujem času zver
plač plač tieň na sivom koni

Zdroj: Slovenský rozhlas, roč. VI, č. 7, 1945, s. 192.

JÁN OKÁL

STALAG X

.....

Ach, ten náš tábor bolo miesto smutné –
keď sme ta došli po dohánskej púti,
z neba sa lialo prúdom ako z putne,
vietor nás šľahal jak ľadové prúty
a ja som myslel, že nebo sa zrúti,
keď som si zastal k stráženému plotu
a pozeral sa na svoj osud krutý
pohľadom zpoza ostnatého drôtu.

Trpel som vtedy v duš preukrutne,
veď všade, všade, kde sa oko skrúti,
ti voľný pohľad strážna veža utne
a o slobode premýšľať ťa núti,
ktorú aj krt má, keď sa v zemi kutí.
Tu po prvý raz spievaš smutnú nôtu,
pichliače dušu do krvava drú ti,
keď hľadiš zpoza ostnatého drôtu.

Či hľadiš na zem, či na nebo smutné
a či preletíš zrakom všetky kúty,
všade stesk väčší ako v tôni kutne;
hlava mi hučí ako bubon dutý
a preklínajúc túto svoju psotu
hoc prevrtať sa mal by tisíc chutí
pohľadom zpoza ostnatého drôtu.

Tak krásne žijú toľkí darmožrúti,
čo mali život bez krvi a potu,
kým sa ja mučím tuná zabudnutý
pohľadom zpoza ostnatého drôtu.

Zdroj: Literárny Almanach Slováka v Amerike na rok 1958, s. 97.

JÁN OKÁL

PRI KARTÁCH

.....

Zavretí sme tu samí chlapi zdraví –
srdcia nám túžba po slobode hľadá,
z domova zriedka dostávame zprávy,
nuž páli nás už pod nohami pôda
a myslieť iba? Vari sa ti oddá,
keď v sedení máš pretrumfovať kvočku;
nuž, panstvo milé, teda aká škoda,
keď čas i nudu prehrávame v očku?

Bujnosť už dávno prešla od zlej stravy
a piť nemôžeš, zlá je tu aj voda.
Preto strácame temperament hravý;
iba spomienka do srdca ťa bodá,
kus minulosti keď ti občas podá –
tam kdesi v diaľke, doma, pri potôčku.
Nuž, panstvo milé, teda aká škoda,
keď čas i nudu prehrávame v očku.

Karát sa chytá aj ten čo je kľavý,
a predsa chmáry ťažké hlavou chodia –
ráno nás nájde – ovesené hlavy
(chlap sa zabudne. keď sa vášni poddá),
Zmárnil si groši jak výstredná móda,
lež za tie tuná nedáš ani močku,
nuž panstvo milé, teda aká škoda,
keď čas i nudu prehrávame v očku.

Len kibici sa tuná ťažko plodia –
kto by sa trápil sedieť za oročku,
nuž, panstvo milé, teda aká škoda,
keď čas i nudu prehrávame v očku.

Zdroj: Literárny Almanach Slováka v Amerike na rok 1958, s. 97 – 98.

JÁN OKÁL

SPOMIENKA NA FRONT

.....

Náš zákop bola najhnusnejšia jama,
večne nám doňho zo všetkých strán tieklo,
nuž pod nohami iba kaluž samá
a nad hlavami opravdivé peklo,
keď guľometov tucet kdesi šteklo
a na predprsteň šľahol oheň zblízka –
lež chlapecké srdce iba vtedy zmäklo,
keď nás začaly zúrivo žrať všiská.

Nevidíš pre vši polozhnutú slamu,
„až sa hýbala“, u nás by sa rieklo
a myslel si si, že ťa smysly klamú,
keď ťa každú noc celé telo pieklo
a to vši milión do kože ti seklo
a tak ťa hrýzly ako besné psiská
do rána, čo sa ako smola vlieklo,
keď nás začaly zúrivo žrať všiská.

Keby to všisko malo veľkú tlamu
a kým ťa sekne, najprv aspoň škrieklo,
ale tú našu mučenícku drámu
vší milión tíško každý večer spieklo,
sto ihál oheň do krvi ti strieklo
a lôžko bolo ako uhlia miska –
vo tme si videl aj mŕtvych hviezd svetlo,
keď nás začaly zúrivo žrať všiská.

Aby sto čertov celú vojnu zmietlo
do najhlbšieho pekla priepadliska
aj s generálmi. Tam im bude teplo
a nebudú ich zúrivo žrať všiská.

Zdroj: Literárny Almanach Slováka v Amerike na rok 1958, s. 98 – 99.

JÁN OKÁL

MNÍCHOV 1945

.....

Na spálenisku výkrik komína...
Mníchov bol ako vykuchaná zdochlina.
Jedna pochybnosť myseľ omína:
Čudne to Yankey slobodienku odklína.

Zdroj: CINCÍK, Jozef – OKÁL, Ján: Nedoručené pohľadnice.

Cambridge 1973, s. 20.

JOŽO ZVONÁR TIEŇ

OKUPÁCIA

.....

Ničivá žiara stepí
živinu vzala hrude –
nová nás stihla kliatba
na teheránskom súde.

Práve sa matka chystala
v opojnom šťastí vystrojiť
dieťaťko k stolu oltára
(jablone v sadoch boli v rozkveté,
v alejách pršal čerešňový kvet),
búrka sa zrazu prihnala
odkiaľsi z čudna dolomiť
horizont jasný chotára
(nádeje na ňom boli upreté
Slovákov – v krajší, požehnaný svet).

Keby to búrka bola len,
čo bleskom čistí ťažký vzduch
a nabíja ho ozónom
(nikdy nie ovzdušie tak prečisté,
by mu blesk zdravý mohol uškodiť),
bol to však hrozný príval zmien,
príšerných elementov ruch
v červenom znaku varovnom
(čo chrústy nasadali na lístie
života nášho stromu zmŕtvieť niť).

...

V sírovom pekla zápachu
červený šarkan pustoší
na korzách tichých promenád –
obzor sfarbený do nachu
leje sa lávou z návrší,
by spálil čerešňový sad.

Zjalovel stromov sľubný kvet,
puk ruže bál sa otvoriť,
jariny zeleň stratili –
v ozvene bohapustých viet
háje sa zľakli šumom sníť
o láske sen svoj spanilý.

Povádli mladé bučiny
a bôru miazga živičná
prestala voňať balzomom;
nevyšli kosci skosiť lúčiny –
obloha bola stále oblačná
a suchá tráva nad ránom.

Máj chutil trpko – zmenený
ohavným pachom nerestí
šarkana suity opitej;
bystriny vyschli v prameni
a vánok šumel cez cesty
v predtuche sudby ťažkej, zlej.

Doľahli noci bezhviezdne,
bičoval spánok ťažký sen
o silách zlého zázračna,

a rána nocou zanvené
vplynuli súžbou v nový deň
poludním vpitým do mračna.

Nemluvňa v pití zháčené
na prázdnom prse matkinom
plakalo v tesknom súmraku,
za obzor slnko vtlačené
nárekmi vdovy za synom
načalo večer v úľaku.

V úkrytoch devy vybledlé
neišli na ples hodový –
chýbal tam starý tanečník,
v oblôčkoch chalúp nesmele
šepkali nebies Otcovi,
že zranený bol lásky vznik.

Ohničná plevel na poli
vidinou otcov trápila,
že deťom hrozí hladomor –
ich nádej zhaslá v popoli
čelá im trpko zvrásnila
pohľadom smutným do komôr.

Vždy hladní chlapci daromne
hľadali peceň na stole,
keď vrátili sa z pastvy kráv.
Hlad zabil slová varovné –
šli znovu fajčiť k stodole
a žuvať horký bolehlav.

...

Starenky v zbožnom šepote
ruženca tichých zdravasov
vzývali Matku v kapliciach,
by vnukom zoschlým v lopote
vyhnalo semä do klasov
a vnučky mali ruže na lícach.

Roľník sa zľakol škovrana,
robotník svojich mozolí
a dielne svojej živnostník –
deň krvácal im od rána
z vyžratých jaziev od soli
sĺz, čo nesmel vidieť nik.

Kliatba ťažká –
luza má svoj čas:
reve, Bože,
stále reve
„Zabi, to je kňaz!“

Zabi, potup –
to ich heslo,
veľkorysý plán:
lustre kradnúť,
rozhadzovať
v chráme tymian...

Zdroj: ZVONÁR-TIEŇ, Jožo: Zakliata zem. Exilné básne.
Lausanne 1975, s. 32 – 35.

JOŽO ZVONÁR TIEŇ

SLOVENSKÁ VEĽKÁ NOC

.....

Ten Veľký piatok je akosi dlhý...
preťažká pre nás jeho vigília,
do kostí, špikov reže hrana kríža –
deň čo deň pod ním sila naša klesá,
počuť len krvilačné „Ukrižuj ho!“,
pre pády nie je vidno na nebesá.

I vôňa sviežich orgovánov, fial
v záhrade rosnej – našej getsemanskej
má príchut' vône zaschlej krvi...
pod rúchom pohanenia stupňuje bolesť
k zúfalstvu rúhavého preklínania.

Korbáče pletú z ostnatého drôtu,
odháňať budú z hrobov umučených...
radostné vresky diev pri oblievačkách
zahlučia stopy z trestaneckých baní,
žoldnieri v skrvavených uniformách
umlčia blahozvešť o zmŕtvychvstaní.

Vzkriesenie naše neprichádza akos'.
Kto zdvihne balvan na národnej hrobke

...

strážení gardou červeného raba?
Iba milostivý Boh je takej moci!
Azda nám treba prísnejšieho pôstu
k slávnemu aleluja Veľkej noci.

Je Veľká noc – pre nás však smutná veľká noc.

Zdroj: ZVONÁR-TIEŇ, Jožo: Zakliata zem. Exilné básne.
Lausanne 1975, s. 54.

JOŽO ZVONÁR TIEŇ

ZNAMENIA VZKRIESENIA

.....

Otec a matka slovenská
priniesli zbožne svojho syna
k jordánskej hriechov očisty:
k svätému krížu Konštantína,
Metoda, k Pravdy oltáru,
by mohol, keď čas nečistý

Zderí zlobou trápnych dôb,
vydržať verný svojej hrude
na ceste v pokušení zlom,
osvedčiť svoje srdce hrdé,
dej slávy rodu osnovať,
prežiť a zachovať sa v ňom.

Dnes v Nitre smutne zvoní zvon
k štácii na Golgote –
vydali národ spod Tatier
napospas dravej rote,
aby ho ukrižovala...

...

no ale dielo na kríži
bolo už dokonané
obetou krvi Bohočloveka,
aby na dreve hrane
lásky už nezomierala.

Zdroj: ZVONÁR-TIEŇ, Jožo: Zakliata zem. Exilné básne.
Lausanne 1975, s. 55.

JOŽO ZVONÁR TIEŇ

MY A ONI

.....

Nasiali nenávisť;
nenávisť budú ťať.
Palčivá výčitka –
hriech pražských barikád
neťaží našu hrud'.

Lož na trón stavali –
každá lož má svoj pád...
a my sme za pravdu
museli umierať
v znamení šibeníc.

Zločincom verili,
tým dali svorne hlas –
boľševík spojenca
nenašiel ale v nás;
rod náš ho zavrhol.

Hriech, klamstvo, omyly
priľnuly na ich štít –
my im ho slovenskou
musíme krvou smyť
ako vždy – otrocky.

...

Bola to v dejinách
posledná za nich daň –
národ si slovenský
vystavia vlastný stan.
Bez nich – a bez nich.

Zdroj: Kalendár Kanadskej Slovenskej ligy 1955, s. 150.

VALENTÍN BENIAK

ZA LETECKÝCH ÚTOKOV

.....

(Predjarie 1945)

Čítaj v mojom hlásení,
k srdcu si to vezmi,
jak po zemetrasení,
synak prelúbezný,
smutní, ožobráčení,
smutní, svetobežní,

jak márne a za zimy,
kúsok teplej chyže
hľadali sme na zemi,
čo sa v krvi líže,
zapadali blažení
v krištáľové ríše,

kde v ciagloch a v záveji
opona sa dvíha,
keď už v koncoch nádejí
smrť si ku nám líha,
po bojoch a po deji
zatvorená kniha.

Tak som o tom rozjímal,
deti, plánky lesné,
keď ma plač žien dojímal,
ich vidiny desné,
že som snáď tvár dvojju mal
a miloval hriešne,

...

keď som prestal burcovať,
zachrípnutý málo,
nechal veci určovať
krochkadlu, čo spalo,
a chcelo tu pokoj mať,
keď si zažívalo.

Lenže básnik boľavý
malým sveta pánom,
vodu píjal z Oravy,
vietor pod Kriváňom,
dúfal, že čas uloví
mút i s hasrmanom.

Na pochode za smrťou
život si nás viedol,
jak osla za maškrtou,
horou, dolou, biedou,
keď zápalkou zaškrtol,
zhorel aj dom dedov.

Žili sme tu v nádeji,
v boji dobra so zlom,
že ľady o Mateji
raz urobia rozlom,
lenže zase zlodeji
spájajú sa s kozlom,

Čo vybehol z krátera
ohňa, plynu, dymu,
na zboj vzal si pantera,

na plač meluzínu,
i m dal prepych kaštiela
a n á m rozvalinu.

Kde ste, dávni strigôni,
s netopierskym plášťom,
cvalom s vami na koni
ideme na kláštor,
kde leviti lakomí
s bielym alabastrom

slonovinu vážili,
keď už svätá viera
skôrnatela na žily,
v umelecké diela,
aby v smrti strážili
svet, čo odumiera.

Boli svety, padali,
v otrasoch a vášňou,
pustili sa Vandali
zemou našou krásnou,
kým zapadli do diali,
bili Božích bláznov,

s tým biľagom na čele,
položených v parter,
lež zase sa zažerie
kontraband a kartel,
strela im do matere,
tým, čo pijú martel,

...

blahí v svete papľuhov,
pažraví na statky,
však pod našou vlačuhou
padnú naostatky,
víchor ich už začuchol,
zoral ich stôl sladký.

Mária, oh, Mária,
zo sna sa ťa pýtam,
už ide kalvária,
stretneme sa my tam?
Zriem ťa z hmly a pary a
taká smutná si tam,

kde pokoj a ničota
za hromadou trosiek,
keď už telo vysotia
poza hniezdo osie,
ni sviečkou nezblikotá
do červavých dosiek.

Utrhnutá z koreňa,
ovlažená v tyle,
zrazená na kolená
v tej poslednej chvíle
odpočiň si, zmorená,
v hĺbke na dva rýle.

Mária, oh, Mária,
v snení sa ťa pýtam,
aká to kalvária,

kde sa s tebou zvitam?
Vstávaš z hmly a pary a
tak ukrutná si tam!

Život z teba splašene
vybehol, jak žriebä
medzi meče tasené,
a jak kvások z chleba
vsiakol v dažde jesenné,
a nám plakať treba,

plačom, ktorý tvrdý je,
ako plače zlý syn
skrytý za tvár múmie:
nepovedať príčin,
kým nás vesna umyje
zo zelených výšin.

Keď sa vzbura vyhrnie
z rukávov a pästí,
hmla sadne na záhumnie,
z pazúrov a klieští
embryo sa vyvinie,
okálami treští,

nápodobné netvoru,
málo estetické
pre tú chvíľu neskorú
a pre zore blízke:
vylejeme bačkoru,
je jak mucha v kýške!

...

Lenže dost už, preboha,
vypojme tu špásy,
nech už táto deloha
svoj plod dochová si,
veď rodokmeň neluhá,
ten mu dodá krásy,

bo všetko, čo z človeka,
náтуру má ľudskú:
vyzlieka a navlieka
staronovú slučku,
klíči, seje, oplečká
a zas skáša lúčku.

Tak tento svet beží, hľa,
tak sa časy menia,
padli staré pravidlá,
šupou je náš peniaz,
k fóru letí smrťhlav,
živých málo cenia.

Pustou nocou vyje pes,
čierne kura kráča,
chceme zrobiť svadbu dnes,
stratili sme zväča,
starigáň, miesto vína kdes'
sudy krvi stáča.

Kde je naša mladucha,
kde sa podel družba?
Ide z ucha do ucha

informačná služba,
tak ako voš z kožucha,
padá stará súžba.

Vojská vyjdú do poľa,
v lazarete v spánku
z kŕčov sa mi uvoľnia
sny na markytánku,
v meste praská kupola,
smrť sedí na zámku.

Kolená máš zodreté
a máš plno slamy
a máš stopy po blate
medzi kaderami,
lono krvou vypraté,
slzou očné jamy.

Kohút vzlietol na ten dom,
kde sa bili veľmi
s tolerančným patentom
borci pravoverní,
stáli v ohni latentnom,
dobehli ich šelmy.

Dobehli ich na pluku,
v kaviarni a kútoch,
umlčali repliku,
otvorili útok:
praskala už potichu
zlomenina v prútoch.

...

Podľa súry Koránu
čo nám zostáva ešte?
Zaplatiť za ochranu,
hlavu vložiť v kliešte.
Jedni stihli Poľanu,
druhí čumia v meste.

Otvorili márnice,
mŕtvych ako húsat,
nestačili hlavnice,
hrobár dostal úsad,
slávne vaše trávnicie
čerti idú skúšať.

Dnes je skúška ocele,
zajtra búši mína,
vyzlečená z košele
biele ruky spína,
s vencom trňov na čele,
panna Meluzína.

Sami si hrob kopali,
motyka sa triasla,
skrvavených okálí
smrť sa po nich pásla,
potom mŕtvych metali
do zeme, jak v jaslá.

Odkiaľ príde záchrana?
Kto nám skazu utne?
ochrankyňa profánna

vyšívala sukne,
strihaj krídla satana!
Strihaj, ale smutne.

Oj, vy mŕtvi blažení,
vás už štipla včielka,
v tomto zemetrasení
malá dobrodejka,
na nebi i na zemi
smrť je veliteľka.

Keď jej človek slovo dá,
v paláci či v kôlni,
jedna platí dohoda,
odísť dobrovoľne,
jediná tá sloboda
moje srdce bôľne!

Vzali mlynské kamene
do prešu nám kosti,
niet už sily v ramene,
pýchy ani zlosti,
Kainove znamenie
pália vysokosti.

Vyhnali nás z domova,
zavšivaveli sme,
ide noha slonova,
náš vší život mizne,
z krvi, slz a olova
stoja naše tryzne.

...

Čaká, čaká v kúte kat,
v hrôze je Boh stály,
máme do hôr utekať?
Z hory oheň páli!
Vyvalený, ako klát,
náš rodokmeň v diali.

Mordovaní po svete
s dusnom v duši driemu,
nech sa tá smrť dopletie
k telu národnému,
kikiríka po tretie
kohút plynojem.

Tí, čo boli zabíť,
nájdu spočinutie
na Nebeskom Tahiti,
ale naše hnutie
na skale sa zachytí
a vyženie v prútie.

Ušetríte mesto nám,
čo jak deva kvíli,
nech v tej túžbe neskoná,
komandéri milí,
a nech i vás preschová,
k večeru sa chýli,

keď po boji zdvihne sa
mesiac ponad kráter,
vidí kosti bez mäsa,
starý, dobrý priateľ,
a už pinka zaplesá,
a už ďobká ďateľ,

lebo duša strápená
z mrákot sa už dvíha,
zavolá do stratena,
na ozvenu číha,
bude novo zlátená
stará ľudstva kniha?

Tým, čo túžia ešte žiť,
kto im podá ruku?
Premeň, Pane, ekrazit
na pšeničnú múku,
vyžeň si nás na pažiť,
vyluskni zo struku,

Čo sa skrýva zmorené,
malé púčky žitia,
nech zapustia korene
koncom vlnobitia,
keď už prejde boľenie
a keď hrať sa schytia,

...

koncertmajster blankytu,
vo frakoch a v huniach,
na prechode k úsvitu,
posli novolunia –
Zem zeleno zakrytú,
nové slnká slnia.

Zdroj: BENIAK, Valentín: Márnica. In: Poézia II.
Bratislava 2000, s. 38 – 43.

VALENTÍN BENIAK

AKO IGRICA ZLAPALI

.....

Keď pod kverom ma brali,
zahučal vo mne roh,
že ďaleko je Stalin
a vysoko je Boh,
hmlou zahalil sa Kriváň
a spod hmly vyšiel Pán –
stál ruský vojak Ivan,
aby som nebol sám.

Tvár zaťatú a bledú,
zrak čistý som mal, hoc
hnev vášní a hnev jedu
špliechala na mňa noc.
Kam došli sme, sa dívam,
nablízko pekiel brán,
stál ruský vojak Ivan
a už som nebol sám.

„Tvoj mstitel' udal toto!
Čo na to ty? Nuž reč!“

Mne poézia motto,
ja igríc som a žrec.

O panej hradu snívam,
ja igríc som a žrec.

Stál ruský vojak Ivan
a už som nebol sám.

...

„Plané sú tvoje reči“ –
už dvíhala sa päšť –
„pre špionážne veci
je krátky poľný trest!“
Dívam sa, dívam, dívam,
nablízko pekiel brán
stál ruský vojak Ivan,
aby som nebol sám.

Udali ma zo zrady,
lež ono nie je tak,
ja hnátom držal hrady,
kde hniezdo staval vták.
„Zbojnícku česť máš, živáň!
lež mstitelov sa chráň – “
Stál ruský vojak Ivan
a ja som nebol sám.

Čo mecete, sú hrachy,
ja miloval som rod,
môj verš raz býval plachý,
raz atlét – guľohod,
raz pričňa a raz diván
chovali moju schráň –
stál ruský vojak Ivan,
aby som nebol sám.

Nerušte kruhy moje,
i keď sa zrúti zem!
Viem, obrat berie oje,
čo bolo, padlo, viem,

z Parnasu dole krívam,
čo ešte vravieť, vám?
Stál ruský vojak Ivan
a už som nebol sám.

Stál mocný ako hora,
nemý jak bralo skál,
hodina pozdná bola,
keď kuvik zavýskal,
dal tabak a dal chleba,
vtedy ma pichol bôľ,
holúbok, veď sme svoji,
to Majakovský bol!

Zdroj: BENIAK, Valentín: Prach a popol. In: Poézia II.
Bratislava 2000, s. 60 – 61.

MICHAL GERDELÁN

DÁVAJ, LEN DÁVAJ

.....

Dnes smútkom pejú moje oči,
dnes búrky zovrel v duši, na dne,
bo zrel som vraha na úbočí,
čo za prestol si našský sadne.

Zo stepí sa už mračná valia,
kobyliiek žravých celé roje,
za nimi iba holé skália,
davaj vsjo, chazaj, vsjo jest moje.

Davaj mi časy, davaj žienku,
bicykel, vodku, kultúru,
nič sa nestaraj, aj na podstienku,
veď súdruh mení – náтуру.

My prinášame raj vám červený,
svetlo, Stalina, slobodu,
netreba Boha, bo už na zemi
nastane nebo národu.

Dávaj len, dávaj a vzdávaj vďaky,
Rosiu poľúb, dobrá mať,
nič to, že deťom dáva piť z mláky,
jej sa nemusí zlosyn báť.

A ešte volať, revať na slávu,
nech žije súdruh, ruský brat,
však pozor, nikdy nezdvíhaj hlavu,
nevedno, odkiaľ číha kat.

Zdroj: Kalendár Jednota 1964, s. 170.

MICHAL GERDELÁN

NÁRODNÁ HANBA

.....

Už dvadsať rokov v hrdej Bratislave
huláka vrah, jak vešal vlastné deti
a pražská luza trúbi mu ku sláve,
čo pozliepali z odpadkov a smetí.

Zbíjal po horách a smilnil na ulici,
superintendenta nevynechal ženu,
toho, čo držali sľubmi na udici,
keď im vítať išiel čvargu pošpinenú.

Však sa prebudili „vyvolené deti,“
už nerevú „sláva bohu, Stalinovi,“
zbadali jak ona ľahúčko uletí,
keď za stôl zasadne ľudstva tyran nový.

Svojich zabíjali, na kríž Mesiáša,
falošní proroci rybičky chytajú,
načožeby vládnuť krv si mala naša,
keď len oni môžu viesť Slovač do raju.

A dom vlastný, k čomu, bírešovi lepšie,
veď slúžiť cudziemu, to vždy mali v krvi,
nič to, že na hrdle železné sú kliešte,
len nech pri válove oni budú prví.

Zdroj: Kalendár Jednota 1965, s. 93.

JÚLIUS HOMOLA

VOJNA PRI HRONE

.....

(apríl 1945)

Vojakom tu kopú hrob,
veľký temný, spoločný.
Boli nepriateľmi, teraz mlčia,
smutní a nie nároční.

Nad hrobom len stromy stonú,
otrhané stáročné.
Nemec, Rumun aj Rus ticho ležia
v cudzej zemi spoločne.

Trpko ležia v mokrej jame,
neplačú a nekľajú,
možno si tam v čiernej zemi
rozstrieľané ruky podajú.

Do vojny ich hnali páni,
doma márne čaká rodina.
Krvavá zlosť pominula,
večnosť teraz začína.

Náruč jari objíma už
les aj lúky, záhrady.
Kto tých mŕtvych zobudí
a kto ich pohladí?

...

Boh súcitne kynie z výšok
láskavo a dôverne:
Podťe deti doráňané,
nový život vám nik nevezme.

Zdroj: HOMOLA, Július: Slnko a mračná nad Slovenskom.
(Verše z rokov 1945 – 2018). Bratislava 2018, s. 13 – 14.

JÚLIUS HOMOLA

VYPÁLENÉ MESTO

.....

(Kremnica, jar 1945)

Bolesť nás gniavi ako skala viny
a páli rana krvavá.
Spálené mesto smutne dymí.
Hľa, rumy trčia ako kýpeť z rukáva.

Za mestom mŕtve telá v jame,
kvíli zvon svedomia pre živých.
Sirôtky, kto vám utrie slzy slané?
A hladné ústa kto nakrími ich?

Vrahovia, paliči ľuďmi nie sú,
dravci, čo zotročili národy.
Pýcha a lakomstvo hrôzy smrti nesú.
Bože, prečo dáš zbojníkom toľko slobody?

Tôňa náreku blúdi mestom,
a duša kľáči v rumoch zlámaná.
Nie, vojna nie je božím trestom,
ale pomstou Satana.

Zdroj: HOMOLA, Július: Slnko a mračná nad Slovenskom.
(Verše z rokov 1945 – 2018). Bratislava 2018, s. 13 – 14.

MIKULÁŠ ŠPRINC

DONBAS

Prach čierny sadá na pery,
čierna je jeho príchut'
a srdce sa s tým usmieri,
že nám tu treba zhynúť.

Už miesto krvi koluje
v nás iba hlad a zima,
kým smrť nám nádej maľuje
poslednú medzi ostatnými.

V uholných baniach v Donbase
o vlasti spieva hustý prach,
kde Slovák sníva o kráse
v podzemných ruských temnotách.

Prečo sme tuná, Kriste Pane,
a kto nás tuná vraždí?
Čakáme skrehlí na svitanie
len v trestaneckom plášti.

Prach čierny sadá na pery,
čierna je jeho príchut'
a srdce sa s tým usmieri,
že nám tu treba zhynúť.

Zahvízdal vietor nad štôľňou,
dnes zase padli mŕtvi traja:
ich smútok prešiel do ohňov
a odkaz pomsty do rodného kraja.

Jak psov nás zajtra zahrabú,
žalmy nám budú spievať vtáky:
nad našou smrťou zaplačú
len ťažké ruské mraky.

Na srdce sadá čierny prach,
Ježišu Kriste, krivdy naše pomsti:
po lícach našich steká strach,
my, vydedenci ľudskej dôstojnosti.

Ach, bez nás prídu kvety na jablone
a doma smútkom zvädnú naše ženy:
keď jar zas bude vydychovať vône,
budeme vrahom všetci premožení.

Vy, ktorí v Paríži dnes budujete mier
a davy pozdravíte s víťazného voza,
hľadte na peny našich pier,
jak žaluje v nich zúfalstvo a hrôza.

Zdroj: ŠPRINC, Mikuláš: Do večna tečie moja rieka. Prešov 2003,
s. 97 – 98. (Pôvodne v zbierke Vinohrad, 1950).

PAVOL GAŠPAROVIČ HLBINA

VOJNA

.....

Už smrť je vôkol všade,
len vtáky spievať vedľa ešte,
len slnko hreje svet a svieti,
potôčky podskakujú radostne,
hrajú sa deti.

Vzduch zeme páchne mŕtvolami.
Nebesia možno preklínať i prosiť,
svet ide ďalej do skazy...

Len mŕtvi chránia ticho poľa,
len mŕtvi ležiac horeznačky
a iní zase tvárou k zemi,
ako by spievať chceli
o pokoji,
o večnom mieri...

Zdroj: HLBINA, Gašparovič, Pavol: Mračná.

Trnava 1947, s. 11.

IVAN JAVOR

EPITAF

(1 6 . J Ú N 1 9 4 4)

.....

Doznely stroje, doznel spev... Skolil vás, bratia, diablov hnev,
poslednú šichtu preťal vrah a mzdu vám platil na márach –
v ozrutnom dyme, plameňoch, vzal si vás k sebe večný Boh...

Katafalk čierny, studený, otupne hľadá do noci,
k žalobe strašnej volá zvon, čo vám tu zvoní napokon –
plamene ešte pustošia a mŕtvym niet viac pomoci...
Zatíchol hukot kolies, kol, doznel stroje, doznel ston...

Ťažko je písať nekrolog a smutný tesať epitaf,
keď Dunaj ešte krvavý ma slzy tečú po tvárach.
Šestnásty jún ty strašlivý, nevyjdeš z mysle nikdy. Ach!
Srdce sa bôlom netají, žiaľ mrazí myseľ zmätenú
a niet tých lúčov na nebi, čo muru smútku zaženú.
Len jediný je lúč a blesk, čo zmení bôle na vzdory:
to viera naša v krajší svet, keď víťazstvo nám zazorí!
Sestričky útle, čujete? – hviezdičky zhaslé, nádeje?
Kamarát drahý, robotník, nezhorel márne život tvoj!
Ťažký je výkup nových dní, ťažká je naša odpoveď.
Júnové ruže, ružičky, krvavú máte inoväť...

Nač volať pomstu na vrahov? Veď Boh ich zlomí, porazí
za všetkých mužov, za ženy, za útlých dietok dvojicu,
za tých, im rodič ostal tam, za všetky strašné obrazy,
za krv a piesok, plamene, za rany v srdci, v ramene,
za hroznú vraždu strojných striel, za ľudí bez hláv, srdc a tiel...

Katafalk čierny, studený otupne hľadá do noci,
k žalobe strašnej volá zvon, čo vám tu zvoní napokon.
Zatíchol hukot kolies, kol, doznel stroje, doznel ston...

Zdroj: Náš boj, roč. II, č. 19, 1. júl 1944, s. 437.

JULO ZBOROVJAN

PREŠOVSKÉ VIANOCE 1944

.....

V šarišských domkoch teplo bolo srdcu,
keď mamy naše na Vianoce piekly,
no toho roku pod jedličku schnúcu
sa spúšťal iba nárek ťažký, vleklý.

Z vôd Torysy sa slzy vylievaly
na kraja nášho krásnu metropolu
i na tie tiché, zbožné na valaly,
keď miesto Vianoc smrť im sadla k stolu.

Ten hukot dusný z ťažkých bombardákov,
ach, aké strašné spúšťal na nás svetlá...
Či prijali ste údel tento s vďakou,
že takto ku vám „anjela zvest“ slietla?!

Buď prekliaty stroj s tými, čo ťa viedli
na toto mesto mojej tichej slávy,
že miesto malých zelenkastých jedlí
si hádzal dážď, čo mojich rodných zdlávil.

Zdroj: ZBOROVJAN, Julo: Výmena stráží. Básne. Bratislava 1945, s. 40.

LUDOMIL

KEĎ RUSI PRIŠLI

.....

Zdunela zem a zakvílili nebesá,
bije hrom za hromom v šialenej bleskovici,
Bože náš, zastav, čože to deje sa,
už ide čierňava s hviezdou na čapici.

Zovreli srdcia spevavé úžasy
a otcovia päste zaťali,
zapadlo slnko naveky už asi,
kolesá továrni zastali.

Praskali pery v mlčaní hlbokom,
v líce zaryl sa hnusný červ,
triasli sa telá a vrásky nad okom,
ťal do čela napätý nerv.

Zareval Čas, revom tým duše reže,
zlomený klas v poli vytratil semená,
zšedivel vlas nedospelej mládeže,
preťažký zas kríž bral národ na ramená

a tou istou cestou kráčať ku Kalvárii,
každá stanica kruté krupobitie,
sto ráz ňou už išiel v minulej histórii,
za cieľom, kde čaká ho nové žitie.

Udrel hrom do stredu piesni,
slza v oku v nebo rve,
hrôza v zrak si cestu kliesni,
srdce v hrudi odorve.

Zčernali nebesá nad Fridesovom,
kliatba tu zasadla s úsmevom dračím,
prsia vypchali preťažkým olovom,
zaplaďte spomienky, lebo je nad čím...

Hľa, jak mení sa život v metlu,
v svety vymetie mladších,
len spomienku zanechá svetlú
na mladosť a najdrahších.

Neni tu zmilovania a mrú city
a neni tu lásky k blížnemu viacej,
Ježiš umrel na kríži pribitý,
zanechal state len v knižke modliacej.

Zdroj: Literárny almanach Slováka v Amerike 1962, s. 51 – 52.

JÁN MILO MILOV

VOJNOVÉ NOCTURNO

.....

Sirény prelomily spánok v poly,
čo to len bude, keď už diaľky hučia?
Pivnice, ktoré predtým opustené boli,
úzkosťou pri kahancoch mlčia.

Nikdy tak život nechápe sa zplna,
ako keď hviezdy hrmotom sa chvejú
a oči reflektorov, svetla biela vlna,
zatmenou oblohou sa lejú.

V úkryte všetko hľadá bezpečie
pred hrôzostrašným vzdušným bojom.
Bože môj, kam len človek utečie,
keď bomby svedomia naň zaútočia nepokojom?

Zdroj: MILOV, MILO, Ján: Rovina.

Bratislava 1945, s. 53.

MILAN STANISLAV ĎURICA

VERŠ DNEŠKA

.....

(25. decembra 1944)

Dnes nieto času na lesk maršparády,
ani na banket, oldomáš,
dnes tichne jazz, bo salvy kanonády
prehlušia tango i čardáš.
Čo teda – stiahnuť sa jak sysel
a tíško kvočať v ústraní?
Nezle – no mladá ženie myseľ
i desný cez ryk zo zbraní,
Žiť ženie, núti biť sa pracovať,
s granátom v ruke písať,
na slávu Božiu mečom šermovať
a od radosti výskať.
Čo teda, komu oddať hlas?
Na ktorý motív pristáť?
Najlepšie hádam bude: klas,
čo ešte zostal – ískať.

Zdroj: ĎURICA, Stanislav, Milan: Z rozhrania svetov.
Výber z básnickej tvorby. Bratislava 2010, s. 14.

ZA MIER A POKOJ

JULO ZBOROVJAN

NEPOŠKVRNENÁ

.....

Pach hnusných besnôt dusí
tu vzduch i vody,
bo ľudia stavať chcú si
tmu zo slobody
a ducha z blata.
Či jesto ešte nádej?
Immaculata.

Len hriechy, zloba, ohne,
a stoky krvi.
Kam sa len oko pohne,
smrť všetko mrví
za cenu zlata.
Či jesto ešte nádej?
Immaculata.

Len nivoč, drancuj, vraždi,
ty luza pekla,
by v slzách viac než v daždi
nás hrôza vliekla
pod maskou kata.
Jediná nádej naša
Immaculata.

Spálené mestá, chrámy,
a koľké straty,
a koľko z našich známych

...

sa nenavráti,
ach, kto to zráta?
Či jesto ešte nádej,
Immaculata?

Čo slz a plaču, zla a kruta
pod týmto slncom vyparí sa
a nové rastú pod tmou hrádze
raz ako ruža nastoknutá
na srdce zeme, jak v nás hnisá,
raz ako bodliak, trnie, hložie
na prstoch matiek, čo tu z lásky
spájajú semä v pôrod ťažký
a nik im, nik im nepomôže,
bo človek vraždí, koľko vládze.

Veď keby kvetov nebolo tu
a rosy čistej, tepla, vône.
Veď keby krása nenutkala
sa znovu predrať ku životu
i cez papuľu v tejto vojne,
v nej vidieť žobrač s žezlom kráľa
a kráľa v rúchu čiernej sadze.
Stíš z hrdla k Bohu výkrik krutý,
nech príde skôr, než človek zrúti
sám v sebe to, čím ľúbiť vládze.

Zdroj: ZBOROVJAN, Julo: Výmena stráží. Básne.

Bratislava 1945, s. 20 – 21.

JULO ZBOROVJAN

RAZ OPĚŤ

.....

Ty radost' zmotaná, čím ešte vlašiš slová,
keď nebo padá pod oči mi
a vlákna myšlienok sa rozpriadajú znova?
Bež, vetrík vlašný, do otčiny
a zamotávaj ruky stromov do nádhery,
nech rozsypú sa trpké činy,

Nech krásna žena v objatí sa ústam sverí,
nech kypí vzduch a dych a všetko,
nech poznajú sa v lupňoch kvetny mokré pery,

tak dobre padne s detskou pletkou
sa popreháňať, rybám vzduchu nedožičiť
a nechcieť glgať žľč tých zmätkov,

Čo hrubou blanou zaslepujú primäkký cit.
Len kruš sa, kruš sa, slovko slova,
raz budú stavať zas, čo dali zničiť.

Zdroj: ZBOROVJAN, Julo: Výmena stráží. Básne.

Bratislava 1945, s. 23.

JULO ZBOROVJAN

MODLITBA SPOLOČNÁ

V pršaní do jeseni
buď s nami, Bože, vždy
po srdciach roznesený,
do duší vkorenený,
pre veľké z krvi zmeny
buď s nami, Bože, vždy.

Raneným zaceľ rany,
by koreň mocnel nám.
Búrkami vyšpliechaný
tu každý svoje bráni
pod ostrím tvrdých zbraní,
by koreň mocnel nám.

Nech ruka Tvoja, Bože,
nás chráni pred zhubou,
nech had sa zlúpa s kože,
nech rastie lásky zbožie,
my prosíme Ťa zbožne:
chráň národ pred zhubou.

Puť zase vody čisté,
bo pokoj chceme piť,
posrážaj choré listie
i chabé slová hmlisté
a daj nám doma, Kriste,
v slobode daj nám žiť!

Zdroj: ZBOROVJAN, Julo: Výmena stráží. Básne.
Bratislava 1945, s. 37 – 38.

R. F. STYBAR

VIANOCE 1944

.....

Do noci búrnej, keď hmla rosí
a na zem padá, zvoňte zvony
v dedinách rodných, popod kosy
kde dopadajú biednych stony.
Kráčajú poľom chorí, bosí,
a v prachu miznú kráľov tróny.

Cez vrchy snehom obelené
prichádzaš znova v naše kraje
aby si vrátil muža – báje
rozsievať pokoj, lásku – žene
maličkým, malým, veľkým deťom,
čo blúdia denne týmto svetom.

Tú teplosť lásky, čo v nás drieme
a ktorou národ svoj jak seba
ctime a po smrť milujeme,
za svojho večne vyživ chleba,
slnko keď svitne zasa v sláve
a dych tvoj oživne i v malej tráve.

Sú ťažké naše kroky tmou, čo raní
a srdcia bôľom k smrti zrejú.
Či bolo azda krajšie vlani,
keď pevcí peli epopeju
o tvojom zrode v biednej stajni
tak verne jak by sme tam boli aj my?

Dnes z bielych jasiel svetla lúče
cez prsty tón a vidna žiaria
ku prahom chalúp, na hrdzavé kľúče,
čo v dome opustenom útrpne sa tvária
na chodcov v zbroji, v dotrhaných háboch...
To dielo skazy je a divých rabov!

Do noci búrnej vyzvávajú zvony.
Ach čaro, krása, kde ste, kde ste?
Dnes sa má sláviť zrod, nie skony!
Či iný príchod slávia v meste??!
Ty večne budeš u nás, nech sa menia tróny
a dvíhajú až k nebu v kliatbe zhubcov päste!!

Zdroj: Nová mládež, roč. VII, č. 4-5, Vianoce 1944, s. 76.

R. F. STYBAR

NOVÝ ROK 1945

.....

Starý sa už odlúčil,
v hrob večnosti padol,
v bielom plášti z inovati
nový na trón sadol.

V ústrety ti hľadá národ,
lepšie časy žiada,
by každému vyhovela
tvoja nová vláda.

Žehnaj štedro, nech má hojnosť
každý, čo mu treba,
odstráň krivdu, znič nenávisť,
daj každému chleba!

Na to hlavné nezabudni:
Prines pokoj ľudu...
Všetci ľudia na tom svete
povďační ti budú.

Zdroj: Nová mládež, roč. VII, č. 4-5, Vianoce 1944, s. 77.

ANDREJ ŽARNOV

VSTAŇ, PANE, ZMRTVYCH!

.....

Nie, neodchádzaj z Európy, Pane,
kde úsmev vraždí, rinčia ešte zbrane,
kde šelma besná v srdci ešte zúri
a šťastie krídlom bije v holé múry.
O, neodchádzaj, vidíš zem i dobu,
vstaň, Pane, zmrtvych, voláme ťa z hrobu
vstaň, Pane, v horách, v chalupách i v poli
buď večne s nami, lebo pravda bolí,
vstaň, Pane, zmrtvych i tam pri Dunaji
buď večne s nami, lebo pravda bolí,
vstaň, Pane, zmrtvych i tam pri Dunaji
buď večne v nás a v našom rodnom kraji.
Nevolám pomstou, zúfalý, ni smutný,
lež na ostatnú strunu bijem lutny,
pod krížom Tvojím modlitba mi kanie,
vstaň slávne zmrtvych v Európe, Pane.

Zdroj: Kalendár Kanadskej Slovenskej ligy 1954, s. 77.

L. L A L K A

ZA POKOJ

.....

Zhrození ukrutnosťami
tejto vojny sveta,
všetci sme len jak škrapinka,
ktorú more smieta.

Ó, zachráň nás Ty, Ježišu,
buď to Tvojou vôľou,
tak jak kedys' si zachránil
svojich apoštolov.

Ó, Ježišu, milý Pane,
Tys' Knieža pokoja:
zastav urputné národy,
zastav hrôzy boja!

Apoštolom po vzkriesení
si riekal: Pokoj vám!
Ó, dobrotivý Ježišu,
ráč ho udeliť nám!

Zastav krvi prelievanie,
usuš slzy matky:
jej zomiera tam milý syn
a tiež manžel sladký.

Ty, drahé Knieža pokoja,
národom tvorivosť
ráč udeliť, by skúsili
sme všetci Tvú milosť.

Daj, Pane, myseľ smierenia
všetkým panovníkom,
by neviedli prostý národ
krvavým obchodníkom.

Ty, ó preblahoslavená
Panno, Matko naša,
Ty si jedna, čo pred Syna
prosby len prednáša.

Prednesže aj túto prosbu
ku svojemu Synu,
bo pred Synom prímluvnicu
nenájdeme inú.

Zdroj: Kalendár Jednota 1945, s. 52.

PAVOL GAŠPAROVIČ HLBINA

MODLITBA ZA POKOJ

.....

Stál vojak v poli, moknul denne v daždi,
stojí aj v mraze, pozdrav ešte sekne,
šialenstvo seje smrť a oceľ vraždí,
šialenstvo rozbíja, čo bolo pekné.

Vraždenie, krv a slzy ďalej tečú,
nenávisť, smrť a zverstvo krásu rúca,
právo už ostalo len guľke, meču,
najnižšie vášne stúpily do horúca.

Ako tú horkosť vyplúť a či stráviť?
Nenávisť nie je naša, nie je svojská.
Ty, Bože, vieš to, preto môžeš spraviť,
aby sa v láske sišly všetky vojská.

Za pokoj úpenlivo modlíme sa,
národy bolestivej Tvojej zeme,
nešťastné srdcia zvonja o nebesá,
kým hynie život, ktorý milujeme...

Zdroj: HLBINA, GAŠPAROVIČ, Pavol: Mračná.

Trnava 1947, s. 26.

JÁN E. BALÁŽ

Ó, PRÍĎ UŽ, PRÍĎ UŽ LETO PÁNA

.....

Ó príď už príď už leto Pána
na vlnách lásky tepla mieru
Nech blahom kvitnú lúky háje
a v srdci nech má každý vieru
Spev vtáctva nech znie v sadoch vonných
úl zvoní chválou ambry medu
V tej vlasti našej milovanej
nech Láska Svornosť nás len vedú

Ó príď už príď už leto Pána
do domov rodín škôl a chrámov
By zbožná matka do kostola
viedla si dietky hlavnou bránou
By otec vzorom čeladi bol
od svitu k mrku deň celý
By vrúcny vzdychom chválu vzdali
hold Bohu spolu o nedeli

Ó príď už príď už leto Pána
do krásnej zeme pod Tatrami
Kde vetry voľné povievajú
kde k nebu pnú sa staré chrámy
Kde často znel hlas poľnej trúbky
Mor ho oj mor ho detva rodu
Kde každý vie pluh trínať pevne
Kde každý vie mrieť za slobodu

...

Ó príd' už príd' už leto Pána
a zostaň s nami v srdci duši
Nám oči smutné napoj smiechom
rozožen chmáru čo deň kruší
Nech znie len pieseň bratskej shody
v národe našom milovanom
Nech nové deje slávu veštia
dobrému ľudu pod Kriváňom

Ó príd' už príd' už leto Pána
na vlnách Lásky Tepla Mieru...

Zdroj: BALÁŽ, E. Ján: Ohnivý vzdor.

Prešov 1944, s. 53 – 54.

JÁN MILO MILOV

KOLEDA Z ROKU 1944

.....

Zlomeným vzdychom nenarušte pokoj a tichosť
pod stromkom vianočným, keď je všetko pohromádke,
sviečky nech slzia radosť do rodín a na chvíľočky krátke,
ku ktorým ešte neprišiel vojny zlý hosť
bo tých, čo v diaľavách ovce povolania pásli,
do Betlehema detstva prihnala sa žiara jaslí,
kozúbok dávny, zabalený po pozlátka,
akoby spočívaly na ňom rúčky Jezuliatka,
akoby život v ňom tlel plamienkom čistým ako prv
a v jeho pulze klokotala spokojnosť a naša krv.

Jasavým spevom neporaňte pokoj a tichosť
pod stromkom vianočným, keď nie je všetko pohromádke,
myseľ tu krúži ako vtáča postrelené na záhradke
a nedosiahnuc svojej méty výsosť
v melancholii hniezdi, v ťažkom zamyslení
o tých, čo dakde v svete odlúčení
v posvätnom pri večeri slzia miesto sviečok,
alebo čo navždy zatvorili clonu viečok –
i tieto opustené úbožiatka
vítajú príchod Jezuliatka
a hoc tu život netlie ako prv,
predsa v ňom prúdi naša krv.

...

Mlčaním dlhým neurazte pokoj a tichosť
pod stromkom vianočným, keď sa bez prístrešia sedí
pod holým nebom, zimou pretrasení, bledí;
kto tu má právo dávať takým výhosť
a svätvečer ich nechať sláviť v lese pod smrekami?
Meč spravodlivosti, či skúška hrozná
láme tých vyvolencov utrpenia, kto zná,
či z vyššej moci, a či z vlastnej viny
v tichú noc smútia ďaleko od domoviny
osudom podobní núdza Jezuliatka,
má pre nich cenu i teplý dych od hoviadka,
možno i slama hrialá by ich, i hrst' mrvy,
Dieťaťko božské, i títo sú z našej krvi!

Zdroj: MILOV, MILO, Ján: Rovina.

Bratislava 1945, s. 56 – 57.

MILAN STANISLAV ĎURICA

LEŤ, DUŠA

.....
(september 1944)

Duša, leť v túžbe rozochvenej v dial',
leť cez oblaky spité benzínom,
leť ponad hory plné vlčích hláv,
ponad sitá z kotlov, trosky viaduktov,
leť ťa, kde iná duša ťa chce mať.

Tam v dialke, za čierťážou horizontu,
kde tichou nocou kedys' pokoj previeval,
kde slýchala si večerný vrav riavy
a kde ťa slávik zo sna budieval,
tam dnes na teba iná duša čaká.

Ale dnes nie je, ako bolo kedys'.

Dnes nocou dunia salvy kanonád,
sen oku berú krdle dravých supov
a žblnká – krv, čo vyciedza tvoj brat.
A duša, čo ťa čaká v túžob rozochvení,
na klimax hľadá zverstva humanity.

Nevie, že sama v besov je vírení.
Na teba myslí, o teba sa bojí.
A keď dakedy sen slastný jej ulaví,
tu fantómy stavia z túžob po pokoji.
Prežíva už chvíle mieru srdc i zbraní,
vo tvojom objatí tvoje srdce kojí.

...

Nuž zalet', duša, letom raketovým
ponad kaliky miest, mostov, križovatiek
a vtisni pocel z ohňa, túžený a sladký
na líce i na dľaň drahej mojej matky.

Zdroj: ĎURICA, Stanislav, Milan: Z rozhrania svetov.

Výber z básnickej tvorby. Bratislava 2010, s. 11 – 12.

JÁN MARCINČÁK

NOVOROČNÁ MODLITBA

.....

Za chlieb každodenný
vdaky Ti vzdávame,
všemohúci Pane.
Za pokoj túžený
k modlitbe skladáme
vyrobené dlane.

Vyslyš naše prosby
za národ pokoja,
zasvätený práci.
Zažeň pekla hrozby,
nad nami čo stoja,
jak pažraví dravci.

Daj nám i naďalej
každodenný chlieb náš
požívať v pokoji.
Krvilačným nalej
lásky do prázdnych fliaš,
rany nech zahojí!

Zdroj: Tatranské hlasy, roč. XI, č. 1, 1. január 1944

D. KÁČER

MODLITBA HÁEMISTU ZA POKOJ

.....
(Čakajovce, október 1944)

Daj nám, Pane, pokoja,
o to Ťa dnes prosím,
za vyslyšanie prosieb našich,
srdečne Ťa uctím.
Vyslyš všetky prosby naše,
odním od nás biedu, hlad,
a tiež v každom nebezpečí,
strážnym okom na nás hľad'!

Zdroj: Nitrianska stráž, roč. XIII, č. 42, 29. október 1944, s. 3.

MARTIN BRAXATORIS-SLÁDKOVIČOV

V TOKU ČASOV

.....

Tys' otcom národov. Ó vezmi do ochrany
náš národ, ačkoľvek už putom nesomknutý,
no, na ktorý preds' ešte gáni vrah toľ ľúty –
a chráň i domov milý, Tebou nám daný!
Svár utíš v národe, spoj jednotlivé strany
v šík jeden nerozborný, stály, nepohnutý,
nech za jedným sa cieľom svorne vopred rúti,
a dobrý jeho boj nech bude požehnaný!
Pomáhaj dobudovať, zariadiť tiež krásne
stáň nášho domova, nech národ prebýva tu
od vekov, na veky – vždy pokojne a šťastne!
Hej, naplň svetlom, teplom poslednú aj chatu,
a spokojných a šťastných v nerozbornom šíku
nás nauč žiť i mrieť za krásnu Republiku!

Zdroj: Nitrianska stráž, roč. XIII, č. 47, 2. december 1944, s. 1.

FRANTIŠEK HEČKO

ZAKLÍNAM VÁS, BRATIA...

.....

A teraz zostáva viera, nádej
a láska, to troje,
ale najväčšia z nich je láska.

Apoštol Pavol

Zaklínam vás, bratia, skrz evanjelium...

aby ste verili vo viere posilnení,
že národ živý je, hľa, ako strom zelený,
že z dejín vyrastá a do storočí kráča,
krv cezeň premoká z oráča do oráča,
i z tých, čo umreli, do živých prešla sila,
lebo si nesmrteľná, domovina milá!

Zaklínam vás, bratia, skrz evanjelium...

aby ste dúfali v biblickom odovzdaní,
že búrka krvavá, čo jazykami zbraní,
sirkou a železom susedné trávi krovy,
obíde hniezdatká naše, náš domov nový,
imanie chudobné, skaliskám odorvané...
Od moru, hladu, vojny... vyslobod' nás, Pane!

Zaklínám vás, bratia, skrz evanjelium...
aby ste ľúbili dúfajúcich a verných,
aby vás v bývaní vašom, tu, v horách čiernych,
nehryzly hnevy a súdy a preklínanie,
pretože žiť bez lásky... je tupé umieranie...
Ó, utvrď v láske ľud svoj verný, Kriste Pane!

Zdroj: Štúrov hlas, roč. VI, č. 56, 31. december 1944, s. 3.

RUDOLF KRAJČOVIČ

MODLITBA ZA VLAST'

.....

(k Novému roku 1945)

Tu kľakám, Pane, k jasliam pred jas Tvojich zrakov,
kde nedáš prosieť srdcu, zaváhať raz ani:
Chráň mi vlasť... ó,! a mierni ťarchu zlôb a mrakov,
bo korbáč krutý raz ju šľahol, mocne ranil...
Hľa! aj dnes sirén huk jej deti porozháňa,
hoc' hrozný včerajška bôľ väzí ešte v rane,
hoc' granát ešte páli, metá, drví, ráňa,
hoc' bodák ostrý nevychladol ešte, Pane!

Tu kľakám k jasliam, Pane, pred jas Tvojich zrakov,
keď lásku bratskú človek zrádza zlom a vojnu,
keď ľudstvo city a krv mení chladný na kov,
keď vôkol svet sa búri búrkou nepokojnou –
Ó, čuj, čuj výbuchy bômb, po nich hrozné muky,
nevinných krvi ohlas (óch, jak bolí, ako mrazí...)
a ja dnes preto za vlasť spínam k Tebe ruky,
len k Tebe, k Tebe, bo Ty láska večitá si.

Tu kľakám k jasliam pred jas, Pane, Tvojich zrakov
chvejúce, slabý, k tvári Tvojej dvíham dlane:
Pozri! Tu skrvavené rany od bodákov
a tam zas v prachu mína sledí, číha... Pane!

Nedaj, by deti krvou napájala vrava,
daj síl! Vlast' chceme brániť, svorní, odhodlane:
chceme ju kypriť, chceme... Nech ju nekrvavia!
za to sa modlím, o to prosím, Pane!... Pane!

Zdroj: Nitrianska stráž, roč. XIV, č. 1, 1. január 1945, s. 1.

SAMKO STANKO

MODLITBA ZA SLOVENSKÚ ZEM

.....

Bože,
žehnaj túto zem v čase,
keď oblieka sa do kvetu,
čakajúc v oddanosti na Tvoje
požehnanie.

Po všetky dni
naplň klasy našich polí hojnosťou
bieleho chleba,
a dopraj nám jeť pokrm každodenný
v pokoji.

Bože,
neopúšťaj národ svoj,
ktorému si žehnal cez tisícročia.
V dobách ťažkých utíš bôle naše
a nalej do srdc lásku k drahej vlasti,
nech vernosť naša vždy rovnako jasne
svieti.

Nedopuť roztrieštenosť škodlivú,
ale naplň duše naše plameňom
svornosti

a daj silu mužnú,
nech život svoj za drahú vlasť
položiť vieme v každý čas.

Bože,
túžbu tisícročnú predložil si zákonom
naším
lebo tak kázalo dedičstvo otcov
slávnych
ktorých mohutnosť nesie Nitra a Devín.
Hodina prišla mocná a spravodlivá,
zúroddené stopy šľachetných predkov
kráčaly víťazne pred tvárou krivých
svedkov.
Skutočnosť preliata do dejín času
nesie znamenie večného súhlasu.
Výšiny Tatier do neba vzpriamené
i polia šíre, úrodné
našími navždy zostať musia,
lebo z nich pramení tajná moc rodu.

Zdroj: Katolícke noviny, roč. XXXXV, č. 10, 11. marec 1945, s. 2.

ŠTEFAN KUCHÁRIK

SLOVENSKÝ OTČENÁŠ

.....

Otče náš,
ktorý si na nebesiach,
vzhliadni na nás, na Tvoju Slovač,
ktorá oddane a verne,
plná viery hľadá na Teba,
posväť sa meno Tvoje,
aby prestal konečne u nás
boj brata proti bratovi,
delenie nášho národa
a zbytočné hašterenie,
ktoré nás len oslabuje.
Príď kráľovstvo Tvoje i u nás,
Tvojej vernej Slovače,
ktorej konečne doprial si
samostatného slobodného života
tu pod Tatrami
a umožnil si slobodné rozvinutie
nášho národného bohatstva.

My vieme,
že bez Tvojej vôle
by sa ani toto nebolo stalo!
Za Tvoje šľachetné skutky
tak tu na zemi,
ako aj v nebi
oslavujú Ťa všetci verní Slováci.

Nedaj,
aby toto Tvoje
a naše kráľovstvo tu pod Tatrami
bolo oslabené,
ale za verné a oddané duše naše
zveľaď a zväčši našu vlasť,
aby ona pojala, ochraňovala
a vzala pod svoje krídla
všetky svoje deti.
Ale buď vôľa Tvoja,
jako v nebi, tak aj na zemi.
Tá vôľa,
ktorá aj po tisícročnom otroctve našom,
nedala zahynúť nám,
ale pozdvihla ubiedených a ponížených
medzi ostatné slobodné národy.
Vieme,
že len Tvoja vôľa
rozhodovala pri našom vzkriesení.
Pozri však na nás, Tvojich Slovákov,
ako si vážia a chránia
Tvojou dobrotou získanú
národnú slobodu a svoj štát – ideál,
o ktorom cez tisíc rokov dosiaľ
len snívali naši predkovia!
Chlieb náš každodenný daj nám dnes,
aby sme i telesne silní
mohli stať si do Tvojich služieb
na uhájenie, posilnenie a zveľadenie

...

našich všetkých bratov a štátu.
Aby sme mohli konečne
radostne privinúť na naše prsia
všetkých Slovákov.
I tých,
ktorí nateraz žijú od nás odlúčení
v cudzom priestore,
pod nenašskou knutou, v nevoľníctve
a ktorých plač dolieha nie len k nám,
ale iste aj k Tvojmu trónu.
Dopraj týmto našim odtrhnutým bratom
čím skoré stretnutie s nami,
aby mohli spravodlive aj im rozdeliť
naš od Teba obdržaný slovenský chlieb.
A odpusť nám naše viny,
jako aj my odpúšťame našim vinníkom.
Netrestaj nás za naše poklesky,
za známu slovenskú nejednotnosť.
Sľubujeme Ti,
že svätoplukovské prúty,
rozviazanie ktorých na tisíc rokov
ničilo náš samostatný štát
viac nikdy,
ale nikdy
nebudú nami rozviazané,
ale jednotne budeme stáť
vždy a verne na Tvoju chválu
a slávu Slovenského štátu.
Odpusť naším vinníkom,
ktorí z nevedomosti hatia v rozvoji
naš strom slobody.

Nedopušť však ó Pane,
aby zločinná ruka nepriateľa
beztrestne mohla napádať
Tvoj holubičí národ,
ale ako spravodlivý sudca
zotni hlavu satanáša,
ktorý siaha na našu slobodu.
A neuveď nás v pokušenie,
aby sme nestratili pravú cestu slobody,
po ktorej kráčame teraz k lepšej budúcnosti.
Nech terajšie naše položené
nenesie v sebe zárodok pokúšenia k hriechu,
ale nech nás ešte nabáda
k poctivej práci a k boju za lepší zajtrajšok.
Ale zbav nás zlého každého druhu.
Nech neničí náš národ červ povýšenosti,
nespratnosti a panovačnosti.
Ach zbav nás Pane od rozkydanosti a revnivosti,
bezbožnosti a internacionalizmu,
šovinizmu a bolševizmu.
Daj ó Pane,
vrúcne Ťa prosíme,
aby celý slovenský národ
jednotný, slobodný,
v svojom samostatnom štáte
večne prekvital, mohutnel a rástol
k Tvojej sláve.
Amen

Zdroj: ŠA Nitra, pracovisko Levice, fond Notársky úrad Bátovce, šk. 8.

RUDOLF DILONG

—

DAVÁJ, DAVÁJ!

RUDOLF DILONG

P U Č

• • • •

Bola tu raz Republika,
Slovák po nej dnes už vzlyká,
plače otec pri synovi,
keď už vládne režim nový,
bol raz jeden puč,
sloboda je fuč.

Vraví vlast' pred rokmi troma:
keď máš štát a vládu doma,
len si frfli, len si kafri,
nerobia to Zulukafri,
bol raz jeden puč,
sloboda je fuč.

Čo si mal a čo si nemal
či si spal a či si driemal,
musíš uznať: blaho s kludom
rozdávalo sa tu ľuďom,
bol raz jeden puč,
sloboda je fuč.

Nemohol to Beneš znášať,
začaly nám hviezdy zhášať,
hviezdou novou, hviezdou blaha
stať sa musí iba Praha,
bol raz jeden puč,
sloboda je fuč.

• • •

Beneš z lásky, ktorú choval
ku nám všetkým, naverboval
Slovákov, hľa, do povstania,
nech sa bijú, tupia, hania,
bol raz jeden puč,
sloboda je fuč.

Ale Beneš, skrytý v dieru,
nevošiel dnu, kde sa perú,
on len zďiaľky, zpoza kučí
držal tajne prsty v puči,
bol raz jeden puč
sloboda je fuč.

Teda Beneš ilegálne
poslal vrahov do jedálne,
kde mal Slovák zlatú misu,
dnes už z toho spomienky sú,
bol raz jeden puč,
sloboda je fuč.

Zo všetkého smutne iba
to, že padá veľká chyba
i na teba, na Slováka,
pripustil si k sebe draka,
bol raz jeden puč,
sloboda je fuč.

Vraví otec synáčkovi:
keď už vládnu všade rovy,
uč sa, synku, vlast si vážiť,
uč sa dom svoj lepšie strážiť!
Bol raz jeden puč,
sloboda je fuč.

RUDOLF DILONG

DAVÁJ, DAVÁJ!

.....

Už po vojne, sláva kričia,
z vlasti našej rumy trčia,
nepriateľ tu ničil, pálil,
cez Slovensko front sa valil,
najprv spupná čižma pruská,
potom prišla háved' ruská,
Aziatov divé masy,
daváj žienku, daváj časy,
daváj, daváj pijatyku,
bojoval za republiku,
daváj koňa, daváj kravu,
alebo dáš svoju hlavu,
daváj všetko, suky synu,
daváj kuru, daváj sviňu,
nech tá Slovač hladom hynie!
a keď vzali všetky svine,
pre tú Slovač, čo je biedna,
ostal Beneš – sviňa jedna.
Benešu, hej, Benešiku,
Už máš „také republiku“
a už sa v nej pekne rýpeš,
veď ty svoje ešte schlípeš,
len sa vyžer, len sa popas,
bude z teba raz dosť klobás

a keď budeš vypasený,
vyžratý a vytučený,
potom príde Slovač pravá,
zakole ťa ako brava,
no, snáď prv kým Slovač príde,
Rusom sa tiež sviňa zide,
potom Slovač pre kuchyňu
poslednú dá Rusom sviňu,
dá Beneša, Benešíka,
bude kar a pijatyka,
v masti bude každý po pás,
bude šunky, bude klobás,
bude slávy, bude kriku:
daváj, Beneš, republiku!

RUDOLF DILONG

ŠUDIER

• • • • •

Osud náš sa nepovodil.
Len čo nás Rus oslobodil
od majetku, od bohatstva,
od potravín i od šatstva,
jedným slovom od všetkého,
iný už na mieste jeho
ozbija nám syna, dcéru
od cti aj od charakteru
a náš národ k Prahe vodí,
vraví, že ho oslobodí
aj od štrnásteho marca,
aj od zbožia, aj od jarca,
Čo ti zbudne, Slovač biedna,
keď tá pliaga neposedná,
Beneš, čo ti nahovoril,
že ti blaho za deň stvoril,
dal ti voľnosť jak pre vtákov
Vidíš, Slovač, jak ťa dostal,
zo slobody dal ti koštiaľ,
oklamal ťa podvodnícky,
takto robil dosiaľ všdycky,
pozná on tých fígľov kroky,
stváral to už dlhé roky,
s takou školou bol on v styku,
kde sa učia mamľastiku,

dľa ktorej sa každá veda
musí skriviť – inak beda!
podvádzať sa musí, klamať,
smluva? – tá sa môže lámať,
Záväzky a dané sľuby?
tie sú jak po daždi huby,
po nich treba smelo šliapať,
dohody? tie môžu skapať,
všetko humbug číro-číry,
svetom idú také chýry,
že bol Beneš odjakživa
úskočný jak šelma ľstivá,
Svet sa ľakal jeho tône,
klamal už i v matky lone,
podvádzal a šudil všade,
na Východe, na Západe,
Vo Versailli, v Trianone,
v Londýne i Washingtone,
v Bielom dome, v Moskve rudej,
Árijec bol – a či Judej,
Každý vravel: klamstvá dravé!
klame dnes i v Bratislave,
preto Slovák Benešovi
verí ako mačka psovi.

No, a predsa v Bratislave
chystajú sa k jeho sláve
stavať ďalej šibenice,
beží všetko do ulice,
každý lokaj klince kuje

...

a sbíjajú šibeň novú
na česť, slávu Benešovu.
Až sa práši, tak sa mámi
Beneš, spitý víťazstvami,
Beneš, ten vrah nebezpečný,
len si skáče, len si reční,
že niet lieku pre Slovákov
nad mordáreň koncentrákov
a nad zákon šibenice.

Červená sa nám len líce,
Slovák vraví: len trús dristy,
len si vrieskaj, keď si istý,
len si skáč – a výš od zeme,
my ten štránok zatiahneme!

RUDOLF DILONG

KOLOTOČ

.....

Žil raz v našich krajoch šťastných
jeden pán od hrncov masných,
od válovov a od hrantov,
nemiloval rebelantov,
nepomyslel na revoltu,
kolotočiar slávny bol tu,
pri remesle nechcel sokov,
je už tomu osem rokov,
Vtedy mal aj republiku,
chodil s ňou jak na vozíku,
s kolotočom šiel po svete,
vravel všade: ľudia, viete,
ja som chýrnym verklikárom,
lež môj verkeľ vzal už parom,
teraz mám svoj kolotočík,
vydržím s ním ešte rôčik,
potom vezmi, čert, môj kočiari,
ja som Beneš – kolotočiar.
Po čom že to poznať, po čom?
Chodil Beneš s kolotočom,
točil, až to cítil v špiku,
točil svoju republiku,
padalo s nej jak pyľ s kvetov,
najprv padlo zo Sudetov,

...

Beneš zvýskol: ujuch! ijuch!
na to padol Slovenský juh,
odpadla i Slovač naša
a pán Beneš, smutný baša,
bežal hneď na veľkú stranu
do poľa, bo nemal stanu,
stavaného z pevných žrdí:
voľačo mi v ruke smrdí,
mal som v prstoch republiku,
už je v poli na hnojíku,
už sa parí zpoza kríkov,
čert ju vzal i s republikou!

Až hľa, dnes po rokoch ôsmich
do pazúrov svojich zlostných,
keď ich utrel tam do kríku,
znova chytil republiku,
handluje s ňou, behá, kupčí,
národ zasa krepčí, dupčí,
kým ho Beneš nezotročí,
už je zas pri kolotoči,
točí s ním a chodí, blúdi,
teraz hrá pre nových ľudí,
každý deň a každú nôcku
všetko dá na jednu kocku,
pár-umpár a ta do toho,
veď už neni času mnoho,
točže sa mi, republika,
pôjdeš skoro do kútika,

V Stalinovom svätom mene
budeš Židom na hrebene,
pardál drahý, točže sa mi,
ostaneme zasa sami,
toč sa, pokým všetko padne
pre tie ruské bruchá hladné,
neopadneš už po kúsku,
už si padla v tlamu ruskú
a ja pôjdem zas na stranu
do poľa, bo nemám stanu,
zavolám len zpoza kríčka;
čert ťa zas vzal, republička!

RUDOLF DILONG

KRAVA

• • • • •

Na Karpatoch tam pri Vlára
čnejú k nebu kopce staré,
k blankytu sa štíty týčia,
že sú znakmi pohraničia,
Vrchy, čo nás delia s bratmi,
ani len chrúst nad Karpatmi
nemal by prejsť s tamtej strany,
ani bacil uslintaný,
tak sú mocné tieto bralá,
tieto žuly, táto skala
nepopustí, neustúpi,
keby hneď i dravé supy
Vrhly sa tam v zlosti pekla.
nehla by sa, neutiekla,
stať bude a odolávať,
rany bude nazpäť dávať
a kým len svet svetom bude,
jej stráž patrí tejto hrude.
Pri Vlára tam kraj Moravy
pásly sa dve rujné kravy,
jedna česká, jedna naša,
s dvoch strán hraníc dobrá paša
chutila im, bola zdravá.
„Počuj, povie naša krava,

nechoď mi sem cez tie bralá,
už si ma raz vyžierala,
daj si pozor, ja už znám ťa!“
„Ale kdeže, vraví tamtá,
nechajme tie nepokoje,
ty máš svoje, aj mám svoje,
nech sa mier nad nami vznáša.“
„No veď! povie krava naša,
buďme dobrí susedkovia.“

A v tom náhle zpoza krovia,
kde nič — tu nič, vynorí sa
Beneš, táto stará krysa
a sa blíži k našim kravám.
Neveril by nik tým zprávam,
keby neznal, ako kravy,
svesily dve smutné hlavy.
„Počuj, povie krava česká,
ja som mala zlý sen dneska,
kto sa tu vzal zjasna-zčista?
turista, či futurista?
Chceme pokoj zprava, zľava!“
„Aha, povie naša krava,
to je Beneš, už sme v diere,
sto mu bohov do matere,
ten tu nejde za nič, pre nič,
starý lišiak, známy plienič!“

...

Húťaly dve smutné kravy:
čo nám len ten Beneš spraví!
chce nás dojiť, už sa strojí,
lebo on rád kravy dojí.

Vzbĺkol oheň kravám v líci.
„Ani krok viac ku hranici!
stát! Bo padne tvoja hlava,“
zavolala naša krava.
Nato Beneš ako zlý duch
vydal zlosti svojej výbuch,
rozčertený, rozzúrený,
o nič lepší od hyeny,
Zareval: „Ty blbá krava,
nemáš slova, nemáš práva!“
a šiel na ňu silou blesku.
Lež to strhlo kravu českú,
Solidárnu s kravou našou,
vymrskla sa ponad pašou
a prv, než vzal Beneš vnohy,
pochytila ho na rohy,
potriasla jak hračku detskú
a ta s ním až na sovietsku
na hranicu šmarila ho,
platil za to Beneš draho,
česká krava neváhala,
Sovietom ho zožrať dala.

Letel Beneš jak Vau jedna,
padol ako handra biedna
a kým hviezdy nebom hasly,
kravičky sa ďalej pásly,
každá pekne len na svojom,
neprišlo viac k nepokojom.
„No, tak vidíš, drahá kmotra,
netreba nám toho lotra,
my dve si tu rozumieme,
i keď každá z inej zeme,
končí tamtá z toho pásma,
„čo sa miešať medzi nás má!“

RUDOLF DILONG

MUZIKANT

• • • • •

Sišla sa raz chýrna banda,
vraší o nej propaganda:
takej ešte nebolo tu
odkedy svet trie už psotu,
husle, cimbal, bubon, basa,
veselá a driečna chasa,
muzikanti ako duby,
nechýbali české trúby,
staré verkle, harmoniky
nastúpily v pevné šíky,
narovnaly svoje údy,
iba Slovák nemal dudy,
lebo už nám na môj' veru
fujaru i gajdy berú,
daváj dudy! kričia Rusi,
Slovák dudy dávať musí
a len hľadá zpoza plotu,
čože má už zo života,
i keď prišli mu ku plotu,
nehrajú mu jeho nôtu,
nie je mu do spevu, tancu,
darmo sa mu tade plancú
muzikantov celé prúdy,
keď on nemá svoje dudy,

Svoje gajdy, fujarenku,
neskočí mu krv do členku,
nezakrepčí, nezahvzdne,
bo pre smútok dedovizne,
ktorá žiali, ktorá kruší,
skrýva bôľ vo svojej duši.

Hraje banda, hudobníci,
až sa im tak parí v štici,
ten na bubne, ten na base,
už svet duní, zem sa trasie,
všetko skáče a sa točí,
kam len človek nohou kročí.
všade samé ujúkanie,
dupčia páni, krepčia panie,
Starí, mladí dropčia v tanci,
zvrťajú sa holodrancí,
všetko spieva, všetko vrieska,
všetko si už nôti dneska,
iba Slovák smutne hľadá
nik ho na spev nenaladí,
veru mu je nie do skoku,
smútok sedí v jeho oku
a tieň slzy ide za ním
nad Slovenskom umlčaným.

A keď hrali, vyhrávali,
všetci sa do skoku dali
od šarvancov až po stárež,
ach, ty Bože, veď ich skáreš!

...

Samý tanec, samé vlny –
a keď bol svet zábav plný,
keď už bolo viac než treba,
hľa, tu naraz – jak hrom z neba
vpálil Beneš na muziku
v taške nesúc republiku,
až tu zhíkli, tanec prestal:
bodaj by ho parom strestal!

„Čo tu chceš a čo sa tváriš,
zábavu nám darmo maríš!“
skríkli naňho jednohlasne,
„čože ty tu hľadáš vlastne!“

„Neplašte sa, nie som fantóm,
veď ja tiež som muzikantom,
i ja patrím k vašej klike,
brnkám, hľa, na republike.
hľadte na môj nástroj ťažký,
republiku vyňal z tašky.
(Hľadí Slovák, bližšie kročí,
vytreštuje svoje oči,
až mu ťažko začalo byť:
kýho diabla ide robiť?!)
„Hľadte, páni, zabrnkám si,“
brnk, brnk a čo zvuky kamsi

Za plot zašly, za putyku,
vtrhol Stalin na muziku:
„Jak smieš tropiť nepokoje,
brnkať na tom, čo je moje!
ty hráš na ten nástroj nový?
daváj nástroj Báťuškovi!

RUDOLF DILONG

ZLODEJ

• • • • •

Už je jeseň, už sú hody,
na stromoch sú zrelé plody,
Slovensko má žirne kraje,
v záhradách dosť ovocia je,
chutilo by, márna reč je,
v ústach tvojich slina tečie,
jablone a hrušky sladké
lákajú ťa ku záhradke,
skočil by si ponad ploty,
dal by si sa do roboty,
šarvanci to dobre vedia,
pod plotami dlho sedia,
postrehnú, či vzduch je čistý,
a keď sú si celkom istí,
šmik cez plot a šmik cez múry,
lež ak stráž tam dakde žmúri,
ak sa gazda v kúte hrbí,
dá ti palíc, až to svrbí,
naučíš sa navždy potom
neblížiť sa k cudzím plotom.

Na Slovensko za úrody,
keď už boli zrelé plody,
jednou chvíľou nečakanou
prišiel Beneš s pani Hanou,

Zavítal k nám takto v páre,
bo on chodí cez chotáre
s polovičkou svojou pravou
všade ako zvonček s kravou,
a keď prišiel v naše kraje,
videl, čo tu ovocia je,
obzrel sa po každej strane
a tak vravel pani Hane:
„Zaskočme si do záhrady!
tíško! v zemi tej sú zrady!“

Vyšiel na strom šumný párik,
sadol si tam na konárik,
slovenský strom dobre chutí –

A tu naraz preľaknutý
jak tak čistí našu hrušku,
šepká Beneš Hane k ušku:
„Zle je, Hana, nie sme sami
na konárku hrdličkami,
ktosi sa tu blíži k plotu“
a si utrel čelo z potu!

Pod záhradou zastal známy
Jožko Stalin s fúziskami
a zpod stromu, zhĺbky zdola
veliteľským hlasom zvolá:
„Kto tam na tej hruške visí?“

Zvolá Beneš: „Kmotor, ty si?“

„Kmotor sám, či s kmotrou spolu,
ale už aj s hrušky dolu!“

RUDOLF DILONG

LÚTKY

• • • • •

Na Slovensku na dedine
deň či rok tam tíško plynie,
drobný ľud si v práci žije,
iba chvíľou trúchlivý je,
tvár mu ryjú bôľné rysy,
nad otčinou mračno visí
a to mračno v ťarche stálej
nie a nie sa pohnúť ďalej,
ako by ho prikovali
na tatranské mocné skaly,
ustavične tieni, tóní,
slovenský ľud slzy roní.

Ale čo sa nestalo, hľa!
lavína sa dáka pohla?
na dedine plno ruchu,
ide zvesť od ucha k uchu,
že sa bude čosi robiť,
domy treba čistiť, zdobiť
ulica sa blýšťať musí,
do dvorov sa ženú husi,
kravy smú len poza humná,
a čo chlap, čo deva šumná,
oblečie sa, vyparádi,
do úsmevu ústa zladí,

lebo už, hľa, s bubnom došli
do dediny zvláštni posli
a za nimi v slávnom prúde
tiáter, čo hrať tu bude.

Hľadí Jano, Mišo, Rudo,
čože toto, aké čudo!
a v tom ruchu a v tej smesi,
čuť po reči, že to Česi.
Pozerá sa na to Jano,
odplúje si, bo mu plano,
musel sa už raz v nich sklamať,
„kde ich kotí čertova mať!“
Vzdychne a hneď pri ňom druhý:
„Kam sem lezú tieto pluhy!
a ten tretí, keď to vidí:
„Čo tu chcú tie české hnidy!“
a rad-radom každý dudre:
čože to za hlavy múdre
prišli nás sem osvecovať,
my ich máme živiť, chovať?
Večerné keď padly stiny,
tiáter stál stred dediny,
prišla ľudu masa veľká
do lútkovho divadielka,
lebo ten div strýko, sváko,
zdalo sa im voľajako,
v pokolení ani treťom
nevideli, čo svet svetom.

...

Prišli teda na baviačku,
okrem toho, že im z vačku
vyhnali pár pekných stovák,
muziku chceš – zaplať, Slovák,
všetku vyšlo, zdravé, chromé,
neostal nik sedieť v dome,
vyšli hľadiť na ulicu
na tú českú na opicu.

Opona sa odšúľala
zjavily sa lútky, ľaľa,
hýbaly sa hore, dolu,
zasadly si svorne k stolu,
jedly, pily, hodovaly
a ku tomu rozprávaly.
„Aké malé a hľa živé,
ešte to aj nohou kýve,“
Vravel Jano udivený,
nevidel, že zpoza steny
panák behá tu na nitke.
„Aha, hľadte, veď to Šmidke,“
Ozve sa hlas čísi rezký,
„a tam Laco Novomeský
a ten, čo si dáva kľusák,
to je , hehé, Gusto Husák,
no, to sú vám ozaj lútky,
súce do tej malej búdky.

A hľa, naraz pohyb prudký,
vtrhnú k predu tie tri lútky,
až az nimi háby šuštia,
slávnostnú reč razom spustia:
„Počúvaj, ó národ drahý,
Zdravíme ťa z našej Prahy...“
Nato báb! a lútky k stene
popadaly zmeravene.
„Čo je s nimi, už sú v suchu?“
V divákoch je plno ruchu,
nespokojní kričia: hrajte,
abo groše nazad dajte,
čo za defekt, aké chyby,
kopni mu tam do koliby!“

A tu Jano, čo stál bokom,
skočil k búde jedným skokom,
„nebudú hrať a či budú?“
oprel sa im o tú búdu,
hejrup! všetko zrútilo sa,
ľuďom prešla čelom rosa
tiáter sa zvalil celý,
lenže čo tu nevideli:

Beneš ťahal lútkam nitky,
oh, ten Beneš, galgan bridký!
„Daj mu jednu a po hlave,“
nastal hurkaj, lomož v dave,

...

„Neber ohľad, šudí, neber,
daj mu jeden hák do rebier!“
Rozbehla sa Slovač k dvorom,
ku kyjakom, ku toporom,
brali laty, brali drúky,
mali toho plné ruky
a sa hnali do divadla –
Lenže tu ich dravosť schladla,
lebo Beneš potvora bol,
ako by schytil diabol,
zmizol jak smrad zjasna-zčista,
mal svoj plán u ancikrista,
nuž, zaiste Beneš oplan
tajnú zbraň mal – aeroplán.

RUDOLF DILONG

PÔŽIČKA V USA

.....

Keď už bolo po tej vojne
a keď schudly kravy dojné,
nebolo už viac čo dojiť,
muselo sa s niekým spojiť,
nelámal si Beneš hlavu,
hľadal novú dojnú kravu,
zaskočil si ku Sovietom,
privinul sa k cecku retom,
lenže – chyba! ruská krava,
mnoho žerie – málo dáva,
naopak, bo ona vraví:
daváj, daváj! nuž, čo spraví
teraz Beneš, keď je v brynde,
musí kravu hľadať inde.

Hop! Tu Beneš v svojom vzlyku
spomnul si na Ameriku,
pred Brooklynským zastal mostom,
ako psíča vrtel chvostom,
nozdry sa mu vzduly znova,
voňala zem dolárová,
tam je zlata, môj ty Bože,
Ďurko Slávik, nože! nože!
probuj dačo, snáď sa zdarí,
pôžičku nám dajú vari.

...

Lenže tuná čosi-kdesi
niekto má tiež interesy
a má účty u Beneša,
preto sa do toho vmieša,
preto, Beneš, zastav sliny,
je tu ešte ktosi iný,
je to, čo sem slovo vnáša,
americká Slovač naša.

Rozčúlil sa Beneš zlostne:
kto to púšťa na mňa ostne,
kto sa mi do toho pletie!
Slovač blbá, toto smetie
Križuje mi moje plány,
všade sú na všetky strany,
miešajú sa mi do veci,
dávajú mi rozum všetci,
každý strká do mňa nosom,
ja viem dobre, kto som, čo som,
k osvietenej patrím fajte,
rozumy mi nedávajte,
prozaici ste, či bardi,
chcem len vaše miliardy.

Ale Slovák – tvrdá hlava –
na Beneša málo dáva
a tak Beneš, hoci teda
na západnú mocnosť nedá,
bo sa mu ten Západ bridí,
miliardy neuvidí!

RUDOLF DILONG

ODBOJ

.....

Dozvedel sa Beneš Táta,
kdesi-čosi že tu máta,
že tam vonku v zahraničí,
hlavu zdvihol, prápor vztýči
zo Slovákov, jeden ktosi,
žaluje i prísne prosí,
hlasite sa dovoláva
svojej cti a svojho práva,
domáha sa výsad rodu,
napravujte, vraví, škodu,
čo môj národ okradli ste,
v memorande píše, v liste,
Činiteľom štátnym vraví,
že vlasť našu zradca dlávi,
že ten, kto tam sadá k súdu,
súdi proti vôli ľudu
a ten, koho dali k stene,
viny niet na jeho mene,
v Benešovej republike
ten, čo vládne, násilník je!

Beneš to vie, to ho zlobí,
Ďurčanský tam niečo robí,
ešte, hľa, aj v Paríži je,
za Slovákov sa tam bije,

...

podáva tam rodné prania
na mierové rokovania,
Akčný výbor zakladá tam,
však sa ja s ním ešte zrátam,
kľaje Beneš nazlostený,
z kútikov mu tečú peny
a len si naň zuby brúsi,
že ho do spár dostať musí.

Zatiaľ však, čo Beneš Táta
pánstvo svoje biedne láta
bolševickou handrou rudou,
nad slovenskou rodnou hrudou
Ďurčanského duch sa vznáša.
Počkaj, Beneš, táto kaša
horúca je, popáli ťa,
Beneša – div – nepochytia
Zlosťou všetci diabli z pekla,
zúri jeho duša vzteklá,
jedom – div – sa nerozleje,
Ďurčanský sa iba smeje,
mysliac si: no, nech sa páči
do tej kaše, však sa zháči,
lež už bude prineskoro,
nepozná on Desatoro,
ktoré vraví: nepokradneš,
na trón cudzí nezasadneš,
lenže to mu nepomôže,
soderú ho z piatej kože

Slováci, čo nesmú plakať,
darmo bude padať, kľakať,
darmo prosiť z hĺbky špiny:
Odpusť, Slovák, moje viny,
moje ťažké previnenie,
neuvoď ma v pokušenie,
ale zbav ma odo zlého,
zbav ma aj od Ďurčanského!

Poučenie z toho budiž:
Benešu ty, čo nás šudíš,
čo nás tupíš, haníš dneska,
i keď si pri sile obra,
pamätaj si, že len česká
pre teba je kaša dobrá!!!

Zbierka vyšla ako samizdat v nakladateľstve Slovak Press v Štokholme
r. 1946 pod autorským pseudonymom Ďuro Kyjak.

RUDOLF DILONG
—
KUMSSTY

K U M S S T Y

.....

ANEB

WE WERSSÍCH WYPSÁNÍ
JAK SE STATKY A BRDLA UCHRÁNÍ
AZS DO SWETA SKONÁNÍ
CZILI
TWUJ PRUWODCE STÁLE WERNY
NA DEN WSSEDNY I NEDELNY
JAKOZS
I NA PÁNE SWÁTKY
PRO DÍTKY, OTCE I MATKY
KROZ
WERSSOWNÍKA WYTECZNÉHO

SYNA PIUSA HORICZKU

NAZWANÉHO

KAZATELE SŁOWA BOZSÍHO
ZA TEMNOTY NASSISTICKÉ TRÁPENÉHO

Drukowano w Australii
literami wdowy Diogenesa

Léta Páne MDCCCCXXXVI

...

KUMŠT SPRÁVNE SE NARODITI

Keď rozhodneš sa uzrieť svetlo sveta
a veľmi ťa už z toho mrle žerú,
zapamätaj si, že je pravda svätá,
vybrať si matku, čo má správnu vieru,
lebo ak nie, tak nech ťa čerti berú!
Radšej sa navráť z kratšej cesty zpiatky,
ak odkloníš sa od správneho smeru,
len nenarod' sa z katolíckej matky!

Šťastie len toho pod Tatrami stretá,
kto dodržať vie túto pravú mieru,
bo môžeš byť i budhista i sketa,
i mohamedán, židák na môj veru,
taký je večný príkaz nášho kléru,
že zo sveta má zmiznúť bez pamiatky,
kto mater nemá cirkve našej dcéru,
ó, nenarod' sa z katolíckej matky!

Hľad', aká skvelá pred tebou je méta
a akú slávnú môžeš prežiť éru:
Bohatstvo, chýr a hojnosť k stolu zve ťa
a môžeš spraviť každú kariéru,
obehnúť môžeš dráhu tisícérú
a hoc ti osud dá len rozum krátky,
v rozkošiach zemských oblížeš si peru, –
ó, nenarod' sa z katolíckej matky!

Kto nesplní to, nech ho zrádnik metá
a krvou za to skropí naše jatky.
Prekliaty bude, kto sa naspamätá.
Ó, nenarod' sa z katolíckej matky!

KUMŠT PASTÝŘE SVÉ ZNÁTI

Aj zasvätený horko-ťažko zbadá,
ako to ide v tomto našom štáte.
Národný výbor i Národná Zrada
maskujú iba naše časy alaté.
Načo však ľuďom strkať na lopate,
kto s pamprlákov drží koniec šnóry,
povereníkov vždy má na špagáte
sbor presbyterov, naši seniori.

Len pustili sme do rukáva hada,
červené mravce ku včeličkám v kláte
a dnes už každý s prekvapením badá,
že miznú časy, košele i gate,
že povodni sme otvorili hate
a že nám strecha nad hlavami horí.
A kto vás chráni? Vy to nebadáte?
Sbor presbyterov, naši seniori.

Kladivo, kosák, Leninova brada,
červený kvietok v dierke na kabáte,
to sú symboly, z ktorých páchne zrada, –
beda vám, beda, ak im svoj hlas dáte!

...

Tí iba trepú piate cez deviate,
prvenstvo, pokoj a blahobyť skorý
vám prinesie a pozdvihne vás v blate
sbor presbyterov, naši seniori.

Pastierov črieda len z týchto sa skladá:
Dozorca cirkve, ktorému sa korí
biskupmi počnúc našich celá rada,
sbor presbyterov, naši seniori.

KUMŠT DOBRE ŽÍTI

Kto luterán si, drž sa starých zvykov,
mať sa vždy dobre, trínať vlády veslo,
dať dobrý pozor vždy na katolíkov,
nedať im nikdy sadnúť v teplé kreslo,
bohatnúť na nich, to je naše heslo,
v tom máme cirkvi svojej silu skrytú,
žiť dobre – inak vyznanie by kleslo,
viera je dobrým plášťom blahobytu.

O viere majme plno pekných sníkov,
veď nám o Boha nikdy ani nešlo,
treba mať na to mnoho dobrých trikov,
by luteránstvo sa nám nerozčeslo,
je nutné, by sa vždy a všetko nieslo
v tradičnom zvyku: Mať vždy gambu sýtu,
žiť dobre, inak vyznanie by kleslo,
viera je dobrým plášťom blahobytu.

Katolík nesmie prísť do našich šíkov,
ináč by mu v hlave ihneď bleslo,
že naša viera je len púhou klikou,
na ktorú hľadá sa jak na remeslo,
čo vynáša vždy tak jak keby pleslo
ale len pre nás, od toho sme my tu
žiť dobre – inak vyznanie by kleslo,
viera je dobrým plášťom blahobytu.

A preto, pán brat, z týchto okamžikov
treba ti dušu rozkošmi mať spitú,
žiť dobre – inak vyznanie by kleslo,
viera je dobrým plášťom blahobytu.

KUMŠT DOBRE SE ŽENITI

Nestratíš rozum v tôni každej sukne,
keď si už život užil s každej strany,
či ti zo ženby dáky osoh kukne,
s rozumom triezvym musíš robiť plány,
veď z lásky neženia sa páni
a ty si predsa stratil vášeň dravú,
od nech ťa sám Hospodin chráni,
veď gazda z lásky nekupuje kravu.

Ak tvoje srdce čo len slabo mukne,
zo ženby spravíš iba odchod planý
a obanuješ potom preukrutne,
keď nebudeš mať ani na chlieb slaný,
bo ako luxus osud lásku zdaní, –

...

lenže ty hľadáj majetok a slávu,
aj keď škaredá bude tvoja pani, –
veď gazda z lásky nekupuje kravu.

Či bude chudá, či od sadla pukne,
či škúli, kríva, nepočuje, gáni
a či má hrb a prsia ako putne,
rodinu vplyvnú ak na všetky strany
a veno má, tak nieto na nej hany,
ty nájdeš takto žitia družku pravú
a na lásku už nepomyšlíš ani,
veď gazda z lásky nekupuje kravu.

Kto múdry, ten ti túto radu zhúkne:
Kôň si zaľúbi seno, ovos, trávu,
ale muž múdry po čele sa ťukne:
Veď gazda z lásky nekupuje kravu.

KUMŠT DÍTKY SVÉ ŠKOLITI

Do školy chodiť každý občan musí,
začína sa to všade v prvej klase,
i keď je zima, keď ťa kašeľ dusí
a chumelica hudie ti vo vlase,
do školy ber sa v nečase i čase,
tu od malička si ťa vychováваме,
podobný nebuď hlúpej tmárskej chase,
my luteráni, my ti mudrosť dáme.

Každý si v škole svoj rozumček brúsi,
no život náš je inou školou zase,
len chytráctvo a úlisnosť kto skúsi,
ten vie, jak chrániť má sa pri marase
a ak máš ešte nepriateľa v mase,
surovosť, drzosť tvoja nech ho zláme,
to škola naša, ktorá vedie k spáse,
my luteráni, my ti múdrosť dáme.

A komu z našich sa to robiť hnuší,
SEM* naučí ho všetkej tejto kráse,
dajte ho školiť jedine v nej, tu si
osvojí princíp: Tmár tam, kde je v ďase,
nech zgegne a nech porazí ho v páse
a nech ho zmliaždi ohnivý drak v tleme, –
to škola naša v celom svojom jase,
my luteráni, my ti múdrosť dáme.

I keď sa ten tmár rozdrobí na kusy,
mor ho, ó detvo, poves ho na tráme.
To škola naša, to robia aj Rusi,
my luteráni, my ti múdrosť dáme.

KUMŠT PÁPEŽENCE NENÁVIDETI
(KTERÝ VLASTNE KUMŠTEM NENÍ)

Po čom sa známe, že sme všetci svoji?
Po tom, že máme hlušiť tmárov v klame.

.....
* Ide o Sdruženie evanjelickej mládeže.

Aj nám sú oni ako Židom goji,
preto je cnosťou, keď ich ohrdáme,
ba čo viac, keď im do chrbta rez dáme,
lebo len vtedy neškodní sú, skôr nie,
nech ich náš svätý hnev raz navždy zláme,
my pápežencov nenávidíme svorne!

V národe my sme vždycky v prednom voji,
len našim ľuďom patrí miesto v ráme,
hoc tvrdia si: I naši stáli v boji.
A vravia: I my Bernoláka máme,
Gavlovič, Hollý vraj sú mená známe, –
no vlečú sa len po nás nemotorne,
nech ich náš svätý hnev raz navždy zláme
my pápežencov nenávidíme svorne!

Vravia si: Moyzes bil sa za vlast' v znoji
Radlinský, Milkin, Osvald – svetlá samé,
za morom sláva Furdekova stojí,
no, keby stáli ako sviece v chráme,
jak cherubíni, serafíni v plame,
proti nim stojme v šíkoch nerozborne,
nech ich náš svätý hnev raz navždy zláme,
my pápežencov nenávidíme svorene!

Ste vyvolení z rodu, bratia moji,
my na koni sme, nám smú štrngať šporne,
my všetkých tmárov zahrabane v hnoji,
my pápežencov nenávidíme svorne!

KUMŠT NEPŘÍTELE SE ZBAVITI

Zo storočí to dýcha na nás všade,
húťali o tom mnohé vtipné čelá,
v krčme i chráme, v chatrči i hrade,
ako sa treba zbaviť nepriateľa. –
i kníh sa o tom popísalo veľa,
ale môj figeľ prevýši aj Kanta –
ó, svete, čuj ma, ejhľa rada skvelá:
Vyhlás ho proste za kolaboranta!

Kain mal kyj a Judáš bozky k zrade
a inde bola zbraňou krása tela,
Salome mala pružné nôžky mladé,
stálo to hlavu Jána Krstiteľa, –
a Dalila, joj, tá vám bola smelá,
odstrihla šticu svojho kurizanta, –
na protivníka dnes sa inak strieľa:
Vyhlás ho proste za kolaboranta!

Čertovi Cigán prsty cvíkal v klade,
Brutus mal dýku, Adolf Hitler delá,
Čachtická pani krvi celé kade,
bosorkám v ohni bosá noha špela,
lež dnes je šuvika táto banda celá,
veď ak sa tebe niekto v ceste plántá,
oveľa ľahšie dôjdeš svojho cieľa:
Vyhlás ho proste za kolaboranta!

...

Blahoslavený verný tejto rade,
sám vovalí sa do plného hranta.
Má dakto hynúť o smäde a hlade?
Vyhlás ho proste za kolaboranta!

KUMŠT KATOLÍKY PÁLITI

Keď už raz máte v hrsti katolíka,
nemyslite si, že mu umrieť stačí,
pobožnosť naša krv nech z neho žmýka
a nech mu chystá lože na pekáči
nech trasie sa a úzkosťami jačí,
nech cíti, he-he, že sme ducha obri,
nik viery naše pravdu nezinačí:
Len upálený katolík je dobrý.

Pripraviť pekáč vie len malá klika,
tajomstvo to však našu veľkosť značí, –
naložte najprv uhlia do kotlíka,
do toho grgnú štyria veľkí žráči
a pľuvnú chrcheľ písma vykladači,
na vrch sa vloží chl p a bobok bobrí,
Hrad přepravný nech hudú siedmi hráči,
len upálený katolík je dobrý.

Potom sa vezme otrávená dýka,
vyreže sa mu jeho jazyk dračí
a keď vám srdce od radosti híka,
v ohni ho krúťte, krúťte na kutáči.

Oj, katolíčku, dobre sa ti škvráči?
Oľutuj bludy, milosť od nás žobri!
Nie, nedajú ju cirkve vyznávači,
len upálený katolík je dobrý.

Aj popol jeho nech s ním za trest pyká,
do jamy hoď ho, kde sú šťúry, kobry,
toto si praje naša Republika,
len upálený katolík je dobrý.

KUMŠT AUGŠBURGSKÉ CHVÁLITI

Keď máme moc a všetko sa nám korí,
keď z nášho krdla každé sprosté teľa
nahrabe k sebe zlata ako kôry,
až krúti hlavou pospolitosť celá,
aby neprišla preto dáka mola,
musíme svorne na vytretie zraku
do neba chváliť ako vrchol diela
všetko, čo rástlo v tôni luteráku.

Ako zabučíš, tak sa ozve z hory
a čo nasypeš, to sa povymieľa,
len somár chválou na svoj účet sporí
a tu je predsa príležitosť skvelá,
jak dav ťa uzná za vykupiteľa –
ty povedieš ho ako kočiš s baku,
len chváliť musíš ako vrchol diela
všetko, čo rástlo v tôni luteráku.

...

Ježiškov príchod hlásala nobles chóry,
víťazstvo Moskve hučia ťažké delá, –
len propaganda nové svety tvorí,
reč Goebelsova preto strašne škrela
spojencov všetkých, keď éterom znela.
Aj ty chceš atom v bombe miesto praku?
máš ho, ak hlásaš, že je vrchol diela
všetko, čo rástlo v tóni luteráku.

Či vidíš mužov viery našej šóry?
Za svoje dobro chceš im spievať vďaku?
Nuž pochvál hlasno, až sa ozvú hory
všetko, čo rástlo v tóni luteráku.

KUMŠT LITERÁRNÉ SLÁVY NABÝTI

Vieš ako máš sa veľkým stať a slávnym?
Žiť s vekmi tvoja nesmrteľnosť bude,
ak pôjdeš s nami, našim smerom správnym
a perom škrabneš čo i len tak v nude,
v zívání hoci ako Jano v búde,
nech je to hoci ako slama, seno,
čo zblkne, zhorí ako kacír v blude,
my spravíme ti literárne meno.

Zájdi len k našim literátom dávnym,
čo ich verš vraví, o čom štrofa hudie?
Nie je to spevným, hudobným, ni plavným,
nieto tam hodnôt jak vo vzácnej rude,

len klapancie valia sa jak v prúde,
stačí: bol rector, kľakol na koleno –
a ty keď budeš takto robiť v kľude,
my spravíme ti literárne meno.

A veľkým ti je poučením mravným,
jak záleží nám na kritickom súde,
hľa, Jesenský bol z básnikov dnes hlavným,
rýpal sa ešte vo veršoch jak v brude,
no, poet veľký na dedičnej hrude, –
Kostolný, Pišút, Brtáň, hľa, to veno
dáme aj tebe, my to máme v prúde,
my spravíme ti literárne meno.

Môžeš byť suchým, prázdny, nezábavným,
môžeš tlčiť hlavou sprostou o poleno,
len piš, piš, to nech ti je cieľom zjavným,
my spravíme ti literárne meno.

KUMŠT NÁROD DOJITI

Odkiaľže vie to každý sedliak starý,
že kravička nám dobrô mliečko dáva?
Sivák to učil v svojom šlabikári
(hoc kolaborant, buď mu za to sláva),
nemusíš však byť ministerská hlava
a netreba ti mandát poslanecký,
stačí, keď náš si, sprostý ako ťava,
držme si, bratia, vemen a cecky!

...

Život nám dáva mnohé cenné dary,
medzi ne patrí spomenutá krava
a od nej lajno, z ktorého sa parí,
prípadne šľava, v ktorej ono pláva, –
na toto si však neuplatňuj práva,
nechaj to iným, nebuď predsa detský,
nám more patrí, nie len dáka riava,
držme si, bratia, vemenó i cecky!

V tmách minulosti čosi sa mi marí,
vravela o tom celá Bratislava:
Národ je vôl a katolícki tmári
chceli ho hnusne dojiť zprava–zľava, –
oni sú takí, národ však je krava,
kto údmi vládneš, ho sa zpoza piecky
a splň, čo viera právom očakáva,
držme si, bratia, vemenó i cecky!

Cecok, čo mliečko strieka proti tvári,
len pevne drž a trímaj mládenecky.
Hej, luteráni, stojte na chotári,
držme si, bratia, vemenó i cecky!

KUMŠT DOBRE MASTITI

Otázok vám tu kladiem plnú misu,
pribehnite sem, páni vedátori
a dokážte, že v stránkach zemepisu
spomínajú sa také suché hory

a púšte, že tam smädom hynú tvory.
Tam nežijú však ľudia našej kasty,
pretože u nás veľké divy tvorí,
kto na úradoch zo zásady mastí.

Jeden to robí celkom bez súvisu
a vyvoláva nepotrebné spory,
iný však v činoch pripomína krisu
a všade preto získa úspech skorý,
nerobí pred nim žiaden úrad fóry,
pretože on mu sype grošík častý, –
ukrutné veci na Slovensku tvorí,
kto na úradoch zo zásady mastí.

Zabudni, národ na Jozefa Tisu,
už stratili sa jeho matadori,
dnes vykvitajú celé ruže hnisu,
demokracia ako maják horí,
keď naša strana nepriateľa morí.
Len preto sa však octli všetci v pasci,
že naše heslo veľké divy tvorí
a vyhral ten, kto zo zásady mastí.

Od Bratislavy až po rieku Tisu
hrímajú vši, čo vyšli zpopod chrasty:
Od Myjavy až heno po Torysu
vítazí ten, čo zo zásady mastí.

...

KUMŠT POVSTÁNÍ ROBITI

Nie je vec ťažká prísť o život v boji,
to predsa každý hlúpy Slovák spraví,
rozmysli si však, či to za to stojí,
bo na vec inak hľadá figliar pravý.
Ty musíš boje prežiť v dobrom zdraví
a zakiaľ iný po frontoch sa mučí,
to ti je fajn, čuť vínka šumot hravý,
to ti je fajn, keď máš tak prsty v puči.

Poradcom staň sa, kde sa vzbúra strojí
a keď sa pohnú rozpálené hlavy,
môžeš ich nechať pekne krásne v loji,
aj tak ťa budú sláviť hlúpe davy, –
ty do bezpečia daj si nosiť zprávy
a zakiaľ v horách mrzne, víchor skučí,
v posteli staň sa z teba víťaz dravý,
to ti je fajn, keď máš tak prsty v puči.

Ty dodaj koňa dreveného Tróji,
nech ho však dnuká tisnú nižšie stavy,
nie ich je škoda, nie sú bratia tvoji,
čakaj a túľ sa za pripecok tmavý,
za to ti skráne zvenčí vavrín slávi,
prápory mávnu, zlatá trúba zhučí:
Ej, čupčík, čupčík, čupčík kučeravý,
to ti je fajn, keď máš tak prsty v puči.

Hej, jeden pán je na slovenskom hnoji, –
nie ten, čo koze rohy držiak fučí,
lež ten, čo tajne za cecky ju dojí, –
to ti je fajn, keď máš tak prsty v puči.

KUMŠT HRDLÁ REZATI

Katolík nemá práva žiadne,
zkade sa ešte u nás berie?
Nesmie mať v štáte miesto vládne,
sto bohov jemu do matere!
Ten život nie je vecou drahou,
to ovca z prašivého krdla,
zavážte, bratia svojou váhou
a katolíkom režte hrdlá.

Slovenský štát vždy chceli zradne,
to sú ich túžby tisíceré,
čert nech ich ešte neposadne
oproti našej pravej viere!
Luterán, žeň ho s rodných svahov,
by tvoja päť tu na ňom stvrkla,
zavážte, bratia svojou váhou
a katolíkom režte hrdlá.

A že má dneska deti hladné?
A že nám žobrujú poza dvere?
Vykoreňte ich každopádne
a nech sa stratia v pekle šere,

...

zmyte ich stopu s vlastných prahov,
aby nám cirkev nezosmrdla,
zavážte, bratia, svojou váhou
a katolíkom režte hrdlá.

Kým nenájdu si dvierka zadné
tí, ktorými aj Praha zhrdla,
čiňte sa bratia, bezohľadne –
a katolíkom režte hrdlá!

KUMŠT KATOLÍKA DOBRE ZABÍTI

Keď slnko končí svoj skon snivý
a deň sa mína v zapadaní,
chyťte ho v hore, chlapci diví,
za to, že našu vieru haní,
kyj berte, drúky, z plotov latky,
pobite luzu v nočnom spaní
a berte pušky, automatky,
strielajte, bratia luteráni!

Nech padne v krvi bludár ľstivý,
nech ho ni diabol neubráni,
no, aby nebol nikdy krivý,
daj mu po hlave, daj po škrani
a položte ho na lopatky,
nech zdochne, nech ho zrádnik raní
a berte pušky, automatky,
strielajte, bratia luteráni!

Hej, napred, ta v boj spravodlivý!
Zbraň hnevu držte pevne v dlani,
koľte ho, bo je ešte živý
ten pápeženec, čo tu gáni,
odoberte mu všetky statky,
neustávajte v mordovaní
a berte pušky, automatky,
strielajte, bratia luteráni!

Urobte s tmármi proces krátky,
nech nech nedýchne, sa nehne ani
a berte pušky, automatky,
strielajte, bratia luteráni!

KUMŠT SAUDY ROBITI

Života tvojho kniha moc má stránok
a v nej o tvojich skutkoch pravda celá,
nuž prídeš do rúk nám aj bez pozvánok
a spravodlivosť naša je tak smelá,
že posúdiť chce zločin tvojho diela
a teba ako nepriateľa ľudu
a slavianskej cti u nás tupiteľa
odovzdať musí ľudovému súdu.

Ved' prv si nemal ani čas na spánok,
chodil si rečniť, agitovať veľa,
do novín poslal nejeden si článok,
dvíhal si svoje fašistické kriela,
reval si s trúbou, až ti pot šiel a čelo

...

lež naši hudci inak ti dnes zhudú
a teba, nášho kľudu rušiteľa,
odovzdať treba ľudovému súdu.

Vieš čo je guľka? Voňal si už štranok?
Vieš čo je knuta? Vezenská čo cela?
My nič, my máme muzikantský stánok,
veď tiež nie Pilát súdil Spasiteľa,
to revala len luza sčervenelá,
ľud súdil to, že Krista vešať budú,
preto i teba, ak ťa čaká strela,
odovzdať treba ľudovému súdu.

Slovensko, štátnych vzdaj sa radovánok
a vzdaj sa navždy hlinkovského bludu.
Teba, čos ľubil šíriť tento vánok,
odovzdať ľudovému súdu.

KUMŠT V MLZE SE STRATITI

Krešťania, ktorí dobré oči máte,
chcem počuť pravé slovo vášho rodu.
Videli ste už nafúknuté gate,
keď sa obláčik žiadal na slobodu?
Nevideli? Ó, pridávajte sódu!
Nič? Nuž tak čujte, to sa nevyplatí,
ten, kto však túži robiť veľkú vodu,
nech stratí sa vždy ako para z gatí.

Kedysi dávno v jednom cudzom štáte
ja videl som vám bodlo hromozvodu,
behali stade blesky na špagáte,
netušiac ani svoju veľkú škodu, –
zavedme, bratia túto skvelú módu, . . .
nech iný chytá hrom a Žida platí,
kto vyvolal si búrku bez dôvodu,
vytrať sa rýchlo ako para z gatí.

Keď padá režim, neslúž takej skrate,
na nový režim prichystaj si ódu
a keď ten nový nezažiari v zlate,
za starý bor sa, vydaj silu plodu,
súd, vraždi, bi a pripravuj si pôdu.
Ale ak sa nevieš, či to oddá sa ti,
rýchle ta vraz jak voda do záchodu
a strať sa pekne ako para z gatí!

Ak bude treba, poviš po lopate,
čo si ty robil, verný starej trati.
Ak prenáhlil si, pozor! Skrč sa v blate
a strať sa rýchlo ako para z gatí!

KUMŠT NIKDE NEBÝTI

Aj keď ťa múza vodne v noci kope,
aj keď si z toho ako mucha slabý,
ak cítiš blízku vojnu v Europe,
jedno je múdre: Sbalíť svoje háby,

...

jedno je múdre: Sdvihnúť svoje dlaby, –
ak chceš byť ozaj správny aktivista,
už si aj sadaj rýchlo na koráby,
neexponuj sa, keď sa vojna chystá.

Keby aj štaria zatuchnutí v hrobe
k posteli tvojej viedli svoje tlapy
a prosili ťa v nevýslovnej mdlobe,
že ich to v pekle viac než čerti trápi,
že Lucifer z nich derie za to zdrapy,
na toto všetko metoda je istá,
nech vyskočia a dupnú tvoje šlapy, –
neexponuj sa, keď sa vojna chystá!

Ak si už doma, nech ti gamba slope
červené víno, nech ti ľuba baby,
počúvaj Londýn, ako nežne klope,
nech éces dá ti mukačevský rabi
a pred činnosťou ukry sa jak žaby,
zakrúť sa v kľbko ako múdra hlísta,
zapamätaj si: Prídu iné štáby,
neexponuj sa, keď sa vojna chystá!

Národ a štát sú brečka v každej dobe
a ty ma počuj, pre Ježiša Krista,
keby ťa štyria drali v strašnej zlobe,
neexponuj sa, keď sa vojna chystá!

KUMŠT DOBRE UMRÍTI

Len človek, ktorý pri červenom víne
pozdraví pani Smrtku bez rozpaku,
hoden je zmienky, milý Tvrdoľíne,
lebo má nebe v svojom pažeráku
a keď aj zgegne, zvrtné iba páku
a ocitne sa v sláve Faterlandu
Peter ho víta v svätom luteráku,
lebo si vedie Cigáňa a bandu.

V nebi sa k nemu každá duša vinie,
on kráča pyšne na voňavom mraku
a zakaždým len Cigáňovi kynie,
aby len húdol Aleluju dáku.
Oj, Tvrdoľíne, k tomu treba šmaku,
to nie je len tak robiť propagandu,
v nebi sa ti mu tešia ani špaku,
lebo si vedie Cigáňa a bandu.

Hej, zaživa bol kohút na dedine,
vábilo panny svetlo jeho zraku.
Kohút však skončí, príduc do kuchyne
a nahatý sa ocitne na šporáku.
Náš víťaz veru nemá sudbu takú,
na nebe vstúpi z pozemského štrandu
a zakotví tam v svätom koncetráku,
vedúc si svojho Cigáňa a bandu.

...

A preto, keď raz život tvoj sa minie,
neboj sa nič, len urob veľkú švandú,
do rakve kopni, milý Tvrdoľine
a vezmi hore Cigáňa a bandu.

KUMŠT DOSTAŤ NÁROD DO RITI

My nechceme nič, iba čo nám patrí,
My chceme vládnuť, vládnuť bratia milí,
pred nami nech sa trasú celé Tatry
i bratislavský hrad náš starobylý.
Musíme vládnuť, čo by hromy bili
a moci nech sa nikto nešťíti,
čo by sme ju hneď v riti vydobyli,
tak, milý národ, pôjdeš do riti!

Minulosť blízka mnohé srdcia jatri
a Slovenský štát mnohé duše mýli,
ale nech si len tárajú dve na tri,
my sme mu navždy krky vykrútili.
Keby mu zas však zahrli žily,
nech si dá pozor, lebo pocíti
ako ho odrazu zdrapnú naše sily
a ta ho pôjde pekne do riti.

Zobudiť by ho chceli čierni pátri,
bodaj by dochli, zgebíňali, hnili!
Kto múdry je, ten moc si zaopatrí,
my sme to dávno správne pochopili.

Nahrabali sme banky, statky, vily
ak však z nás niekto v riti uchytí
majetok väčší, paláce a pily,
tak, milý národ, pôjdeš do riti!

Darmo to vrie a duní ako v krátri,
Ó, štátik, štátik, sviečka horí ti.
Kto hamblivý si, zrak si lajnom zatri,
už vopchali sme národ do riti!

...

Toto špalíkové vydanie

K U M Š T U

kazateľa Syna Piusa Horicsku

vyšlo v 2. 000 exemplároch

ako dôverné čítanie evanjelickej mládeže,

pre presbyterov, seniorov, cirkevných inšpektorov

a podobných orov.

Výnimočne toto vydanie nevyšlo nákladom Tranoscia,

ale v Austrálii z pochopiteľných príčin.

Prvých 200 exemplárov vyšlo na simljapane,

viazané v koži sprostých katolíkov,

ktorí padli počas povstania.

Čítajte a odpisujte v Pánu!

KONTRAREVOLUČNÉ VERŠE
(1944 – 1945)

Zostavovateľ:
Martin Lacko

Vydavateľ:
Slovenský dejepisný spolok
Bytča 2024
260 s.

2. doplnené a rozšírené vydanie

Zodpovedný redaktor: Martin Lacko
Grafické spracovanie a sadzba: Ivan Varšo

© Martin Lacko
© Slovenský dejepisný spolok

ISBN 978-80-973443-8-2

